APROAPE TOTUL DESPRE FUNDAȚIA SOROS pag. I–XII

22
ANUL VIII
Nr. 5 (363), 4–10 februarie 1997

Arhivele Naţionale la Ministerul de Interne? pag. 5

„Un cadavru politic“ pag. 3

N.C. Munteanu „Epurările pag. 6 şi sfinta nerușinare neocomunistă“

LAZĂR VLĂSCEANU
preşedintele Fundaţiei SOROS-România

pag. VI–VII

ANDREI CORNEA

Un stat de tip „merovingian“

Foarte grav din ceea ce premierul Victor Ciorbea a spus în conferința de presă de joi, 30 ianuarie, nu este atît faptul că economia se află în stare de criză, că deficitul bugetar este de trei ori mai mare decît cel așteptat și că, în consecință, ne aflăm într-un moment greu. Realitatea și chiar profunzimea crizei erau cunoscute foarte bine de toată lumea, chiar dacă detaliile statistice ale pierderilor au depășit așteptările. Nici măcar circumstanța că fostul guvern a furnizat cifre false nu constituie o noutate, chiar dacă, și în acest caz, dimensiunea exactă a falsului poate deconcerta. În sine, criza economică nu e un eveniment prea spectaculos și prea rar în lumea contemporană, mari deficite bugetare caracterizează și economii mai avansate decît cea românească, chiar multe dintre țările Uniunii Europene nu-și pot îndeplini angajamentele de limitare a deficitelor bugetare asumate la Maastricht; cît despre fals, acesta nu e chiar atît de parcimonios răspîndit în mediile politicienilor de pretutindeni.

Nici chiar cauțiunea dată afirmațiilor dramatice ale d-lui Ciorbea de către reprezentanții BM, UE și, indirect, FMI nu trebuie ipostaziată drept un decret al divinității. Instituțiile internaționale de credit sînt adesea aspru criticate pentru neoliberalismul pe care îl practică asiduu, iar critica vine nu numai de la diferiți naționaliști sau criptocomuniști din Rusia, Europa de Est sau America Latină, ci și de la publicații occidentale respectabile, precum *Le Monde diplomatique*. Dar chiar celebrul S. P. Huntington scrie în nu mai puțin celebrul său eseu „Ciocnirea civilizațiilor“: *„Prin intermediul FMI și al altor instituții economice internaționale, Occidentul își promovează interesele economice și impune altor țări politica economică pe care o crede bună“.*

Așadar, dacă am avea de-a face numai cu o gravă criză economică, s-ar mai putea discuta și s-ar mai putea, eventual, relativiza semnificația ei și interpreta responsabilitățile în joc. Numai că, în realitate, sîntem confruntați cu o *criză a statului modern și a instituțiilor sale specifice*. Nu doar economia, eventual defectuos gestionată, este pe pragul falimentului, ci s-a evaporat însuși rolul statului român de garant al interesului public, ce impune reguli echilibrate și veghează la respectarea lor fără părtinire. Ceea ce am avut în loc, în acești ani de regim Iliescu, a fost un stat care a abandonat porțiuni largi din prerogativele sale, în folosul unor potentați locali – „directocrați“, oameni de afaceri veroși, lideri sindicali – ce, în schimbul recunoașterii lor drept vasali ai Puterii, au primit beneficii excepționale și exonerări de la legea comună.

Spre exemplu, situația că există numeroase mari combinate industriale care nu-și achită *ca principiu* impozitele și că, prin ordonanțe, ele au fost scutite, practic, de această datorie, arată că statul renunță la principiul aplicării legii în mod egal pentru toată lumea. Nu evaziunea fiscală, în sine, e lucrul cel mai serios aici, ci exonerarea prin subterfugii legale a anumitor agenți de plata impozitelor. Împrejurarea că anumiți afaceriști au primit credite enorme de la bănci, la presiunea autorităților, fără nici un fel de garanții serioase, arată că în România există mari seniori, veritabili feudali, care beneficiază de privilegii și impunitate. Faptul că leul a fost continuu subevaluat, astfel încît marii consumatori de energie și materii prime din import să supraviețuiască, în pofida slabei lor productivități, descrie un efort de a salvgarda veritabile „rezervații feudale“ în schimbul loialității față de regim. Atunci cînd statul nu arestează ani de-a rîndul inși precum Miron Cozma, el dovedește că preferă sistemul medieval al marilor vasali, ce pot fi, în schimbul recunoașterii unor dispense, chemați într-ajutorul suzeranului, sistemului statului modern, bazat pe suveranitatea legii și pe egalitatea tuturor înaintea sa.

În ciuda declarațiilor solemne de fidelitate față de o Constituție republicană, noi n-am trăit într-o republică, în adevăratul sens al cuvîntului (*res publica*), ci într-o regalitate arhaică neoficială, un fel de monarhie „merovingiană“. Noi nu am avut, în principiu, funcționari publici demni de acest nume, ci vasali și slujitori, astfel că nu înțeleg de ce nu ar putea fi ei schimbați acum cu adevărați funcționari publici, odată ce fostul suzeran nu mai e pe tron. Noi nu am plătit impozitele ca pe o datorie legală și civică, în numele binelui public, ci le-am plătit (cei care am făcut-o) doar fiindcă am fost prea slabi pentru a fi dispensați, precum alții. La sfîrșitul secolului XX, România este, a devenit o țară de „fiefuri“ și de „beneficii“ (precum creditele cu dobînzi reduse primite de angajații MI, pe care aceștia le depuneau cu dobînzi ridicate la alte bănci). Revoluția burgheză este abia de făcut!

Noi, cei cu convingeri democratice și liberale, am susținut mereu, de-a lungul ultimilor ani, nevoia de descentralizare, de reducere a rolului statului central în economie și societate, am susținut autonomiile locale, subsidiaritatea și dereglementarea. Și n-am greșit. Într-adevăr, dintr-un punct de vedere, statul român de azi rămîne *prea tare, prea dominator*. Dar din alt punct de vedere, incapabil fiind în mare parte să guverneze în numele interesului public, vinovat de a fi consimțit la derogări și întemeiat pe loialități servile remunerate cu impunități legale, el a demonstrat o paradoxală slăbiciune. Iată de ce marele pariu al noului executiv este să-l aducă în situația de a deveni, *nu tare, ci ferm*.

SĂPTĂMÎNAL EDITAT DE GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL ● ANUL VIII ● 20 pagini ● 900 lei

CHESTIONAR 1997

Aşteptăm răspunsurile dumneavoastră pînă la data de 1 martie 1997, data poştei.

Instrucţiuni: se încercuieşte codul corespunzător răspunsului ales

1. În 1996, faţă de anii precedenţi, revista „*22*“ mi s-a părut:
Mai bună 1
Mai slabă 2
La fel 3

2. Pe o scală de la 1 (nota cea mai mică) la 10 (nota cea mai mare), apreciez revista „*22*“ astfel:

foarte slabă ← 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 → foarte bună

3. Citesc revista:
Integral 1
Majoritatea articolelor 2
Doar articolele care mă interesează 3

4. Exemplarul meu din revista „*22*“ mai este citit de .....persoane

5. Autorii mei preferaţi din revista „*22*“ sînt (maximum cinci autori):

6. În general, prefer să citesc:
Texte scurte şi concise 1
Pagini tematice cu mai mulţi autori 2
Pagini bloc de un singur autor 3
Seriale 4

7. Citesc rubricile în modul următor:

	(Aproape) Totdeauna	Deseori	Uneori	Rareori	(Aproape) Niciodată
Editorialul	1	2	3	4	5
Scrisori de la cititori („Curier“)	1	2	3	4	5
Comentariu politic	1	2	3	4	5
Comentariu economic	1	2	3	4	5
Interviul săptămînii	1	2	3	4	5
Accente (articole pe teme de actualitate)	1	2	3	4	5
Anchete/Reportaje pe teme de actualitate politică	1	2	3	4	5
Anchete/Reportaje pe teme de actualitate socială	1	2	3	4	5
Eseu	1	2	3	4	5
Istorie	1	2	3	4	5
Masă rotundă la GDS	1	2	3	4	5
Comentariul de sondaje	1	2	3	4	5
Cronica TV	1	2	3	4	5
Cronica de carte	1	2	3	4	5
Cronica de teatru	1	2	3	4	5
Cronica de film	1	2	3	4	5
Cronica plastică	1	2	3	4	5
Revista presei	1	2	3	4	5
Articole despre NATO şi UE	1	2	3	4	5
Pagina externă („Lumea“)	1	2	3	4	5
Suplimente gratuite	1	2	3	4	5

8. Cine aş dori să fie invitat la „Interviul săptămînii“ (maximum cinci persoane):

9. Ce nu găsesc în revista „*22*“ şi m-ar interesa:

10. Ce nu îmi place în „*22*“:

11. Mă încadrez în categoria de vîrstă:
sub 25 ani 1
între 25–29 ani 2
între 30–39 ani 3
între 40–49 ani 4
între 50–59 ani 5
între 60–70 ani 6
peste 70 ani 7

12. Sexul:
Feminin 1
Masculin 2

13. Profesia:

14. Venitul meu net lunar se înscrie în categoria:
sub 200.000 lei 1
între 200.000–299.999 lei 2
între 300.000–399.999 lei 3
între 400.000–499.999 lei 4
între 500.000–749.999 lei 5
între 750.000 lei–1.000.000 lei 6
peste 1.000.000 lei 7

15. Numele şi adresa (doar pentru cei care doresc să participe la tragerea la sorţi):

IMPORTANT

Datorită numărului mai mare de cărţi primite pentru concurs, vor fi acordate – prin tragere la sorţi – 60 de premii. Pînă la închiderea ediţiei am contactat şi obţinut acceptul din partea editurilor: HUMANITAS, POLIROM, CLAVIS, POLIMARK, ATHENA şi INSTITUTUL EUROPEAN

SCRISORI

Stimată Redacţie,

Aş dori să-i mulţumesc doamnei Doina Cornea, pe această cale, că a prezentat adevăratele evenimente petrecute la Cluj în decembrie 1989, în articolul „Cine a tras în noi?“, publicat în revista dv. nr. 1, 7–13 ianuarie 1997. Cu date exacte, multe nume. Am citit cu satisfacţie, prima dată în presa din ţara noastră, incluzînd atît publicaţiile româneşti, cît şi maghiare, presă centrală sau locală, despre rolul soţului meu în declanşarea mişcărilor de la Cluj. Din păcate, numele lui a apărut greşit în articolul menţionat. „Tehnicianul“, care a pornit CUG-ul împreună cu Leontin Iuhas, în acel joi fierbinte de decembrie, este şi el inginer, ca d-l Iuhas, şi se numeşte corect Laci Pöllnitz, nu Bölnicz. Vă rog mult, dacă se poate, să publicaţi respectiva rectificare. Motivul? Atît eu, cît şi copiii sîntem foarte mîndri de capul familiei, pentru rolul său jucat în acele zile fierbinţi. Nu ne-am retras nici azi din grupul de oameni activi, anonimi ai clădirii societăţii civile, dovadă că, din cînd în cînd, mai primiţi cîte o scrisoare de la mine, şi am avut bucuria de a le revedea pe toate pe paginile revistei, cu numele corect semnat. Lucru mărunt, dar pentru mine contează.

Cu stimă,

Pöllnitz Eva

Cluj, 10 ianuarie 1997

P.S. Soţul meu nu are şi nu a solicitat vreodată certificat de revoluţionar.

SCRISORI

Mult stimată doamnă Adameşteanu,

În cadrul dezbaterilor de idei, aş dori o repunere în discuţie a problemei şcolii româneşti. Care, deşi are suportul unei legi şi a peste 35 regulamente, instrucţiuni de aplicare, continuă să se degradeze, începînd cu accesul în treptele superioare, cu conţinutul programelor foarte încărcate etc. Dezbaterea mediată chiar de noul ministru ar trebui să se finalizeze cu cîteva experimente, pînă la o concluzie finală.

În al doilea rînd, aş dori ca un supliment al revistei să conţină datele recentelor alegeri, chiar o reproducere a comunicatului BEC, care de obicei se publică în Monitorul Oficial, dar care e de negăsit...

În al treilea rînd, o mai veche dorinţă, adresată şi editurii Humanitas (fără răspuns), are ca obiect reeditarea magistralei *Enciclopedii a României*, cele patru volume, ediţia 1938–1940. Pentru a crea un climat favorabil, publicarea unor fragmente în suplimentele dv. ar fi necesară. Dispuneţi de un cuvînt greu în mediul intelectual şi aţi putea fi fermentul acestui gest cultural, de reconsiderare a trecutului interbelic, cu luminile sale (publicarea *Enciclopediei* a fost!).

Cu deosebită stimă,

prof. Corneliu Pârvu,
Timişoara, 8 ianuarie 1997

Reamintim cititorilor noştri că această pagină le aparţine, ca şi responsabilitatea pentru scrisorile lor.

ILIE ŞERBĂNESCU

Ce urmează după dezastru?

Premierul Victor Ciorbea s-a decis să iasă la rampă în legătură cu situaţia gravă din economie şi măsurile care se impun. Era necesar! Toată lumea aşteaptă măsurile de care se vorbeşte de la instalarea noului guvern. Populaţia este cu gîndul la ele, căci a auzit – şi din păcate nu se înşeală – că va trebui să fie dureroase. Economia însăşi le aşteaptă nu numai pentru că este vorba de corecţii prin care să se dezamorseze tensiunile explozive acumulate în urma gestiunii nefericite a acesteia sub mandatul guvernărilor anterioare, dar şi pentru că, putînd schimba, în unele privinţe radical, datele problemei în ce priveşte derularea activităţii economice, agenţii economici le aşteaptă spre a vedea în ce coordonate trebuie să acţioneze. Şi mulţi, pînă atunci, preferă, mai degrabă, să stea în expectativă.

Măsurile aşteptate însă nu au fost încă anunţate. De fapt şi de fapt, d-l Victor Ciorbea, simţind presiunea enormă a întîrzierii, a ieşit la rampă pentru a încerca să explice această întîrziere.

Motivaţia adusă – prea bine cunoscută dinainte de oricine vrea să vadă realitatea economică în faţă – este că, deşi nu ne poate plăcea, situaţia s-a deteriorat atît de grav, încît indispensabilele măsuri pentru a o corija au devenit foarte dureroase. Şi că, pentru protecţia socială ce ar fi de dorit să le însoţească, tocmai spre a se absorbi, măcar în parte, şocul pe care îl vor produce, nu există de unde să se găsească resursele necesare. D-l Victor Ciorbea nu a spus chiar direct acest lucru, dar o tălmăcire economică a datelor dezastruoase pe care le-a prezentat, în ce priveşte situaţia din economie (şi care contrastează flagrant cu cea din statisticile Văcăroiu), arată că ar fi nevoie de creşteri de preţuri în proporţii de 2–3 ori şi, în unele cazuri, chiar de 4 ori, fără a se putea oferi compensări sociale semnificative. La o asemenea situaţie se ajunge cînd te întinzi mai mult decît ţi-e plapuma. Căci asta s-a petrecut în România. Ce altceva decît acest lucru înseamnă că, fără să existe resurse acoperitoare, s-au efectuat cheltuieli de la buget mult mai mari decît s-a încasat la buget şi că s-a importat mult mai mult decît s-a încasat din exporturi, în ambele cazuri în proporţii copleşitor mai importante decît se prevăzuse. Şi, în mod deosebit de grav, aproape toate aceste întinderi peste plapumă nu s-au materializat în vreo binefacere, măcar pasageră, pentru populaţie, în sensul că aceasta a putut astfel trăi mai bine decît îi permitea performanţa din economie.

Din păcate – şi acesta este de fapt mesajul cu care d-l Victor Ciorbea a dorit să iasă la rampă –, întinderea peste plapumă s-a făcut în favoarea unor activităţi neperformante, care, mai pe româneşte spus, irosesc resurse şi generează pierderi. Pierderi pe care în parte le-a acoperit şi pînă acum populaţia, dar pe care acum, cînd a venit scadenţa, trebuie să le achite pînă la ultima centimă tot populaţia, căci altcineva nu există.

Speranţa d-lui Victor Ciorbea este că, dacă se va prezenta cu un program solid şi semnificativ de reformă – care oricum este necesară, indiferent dacă domnia sa o doreşte, sau nu, şi niscai partide de prin arcul guvernării mai mult îl încurcă suflînd în iaurt–, va obţine şi o semnificativă susţinere din partea instituţiilor financiare internaţionale. Care, fie vorba-ntre noi, dacă tot au dat pînă acum bani şi reforma tot nu s-a făcut, ar putea ieşi şi ele cu ceva mai semnificativ, dacă acum constată că există în sfîrşit determinarea de a se şi face reforma.

S-ar părea că instituţiile financiare internaţionale ar fi disponibile în acest sens. Cel puţin aşa ar putea fi interpretată prezenţa reprezentanţilor Băncii Mondiale şi Uniunii Europene alături de premierul român la conferinţa de presă a acestuia, din seara zilei de 30 ianuarie. Faptul rămîne şi nu este unul uzual, cu toate că, evident, reprezentanţii organismelor respective şi-au limitat implicarea la menţionarea faptului că împărtăşesc diagnoza noului guvern român asupra situaţiei actuale din economie, fără a se angaja şi în precizarea măsurilor pe care le sugerează pentru remedierea acestei situaţii şi pentru reforma economiei. Măsuri despre care ar fi fost, de altfel, exclus să se vorbească, atît timp cît ele se află încă în proces de negociere cu partea română. Şi tot evident, în aceste condiţii, despre cuantumul eventualei asistenţe financiare pentru România nu a sosit momentul unor precizări.

Fapt este că această ieşire la rampă a d-lui Victor Ciorbea nu reprezintă decît o jumătate de pas pe drumul dificil pînă la declanşarea reformei. Măsurile necesare şi aşteptate, atît pe linia corecţiilor în economie, cît şi pe linia protecţiei sociale, nu pot fi luate pentru că acestea se află încă în negociere cu instituţiile financiare internaţionale. Guvernul se găseşte astfel într-o poziţie de neinvidiat. Din păcate, toţi cei care aşteaptă aceste măsuri, de la agenţii economici la populaţie, se află într-o situaţie încă şi mai puţin confortabilă decît guvernul.

COMPORTAMENTUL CONSUMATORULUI
evoluţie, determinări, realităţi, perspective
Mihaela A. MIRON
Aport valoros şi de mare actualitate în domeniul marketingului, cartea prezintă stadiul actual şi perspectiva comportamentului consumatorului sub incidenţa valorilor sociale şi culturale specifice României, efectul stilului de viaţă în contact cu valorile occidentale postmoderne.

ALL Editura ALL
Str. Hagi Ghiţă nr.57, sector 1, Bucureşti
tel (01) 666 38 00, 665 37 45, Fax 312 77 95

CRISTIAN PREDA

Un cadavru politic

Dacă a călătorit cu metroul, orice cetăţean al Bucureştilor i-a putut vedea, desigur, pe copiii zdrenţuroşi care cerşesc, cîntînd colinde, indiferent de anotimp. Desprinşi de prezent, ei îngînă cuvinte al căror sens le scapă. Pocind limba, cerşetorii denaturează nu doar conţinutul colindelor, ci şi mila pe care o aşteaptă: într-adevăr, recitînd în februarie cîntecelele spuse la Crăciun, ei au pretenţia de a fi mai degrabă actori ambulanţi decît oameni sărmani, lăsînd astfel impresia că ar trebui recompensaţi, nu ajutaţi. În orice caz, figurile acestor cerşetori mi se par a fi proba cea mai la îndemînă a ideii că nu trăim cu toţii în acelaşi prezent sau că, pentru a supravieţui, unii din semenii noştri încearcă să ne seducă plasîndu-se în momente, în universuri diferite de cel cotidian. Dar nu cerşetorii sînt proba cea mai şocantă a acestei defazări.

L-am văzut săptămîna trecută la TVR pe fostul preşedinte al României, devenit între timp şef de partid. La fel ca şi în campania electorală, Ion Iliescu avea aerul că deţine răspunsuri la întrebările-cheie. Germania Federală, care şi-a ajutat sora vitregită de democraţia populară cu mai multe miliarde decît a avut vreodată Banca Naţională a României, macrostabilizarea Văcăroiu, autoportretul insului cinstit, pactul social propus încă din 1992, lanţul neîntrerupt al falimentarei producţii industriale româneşti – toate acestea au intervenit în discursul lui Iliescu pentru a lămuri ceea ce realizatoarea emisiunii televizate îi cerea să desluşească. Pentru actualul preşedinte al PDSR, nu contează, de fapt, ceea ce i se cere să explice. Cine va avea răbdare va putea face un inventar al intervenţiilor domniei sale şi va constata că **Ion Iliescu răspunde cu aceleaşi formule, ajunge la aceleaşi teme, indiferent ce anume este întrebat. Fostul preşedinte refuză prezentul**. A probat-o faptul că, la fel ca în campania electorală, domnia sa şi-a numit adversarul, pe actualul preşedinte: *„domnul Ceauşescu"*. Dar a probat-o, cu o forţă devastatoare, mai ales finalul emisiunii despre care scriu aici. Întrebat, prin telefon, de o bătrînă, ce crede despre dispariţia, din anumite cartiere, a farmaciilor de stat, Ion Iliescu nu a găsit cu cale să spună decît ceva de felul următor: *„Revoluţia din decembrie 1989 a produs o mutaţie profundă"*. Să observăm că, dintr-un anumit moment al carierei sale politice, **Ion Iliescu nu a mai invocat momentul 1989 pentru a susţine ideea unui bine comun postrevoluţionar incomparabil cu dezastrul totalitar. Pentru Ion Iliescu e bine, la limită, doar ceea ce a făcut Nicolae Văcăroiu. Fostul preşedinte al ţării, actualul şef al PDSR invocă, în schimb, Revoluţia din decembrie doar pentru a explica dezastrele cotidiene**. *„Revoluţia din decembrie 1989 a produs o mutaţie profundă"* este textul colindului pe care Ion Iliescu îl recită indiferent de anotimp. Dar, în timp ce copiii zdrenţuroşi din metrou denaturează mila, mimînd un soi de actorie ambulantă, **Ion Iliescu denaturează oferta politică a opoziţiei**, pe care PDSR a confiscat-o imediat după alegerile din noiembrie. Cu alte cuvinte, Ion Iliescu nu este un actor ambulant ratat, ci **un cadavru politic**. Iată, mai exact, de ce.

Trebuie observat, întîi de toate, că în operaţia de confiscare a spaţiului Opoziţiei PDSR a fost ajutat de nevoile specifice ale compunerii alianţei guvernamentale (care a alăturat, pentru un timp imposibil de precizat, formaţii politice atît de diverse ca PNŢCD, PD şi UDMR), dar şi de comportamentul lamentabil, din noiembrie încoace, al liberalilor sau al socialiştilor rămaşi în afara Parlamentului, singurii capabili să articuleze o opoziţie care să spargă blocajul doctrinar al ultimilor patru ani. Aşa cum poate remarca oricine, deşi s-a autointitulat partid al opoziţiei, **PDSR nu a inventat un discurs nou**, ci s-a mulţumit să adauge „doctrinei Iliescu" (rezumate de formulele citate mai sus)... cîteva din temele avansate de fosta Opoziţie, în numele cărora fostul partid de guvernămînt încearcă acum inclusiv unificarea stîngii. În frunte cu Ion Iliescu, PDSR se construieşte astfel ca un partid ce nu poate fi crezut. Într-adevăr, pe de o parte, **alegerile din noiembrie au înregistrat falimentul complet al doctrinei Iliescu**; pe de alta, şansele ca preluarea de către PDSR a unui discurs de felul celui asumat în 1992–1996 de fosta opoziţie să poată fi luată în serios sînt zero, în măsura în care politica actualei guvernări este, în mod evident, alta: o pot dovedi fie şi numai ofensiva împotriva corupţiei şi a fraudelor foştilor clienţi ai PDSR sau anunţatele măsuri radicale de acceptare a preţelor multiple şi libere (vezi conferinţa de presă Ciorbea-Ettori-Fogg-Isărescu din 30 ianuarie). **Legitimarea PDSR nu se face plecînd de la constatarea (banală a) eşecului electoral şi de la prezentul unei politici evident diferite a cabinetului Ciorbea şi a preşedintelui Constantinescu, ci de la speranţele preelectorale puse în continuarea vechii guvernări, asortate cu teme ale ţărăniştilor, din vremea cînd aceştia tînjeau după putere**. Iată care este mediul în care Iliescu îşi plasează colindul. Dar afirmînd că „Revoluţia a produs o mutaţie profunde" ori de cîte ori trebuie să comenteze dezastrul unor biografii individuale, fostul preşedinte îşi interzice, de fapt, accesul la unica sursă de legitimare care i-a rămas la îndemînă.

Ion Iliescu a refuzat rolul de învingător în Revoluţie: aşa cum se ştie, orice învingător de acest fel îşi suprimă adversarii; or, Iliescu a negat cu încăpăţînare implicarea sa în execuţia cuplului Ceauşescu şi apoi – cu graţia conferită de Constituţie – i-a iertat pe toţi supuşii direcţi ai fostului dictator. **Ion Iliescu refuză acum şi rolul de învins în alegeri**; recunoaşterea victoriei adversarilor săi pare să fi fost doar o formulă a etichetei democratice, nu şi impulsul unei legitimări consistente. Preferînd clişeele şi amintirile ori – în cel mai bun caz – împrumuturile din tactica ţărăniştilor care l-au înfrînt, fostul preşedinte nu îşi poate justifica locul. În politică, acela care nu mai are acces la prezent, care îl refuză cu obstinaţie este un cadavru.

Biblioteca **Grupului pentru Dialog Social** anunţă constituirea Clubului **INTERNET GDS**. Toţi cei interesaţi să contribuie la promovarea Internet-ului în România sînt aşteptaţi la întîlnirile săptămînale ce au loc în fiecare miercuri la ora 17.00 la Biblioteca Grupului pentru Dialog Social din **Calea Victoriei nr. 120.**

GABRIEL ANDREESCU

Un Comunicat al Ministerului Afacerilor Externe

O ciudăţenie a presei din ultimele două săptămîni, alături de multe alte ale ei ciudăţenii este lipsa comentariilor de substanţă la comunicatul de presă transmis de MAE în data de 22 ianuarie 1997. Cititorul poate realiza că un astfel de comunicat are o importanţă aparte pentru viaţa instituţiei din fragmentele pe care le voi cita mai departe. Încep cu următorul: *„Afirmînd continuitatea preocupării pentru obiectivele strategice deja cunoscute – aderarea la NATO şi intrarea în Uniunea Europeană – Guvernul a dirijat eforturile diplomaţiei româneşti în plan imediat către lansarea parteneriatului strategic cu Ungaria şi Polonia, către recunoaşterea şi promovarea intereselor strategice ale ţării noastre privind consolidarea statalităţii şi integrităţii teritoriale a Ucrainei, către dezvoltarea cooperării structurale cu Republica Moldova, pe baza comunităţii de istorie, cultură şi limbă a celor două state"*.

Aflăm de aici lucruri pe care le ştiam: aderarea la NATO şi UE reprezintă obiective strategice, România ar fi un factor de stabilitate în regiunea balcanică, s-a lansat parteneriatul cu Ungaria şi Polonia. Dar afirmaţia că diplomaţia românească îşi dirijează eforturile către *„recunoaşterea şi promovarea intereselor strategice ale ţării noastre privind consolidarea statalităţii şi integrităţii teritoriale a Ucrainei"*, iată o radicală declaraţie de politică externă. Motivaţia şi dezvoltarea ei le găsim mai departe: *„Ministerul Afacerilor Externe consideră (...) că progresul relaţiilor de bună vecinătate şi, după caz, de parteneriat între România şi ţările din jur reprezintă nu numai un cîştig de imagine al politicii externe, ci mai ales* ***o componentă esenţială a siguranţei naţionale a României***".

Există o parte cu implicaţii şi mai largi decît ceea ce deja a fost enunţat mai sus. Citez ultima parte a Comunicatului: *„Ministerul Afacerilor Externe insistă asupra acestui aspect întrucît, aşa cum datele care se adună în ultimul timp o dovedesc, România are de înfruntat interese ostile voinţei sale de apropiere de comunitatea europeană şi euro-atlantică, de care este legat, pe termen lung, destinul său naţional. Încercările de a crea tensiuni şi suspiciuni între România şi vecinii săi nu sînt nici nevinovate, nici dezinteresate. Dacă ele vor reuşi, atunci străduniile ţării noastre de a se plasa într-o poziţie favorabilă în contextul procesului de reaşezare geo-politică şi de a-şi îmbunătăţi perspectivele integrării europene şi euro-atlantice vor fi iremediabil compromise. De aceea, Ministerul Afacerilor Externe îşi reafirmă hotărîrea de a urma ferm politica de bună vecinătate şi de construcţie a structurilor de stabilitate şi cooperare regională şi subregională, acţionînd împreună cu alte autorităţi ale statului astfel încît siguranţa naţională a României să nu fie pusă în primejdie"*.

Cîteva din implicaţiile acestui document transmis presei pe 22 ianuarie ar fi următoarele.

Mai întîi faptul că pentru prima dată statul român se delimitează explicit, prin vocea MAE, de tendinţele iredentiste din societatea românească. Din acest moment, ele vor putea fi socotite doar expresie firească a pluralismului de opinii din societatea românească, neangajînd statul român.

De asemenea, trebuie subliniat că o instituţie de stat face aprecieri, potrivit cărora în spatele încercărilor de a crea tensiuni şi suspiciuni între România şi vecinii săi, stau interese *„nici nevinovate, nici dezinteresate"*. Pentru prima dată autorităţile româneşti recunosc un lucru evident altfel la orice analiză raţională: **suveranitatea şi integritatea ţărilor vecine, bunele relaţii dintre România cu acestea reprezintă o componentă esenţială a siguranţei naţionale a României**.

Implicaţiile Comunicatului ating direct viaţa Ministerului Afacerilor Externe. Vechile reflexe care făceau din diplomaţii MAE angajaţi cu psihologie de buncăr nu ar mai avea cum să funcţioneze într-un minister menit să deschidă **în totalitate** România spre lume. Stereotipii de genul: România nu poate miza decît pe ea însăşi; loialitatea este măsura profesionalismului; cîştigul nostru diplomatic constă în păcălirea partenerului se lovesc acum de litera şi spiritul acestui comunicat. Vremea cînd pe birourile MAE tronau *România Mare* şi *Europa* pare să fi apus.

Mi se pare că există cîteva instituţii care trebuie să reacţioneze imediat la Comunicatul Ministerului Afacerilor Externe. Atîta timp cît progresul relaţiilor de bună vecinătate reprezintă o componentă esenţială a siguranţei naţionale a României şi există referiri la încercarea unor forţe ostile, de a crea tensiuni şi suspiciuni între România şi vecinii săi, alegaţiile MAE obligă Serviciul Român de Informaţii şi Serviciul de Informaţii Externe la luarea unor măsuri specifice.

Comunicatul accentuează necesitatea unei colaborări şi mai strînse a MAE, în materie de politică externă, cu Preşedinţia. Într-adevăr, Preşedintele are atribuţii în materia siguranţei naţionale şi prezidează Consiliul Suprem de Apărare a Ţării; desemnează directorul Serviciului Român de Informaţii. Avînd în vedere suspiciunea unor legături între agitatorii şovini ori iredentişti şi SRI, se ridică întrebarea dacă păstrarea lui Virgil Măgureanu ca director al importantei instituţii este în acord cu interesele strategice ale României.

● Săptămîna pe scurt politică ● Săptămîna pe scurt politică ●

Luni 27 ianuarie

• Conflictul PAR-CDR aplanat

În urma unei întîlniri cu premierul Victor Ciorbea, liderii Partidului Alternativa României au ajuns la concluzia că nemulţumirile lor sînt întemeiate, dar că poziţionarea criticilor ar trebui să fie mai curînd către partenerii de alianţă şi mai puţin faţă de actualul Executiv. PAR a fost nemulţumit că unele propuneri ale sale pentru posturi în guvern nu au fost luate în considerare.

• Modernizarea tehnicii militare costă

În perspectiva integării în NATO, suma aproximativă ce trebuie alocată la capitolul tehnicii militare se ridică la patru miliarde dolari, consideră gen. Dan Zaharia, şeful Direcţiei Înzestrare şi Logistică a Armatei. Zaharia a precizat că această sumă vizează strict modernizarea tehnicii militare, care trebuie transformată, pentru a deveni interoperabilă cu sistemele NATO.

Marţi 28 ianuarie

• Marea Britanie moderată în aprecieri

Ministrul britanic de Externe, Malcom Rifkind, aflat în vizită la Bucureşti, a apreciat progresele înregistrate de România în procesul democratizării şi al tranziţiei la economia de piaţă şi a subliniat disponibilitatea ţării sale de a sprijini procesul extinderii UE spre est. Lărgirea NATO şi intenţia României de aderare la Alianţă reprezintă preocupări ale guvernului britanic, a mai arătat M. Rifkind. Demnitarul britanic a spus că se urmăreşte o intensificare a relaţiilor economice dintre cele două ţări.

• Dialog preşedinţie-opoziţie

O primă rundă a dialogului preşedinţiei cu lideri ai PRM şi PUNR s-a încheiat cu declaraţii de susţinere a campaniei anticorupţie, dar şi cu critici la adresa măsurilor de reformă preconizate de guvernul Ciorbea. Reprezentanţii celor două partide au solicitat nepolitizarea luptei împotriva corupţiei şi încetarea acţiunilor de epurare pe criterii politice.

• SUA sprijină militar România

Congresul SUA a autorizat Departamentul de Stat să ofere României suma de 6,5 milioane dolari în cadrul programului Foreign Military Financing, pentru anul fiscal 1997. Fondurile vor putea fi folosite pentru achiziţionarea de echipamente şi servicii de apărare, care să sprijine participarea României la Parteneriatul pentru Pace şi să sporească gradul de interoperabilitate cu forţele NATO.

Miercuri 29 ianuarie

• Întîlnire Constantinescu-Iliescu

Preşedintele PDSR, Ion Iliescu, i-a prezentat şefului statului, Emil Constantinescu, o listă cu probleme de actualitate (necesitatea adoptării urgente a unor măsuri de protecţie socială, stoparea acţiunilor de epurare pe criterii politice, realizarea unui pact social între principalele partide şi organizaţii sindicale sau ale societăţii civile).

Joi 30 ianuarie

• J. Solana despre şansele României

Secretarul general al NATO, Javier Solana, a apreciat în faţa Adunării Parlamentare a Consiliului Europei că România are aceleaşi posibilităţi de integrare în Alianţă ca orice altă ţară. *„Obiectivul nostru constă în a primi noi membri în 1999"*, a spus Solana.

• Premierul anunţă o reformă radicală

Într-o conferinţă de presă, primul ministru a făcut un patetic apel la sprijin din partea populaţiei, pentru susţinerea măsurilor de reformă, care vor presupune depăşirea unei perioade mai dificile. Constatînd că deficitul bugetar e de trei ori mai mare decît se ştia la preluarea guvernării, Victor Ciorbea a anunţat că mişcările de reformă vor fi sprijinite de organismele internaţionale şi vor fi însoţite de măsuri de protecţie socială. La conferinţa de presă au participat şi şefii delegaţiilor UE în România, Karen Fogg, respectiv al Băncii Mondiale, François Ettori.

• Ruşii se opun

Preşedintele Camerei Deputaţilor, Ion Diaconescu, a primit o delegaţie a Dumei de Stat ruse, prilej de discuţie asupra modalităţilor de apropiere dintre cele două ţări. La întîlnirea cu presa, parlamentarii ruşi au apreciat că Alianţa Nord-Atlantică este un „arhaism" ce trebuie desfiinţat.

• Tom Lantos promite sprijin

Congresmanul american Tom Lantos, care a fost primit de preşedintele Emil Constantinescu şi premierul Victor Ciorbea, a declarat că va face tot posibilul pentru a „facilita" procesul de admitere a României în structurile euro-atlantice, dar a adăugat că acest lucru rămîne dificil.

Sîmbătă 1 februarie

• Emil Constantinescu la Davos

Prezent la Forumul Economic Mondial desfăşurat la Davos, preşedintele Emil Constantinescu a avut importante întîlniri cu preşedintele Băncii Mondiale şi respectiv al BERD, de la care s-au obţinut promisiuni de împrumuturi pentru susţinerea reformei. Totodată, Emil Constantinescu a declarat că România doreşte să adere printre primii la NATO din considerente economice, acest lucru reprezentînd un semnal pozitiv pentru investitorii străini.

• Înalt oficial american la Bucureşti

Asistentul secretarului de stat american pentru relaţiile cu Europa şi Canada, John Kornblum, a transmis din partea Administraţiei SUA un mesaj de sprijin pentru noua putere din România. Demnitarul american nu a făcut aprecieri privind şansele României de integrare euro-atlantică, dar a spus că *„este important ca o ţară ca SUA să înţeleagă datoria pe care o au faţă de România"*.

• Ape tulburi în PNL-CD

Comitetul Executiv al PNL-CD a decis demiterea a 13 membri importanţi ai partidului, printre care şi ministrul Tineretului şi Sporturilor, Sorin Stănescu. Decizia a fost motivată de opoziţia celor demişi faţă de acordul de unificare, în afara CDR, a PNL-CD cu PL '93 şi PNL-C, acord care a fost semnat de liderii celor trei partide.

• PUNR retrage moratoriul acordat guvernului

Biroul Executiv al PUNR a hotărît suspendarea moratoriului de 60 de zile pe care îl acordase cabinetului Ciorbea. Motivul acestei hotărîri a fost că guvernul nu a prezentat programul de guvernare şi nici măsurile de protecţie socială promise.

Rubrică realizată de MARIAN CHIRIAC

Erată

Îi anunţăm pe cititorii noştri că, dintr-o greşeală de tehonoredactare, ultimul număr al revistei „22" (cu imaginea lui Mircea Eliade pe copertă) a apărut ca fiind nr. 3 (361), în loc de nr. 4 (362). Ne cerem scuze.

CITITORII DIN STRĂINĂTATE

se pot abona la revista "22" achitînd la redacţie (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau depunîndu-l în conturile deschise la **Banca Comercială Ion Ţiriac S.A. Bucureşti, Str. Doamnei nr. 12**:
(pentru **dolari** în contul 4024009230, pentru **mărci** în contul 4024009231, pentru **franci francezi** în contul 4024009235, pentru **lire sterline** în contul 4024009232, pentru **franci elveţieni** în contul 4024009233, pentru **lire italiene** în contul 4024009234) sau (pentru orice fel de valută) trimiţînd un cec (**money order**) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, Bucureşti, România.

Pentru a nu se reţine un comision foarte mare de către bănci, rugăm abonaţii cărora le stă în putinţă acest lucru ca plăţile care se fac prin CEC (nu virament) să se facă prin CEC-uri plătibile în SUA şi exprimate în dolari SUA sau prin CEC-uri exprimate în mărci germane şi plătibile în Germania.

	1 an	6 luni	3 luni
– Europa occidentală:	80 $	40 $	20 $
	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
	100 CHF	50 CHF	25 CHF
– Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia	40 $	20 $	10 $
– Israel	60 $	30 $	15 $
– SUA, Japonia, Australia:	100 $	50 $	25 $

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista "22" anunţă exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizaţi de redacţie (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

4februarie 1997
Nr. 42
22 plus
Supliment al revistei „22“

APROAPE TOTUL DESPRE FUNDAŢIA SOROS

„Nu este suficient să distrugi o societate închisă pentru ca în locul ei să se nască o societate deschisă.“

George Soros

FUNDAŢIA SOROS PENTRU O SOCIETATE DESCHISĂ-ROMÂNIA

Fundaţia Soros pentru o Societate Deschisă din România a fost întemeiată în anul 1990, ca fundaţie naţională, cu personal şi conducere proprii. Tot în 1990 s-a înfiinţat filiala din Cluj, la care în 1991 au fost adăugate celelalte două filiale, la Timişoara şi Iaşi.

Ea este una dintre cele mai puternice şi mai eficiente instituţii din reţeaua internaţională a fundaţiilor Soros. În numai primii 5 ani, peste 6.000 de persoane şi instituţii româneşti au beneficiat de programele Fundaţiei, însumînd mai bine de 21 milioane dolari.

Programele Fundaţiei Soros-România se desfăşoară în două direcţii: fie răspund sugestiilor şi cererilor care vin de la public, fie sînt iniţiate de fundaţie, conform cu cerinţe majore, instituţionale ale societăţii româneşti în tranziţie. Programele propuse de fundaţie sînt anunţate în presă şi fac obiectul unor procese obiective de selecţie. Propunerile venite de la publicul interesat sînt supuse judecăţii juriilor pe domenii, formate din specialişti recunoscuţi. Procedura de atribuire a burselor şi altor forme de sprijin financiar este absolut transparentă pentru fiecare proiect şi situaţie în parte. Bugetul anual menţionează cu acurateţe şi în detaliu fiecare punct din bugetare şi apare tipărit, pentru informarea publicului şi instituţiilor interesate.

Programele se împart în trei categorii majore: (1) **educaţie/învăţămînt**, (2) **comunicare** (3) şi **societate civilă**, precum şi alte programe, cum sînt cele de **integrare europeană, reformă legislativă, ecologie, administraţie publică, medicină, cultură şi artă, călătorie**. În domeniul învăţămîntului şi educaţiei sînt cuprinse studii de la stadiul preşcolar (**Step by Step**) la programe pentru şcoli medii şi sprijin acordat învăţămîntului superior – pînă la nivel de perfecţionare profesională postuniversitară şi studii doctorale. Programele de comunicare contribuie, printre altele, la dezvoltarea mass-media, sprijină producţia de carte şi presă scrisă, promovează răspîndirea mijloacelor electronice – Internet, multimedia. Programele dezvoltate la capitolul societate civilă se desfăşoară în mai multe direcţii, printre care organizaţii non-guvernamentale, dezvoltare comunitară, relaţii interetnice, educaţie civică, relaţii publice.

O serie de instituţii iniţiate în cadrul Fundaţiei funcţionează acum ca structuri distincte: Centrele de Computere şi Comunicaţii (CCC) de la Bucureşti, Cluj, Iaşi, Timişoara, Fundaţia Cărţii (Bucureşti), Biblioteca Soros-Cluj, Centrul Educaţional Soros (Miercurea Ciuc), Centrul Soros pentru Artă Contemporană, Fundaţia pentru Arte Vizuale, Şcoala BBC de jurnalism radio-TV din Bucureşti, centrele de consultanţă şi/sau plasament din Bucureşti, Iaşi, Cluj, Timişoara.

INSTITUŢIILE SOROS ÎN LUME

Fundaţiile naţionale, programele regionale şi alte entităţi create şi finanţate de George Soros formează o reţea descentralizată de organizaţii independente, care au o misiune comună: aceea de a dezvolta o societate deschisă.

Fundaţia Soros a fost iniţiată la New York în anul 1979, sub numele de „Open Society Fund“. În prezent are în jur de 50 de instituţii în lume, cu mai bine de 1.000 de angajaţi şi un fond anual de aproximativ 350 milioane dolari – destinat transformării societăţilor închise în societăţi deschise, precum şi protecţiei valorilor în societăţile deschise care există.

Reţeaua instituţiilor Soros pentru o societate deschisă în lume:

ORGANIZAŢII NAŢIONALE

Există în acest moment 25 de fundaţii naţionale Soros pentru o societate deschisă, instituţii autonome care funcţionează în toate ţările Europei Centrale şi de Est şi ţările fostei Uniuni Sovietice, precum şi în Haiti şi Africa de Sud. Aceste fundaţii iniţiază şi sprijină proiectele în plan naţional şi au conducerea şi personalul din ţara în care funcţionază.

ORGANIZAŢII REGIONALE

– Institutul pentru o Societate Deschisă (OSI) New-York iniţiază programe regionale şi acordă asistenţă în probleme care depăşesc mandatul fundaţiilor naţionale. Institutul se ocupă, printre altele, de programe regionale de arte şi cultură, copii şi tineret, migraţie forţată, susţine programul Est-Est pentru întărirea legăturilor dintre fostele ţări comuniste, finanţează în această zonă programe mass-media, programe de limbă engleză, medicină şi altele.

O componentă OSI New-York, care a luat amploare începînd cu 1996, este desfăşurarea unor programe sociale şi educaţionale pentru învăţămîntul public şi variate categorii defavorizate din Statele Unite, printre care emigranţii.

– OSI Paris creează o punte de legătură între organizaţiile afiliate din Europa Centrală şi de Est şi ţările Europei Occidentale. Un exemplu de program OSI-Paris legat de România este SAFE, datorită căruia anual 10 studenţi români sunt bursieri la prestigioasa École Normale Superieure – program care din acest an include şi Ungaria, Moldova, Bulgaria, Albania, Polonia.

– Universitatea Central Europeană (CEU), fondată în 1990, cu sedii la Varşovia şi Budapesta, oferă studii la nivel de masterat în ştiinţe sociale, ştiinţe umaniste, ştiinţe ecologice, drept. Din februarie 1996, Universitatea Central Europeană este recunoscută de forurile americane ca instituţie cu drept de acordare a doctoratelor.

CEU Press – Editura Universităţii Central Europene – tipăreşte literatură teoretică şi beletristică universală de înalt nivel calitativ.

La acestea se adaugă cîteva alte instituţii regionale: Institutul de Management Est-Vest, Fundaţia Internaţională de Ştiinţe, Institutul pentru Cercetarea Deschisă Mass-Media, Reţeaua Soros de Specializare în Transformarea Economică etc.

ŞOC CULTURAL

Tighina – Bucureşti

În decembrie 1995, Fundaţia Soros a iniţiat un program (coordonator Ionel David) de ajutorare a şcolilor româneşti din Transnistria. Sprijinul s-a materializat în donaţie de cărţi şi în invitarea copiilor de la aceste şcoli să-şi petreacă vacanţa în familii bucureştene.

Cu ocazia Crăciunului din 1996, a fost invitat cel de-al patrulea grup de copii: de această dată, elevii (între 9 şi 16 ani) aparţineau Şcolii de Copii Orfani din Tighina (25) şi Şcolii nr. 19 din acelaşi oraş (alţi 15 copii), în fapt, singurele unităţi de învăţămînt românesc din această localitate de 150.000 de locuitori. Pentru a asigura o acomodare mai rapidă şi o integrare culturală optimă, de regulă au fost alese familii care aveau ele însele copii de vîrstă apropiată celor care veneau din Transnistria.

Grup de copii din Tighina la Bucureşti în decembrie 1996

Primele două zile s-au dovedit a fi cele mai dificile, atît pentru oaspeţi, cît şi pentru gazde. Comunicarea era greoaie, fie pentru că micuţii oaspeţi nu înţelegeau bine românește, fie pentru că ei nu se puteau face înţeleşi, datorită sărăciei vocabularului. Se adăugau timiditatea sau introversia, dar şi sfaturile date de cei de acasă, de a nu vorbi decît foarte puţin. Perseverenţa gazdelor şi permanenta lor încercare de apropiere emoţională de copii au făcut ca acest impas să fie depăşit destul de rapid, astfel încît, curînd, relaţiile dintre gazde şi copii, în mare parte, au decurs de la „bine" la „foarte bine", conform evaluării ulterioare. Mulţi dintre copii au reuşit să impresioneze familiile la care au locuit, prin cuminţenia lor. Este adevărat însă că acest tip de comportament se întîlnea mai ales la copiii de la orfelinat. În fapt, este greu de spus unde se termină cuminţenia şi unde începe obedienţa necondiţionată, avînd în vedere că, la orfelinat, copiii sînt obligaţi să se aşeze toţi în genunchi, atunci cînd un profesor sau cineva din administraţie intră în sala de studiu-dormitor.

Primul şi poate cel mai mare interes l-au manifestat acasă la familiile gazdă, atunci cînd au văzut televizorul şi mai ales calculatoare (acolo unde era cazul) pe care se puteau juca, acesta fiind un motiv pentru care unii dintre copii cu greu puteau fi convinşi să iasă la plimbare. Cînd totuşi acest lucru se întîmpla, era dificil pentru gazde să-i mai readucă în casă, întrucît afară existau alte motive de interes şi de curiozitate: *„foarte mulţi brazi împodobiţi"*, *„foarte multe globuri în vitrinele magazinelor"* şi mai ales *„lucruri şi mîncare foarte ieftine"*. Lucrurile care le atrăgeau atenţia în mod deosebit erau cele care se refereau la joacă, natură sau comerţ. De pildă, au fost mult mai interesaţi de un loc de joacă (un carusel, de altfel neinspirat plasat) din Piaţa Sfatului din Braşov, decît de arhitectonica propriu-zisă a locului.

Au fost mult mai interesaţi de excursia la Poiana Braşov şi de călătoria cu telecabina pe Postăvarul, decît de modul în care arată interiorul Palatului Cotroceni. Am constatat lipsa de cunoştinţe generale despre geografia şi istoria României şi un dezinteres faţă de arhitectonica clasică sau veche şi faţă de aspecte, să le zicem, protocolare.

Excursia la Poiana Braşov, oferită în a treia zi a vizitei de Fundaţia Soros, a fost ceea ce i-a impresionat cel mai mult. Era pentru prima dată cînd vedeau munţi, mergeau cu telecabina şi, pentru cei mai mulţi, cînd mîncau într-un restaurant. Deşi erau 40 de copii împreună, stînd cîte 6 sau 9 la o masă, pînă în momentul în care au ieşit din restaurant şi au alergat cît mai repede la autocar, nu s-au auzit nici măcar şoapte între ei, fiecare urmărindu-i pe cei din jurul său, pentru a vedea dacă ceea ce face el este bine sau nu. Iată cîteva impresii, povestite gazdelor după această excursie: *„a fost foarte frumos"*, *„am fost cu ceva pe fir"*, *„am văzut munţii Carpaţi"*, *„am văzut oameni care stăteau pe nişte lemne lungi şi se dădeau pe zăpadă"*. Reproducem mai jos două scrisori ale unui băiat de 11 ani, de la Şcoala românească din Tighina, către mama lui, scrisori în care băiatul descrie ce a făcut de cînd a venit în „Butnăreşti" (adică în Bucureşti):

„Duminica 22 dec – ora 12.30 – la autogarului în Piata Victoriei. Am venit vineri 20–12–dedembrie am trecut prin metro la ora 05:40 gno. Asa fim in Butnăreşti pina... 29 decembrie."

„Mamica, am fost pe Muntele Carpati.

mamica netale şti că preşedintele Romaniei s-a născut la Tighina.

numarul la familia unde ieu traiesc este...

Azi e 22 decembrie luna 12-e. Dumineca am fost pe muntele Carpaţi. La Muntele Carpaţi noi cu doamna profesoară şi cu un om ne-am ridicat la un Munte care are înnalţimea un kilometru 75 de metri. Era foarte frumos. Daca te uiţi de pe Munte tia parea ca esti pe cer. Cei mai mari munţi ei se numesc Himalaia. Aici la piaţă poţi să cumperi ce doreşti. La piaţă eu observ că cel mai mult se vînd portocale, mandarini, banani."

(Am redat întocmai grafia existentă în scrisori şi pentru a avea o imagine mai bună asupra dificultăţilor de exprimare ale acestor copii.)

Aşa cum rezultă din scrisoare, o altă mare atracţie pentru copii au fost fructele exotice. Unii dintre ei au trecut de la meniul obişnuit, care este alcătuit aproape exclusiv din „caşă", „borş" şi „cartoafe", repetate la fiecare masă, la mîncăruri pe care nu le gustaseră sau nu le văzuseră niciodată: unt, piftie, cacao. Puţine dintre mîncărurile gătite de gazde le erau cunoscute şi, oricum, sub alt nume: sarmale drept „galuşte", şniţel drept „carne bătuta". Nu gustau însă aproape nimic, nici măcar din curiozitate, din ceea ce nu văzuseră niciodată. Gazdele însă au fost perseverente şi au continuat să le ofere tot soiul de „bucate", aşa cum au fost perseverente şi în privinţa obţinerii comunicativităţii copiilor. Ele n-au încetat să încerce să-i înţeleagă, să-i cunoască, să afle păreri despre modul de trai în Tighina, ca şi despre soarta lui Ilie Ilaşcu. În privinţa acestuia, răspunsurile copiilor au fost de două tipuri: fie nu ştiau de existenţa lui, fie refuzau să discute despre acest subiect.

Întregul comportament al gazdelor nu a rămas fără răspuns. Au fost copii care au plecat acasă cu convingerea că românii sînt *„nişte oameni extrem de primitori, fierbinţi, vorbareţi şi mult, mult mai culţi"* decît ei.

Programul va continua în vacanţa de primăvară a acestui an. Avînd în vedere solicitările gazdelor, aproximativ 30 din aceşti copii vor fi reinvitaţi, pentru restul de 10 selecţia urmînd a fi făcută, în premieră, la faţa locului, de un reprezentant al fundaţiei. Fundaţia Soros a comunicat criteriile de selecţie a copiilor din Tighina: cunoaşterea limbii române, rezultate şcolare superioare, comunicativitate, sociabilitate.

Dorim să mulţumim tuturor acelora care în mod voluntar şi gratuit au găzduit copiii din Transnistria: familiile Mavrodin, Săndulescu, Dăscălescu, Costiner, Răileanu, Bogza, Barbu, Bârsan, Calabaş, Vieru, Gheţu, Ilie, Dumitrache, Ţugui, Pătraşcu, Haltenwanger, Ghiţă, Milea, Stoiculescu, Dodi, Cucuta, Bundache, Pava, Neagu, Dănăilă, Bătrîn, Cioponea, Cîrligeanu, Mărculescu, Onaca, Roşu. Aducem totodată mulţumiri Preşedinţiei României, organizaţiei ACAT şi postului PRO TV, care a transmis informaţii despre program, ajutîndu-ne să găsim familii-gazdă.

ANA MARIA ARICESCU

Bucureşti – New York

Programul „Virtual University" a debutat în 1994 şi constă în trimiterea a 4–5 studenţi români pentru un an de studii la o universitate de profil din SUA.

Pe durata anului academic 1995–1996, am beneficiat de o bursă la Bard College, New York. Burse asemănătoare au primit încă aproximativ 65 de studenţi din ţările Europei de Est, incluzînd România.

„Şocul cultural" nu l-am resimţit pe stradă sau în magazine, deşi peisajul urban american, absolut fascinant, dar şi peisajul consumului, care nu e deloc neglijat, mi s-au părut altfel decît în filme. Diferenţele cele mai semnificative faţă de România au fost la nivel de mod de lucru academic. Deşi sau, mai bine zis, din cauza faptului că aveam de citit enorm, că la fiecare curs aveam de scris 30–50 de pagini, plus examene de final, că la seminarii chiar se discuta pe text, simţeai că într-adevăr faci ceva. Modul de lucru al profesorilor cu studenţii era direct, axat pe ceea ce doreşte studentul să facă (şi nu pe ce „trebuie" să facă). Relaţia cu profesorul era mai strînsă decît la alte colegii (lăsînd la o parte universităţile care sînt organizate altfel).

Deşi într-un mediu construit foarte sobru – clădirile neo-gotice din piatră gri, acoperite cu iederă – caracteristic pentru nord-estul SUA în secolul trecut, atmosfera de la Bard era mai degrabă „falansterică". Mulţi studenţi încercau să fie cît mai apropae – prin haine, comportament şi muzica pe care o ascultau – de modul de viaţă al generaţiei '60–'70, adică foştii *hippies* şi actualii *yuppies*. Spre deosebire de părinţii lor, actualii studenţi învaţă la cursuri subiecte precum ecologia, feminismul, critica consumului sau democratizarea „democraţiilor reale", pe care cei din '70 doar le proiectau şi pentru care au militat cu relativ succes la vremea respectivă. O experienţă foarte interesantă a fost *„Alumni Day"*, atunci cînd absolvenţii revin la colegiu pentru a-şi reîmprospăta memoria şi pentru a avea cadrul prielnic de a face acţiuni de filantropie faţă de Bard. Printre aceştia, erau vizibile două categorii destul de diferite. Prima era formată din cei care au fost absorbiţi în *„corporate world"*, compusă din profesionişti, experţi, diplomaţi şi alţi *„white collars"*. Ceilalţi erau artiştii rebeli, independenţi, criticii radicali ai Americii, ai capitalismului, experimentaliştii şi nonconformiştii. Această despărţire de traiectorii era mai puţin predictibilă pentru actualii studenţi. Ei formează un corp heterogen, alcătuit din copiii bogaţilor excentrici ai Americii, precum copii de actori (Robert Redford, Chavy Chace), profesori universitari, artişti plastici sau chiar ai celor de pe Wall Street, studenţi din alte ţări sau provenind din familii dezavantajate. De multe ori, era totuşi dificil să ghiceşti proveniența lor. Fiind invitat de o colegă din New York la ea acasă pe durata unui weekend, am observat că, deşi mi-a spus numărul străzii şi al blocului în care locuia, a uitat să-mi spună numărul apartamentului. Încercînd să aflu şi acest amănunt, mi-a răspuns relaxată că să nu-mi fac griji, să sun la intrarea în bloc şi ea îmi va răspunde. Întrebînd-o: *„Bine, bine, dar de unde ştiu că vei veni tu, şi nu vecinii tăi?"*, mi-a răspuns uşor jenată, uşor rîzînd, că tot blocul este proprietatea familiei ei.

Desigur, ce am descris mai sus este valabil pentru Bard College, şi nu pentru întreaga Americă. Din acest motiv nu mă grăbesc să generalizez pe marginea situaţiilor, studenţilor şi a indivizilor cu care am avut contact. Privind retrospectiv, atît Bard, cît şi America mi se par poate mai fabuloase decît mi se păreau cînd mă aflam acolo. Fascinaţia de care se bucură această societate în ţările mai puţin dezvoltate, bazată pe o admiraţie faţă de performanţele economice, de bunăstare şi pe strălucirea dată de consum, mass-media şi spaţiu construit mi se pare întemeiată. Cu timpul însă, fiind într-un mediu al stîngii liberale americane, am început să văd şi să iau în serios unele lucruri care mi se păreau vulgare sau refutabile apriori, datorită contextului românesc, care nu admite că „americanii" ar fi altfel decît pragmatici, puternici, inculţi şi „orientaţi doar de interese". Mă refer aici la capacitatea de critică internă, la creativitatea şi originalitatea soluţiilor pentru probleme sociale, la seriozitatea cu care sînt tratate subiecte dificile din viaţa politică americană. Într-un cuvînt, dinamism. Cred că ceea ce merită învăţat din America nu este „cum să devii american" şi după aceea să nu te mai poţi adapta identitar la întoarcerea în România, ci mai degrabă ce soluţii, iniţiative, contacte poţi să mobilizezi pentru ca „America" să fie de folos pentru ce îţi place ţie şi ce crezi că este bine şi pentru cei din jurul tău.

LIVIU CHELCEA

ANCA HARASIM,
director executiv al Fundaţiei Soros

Fundaţia Soros – mod de întrebuinţare

– Interviu realizat de RODICA PALADE –

Doamnă Anca Harasim, care este calea de acces către Fundaţie? Cum ajung cetăţenii, instituţiile şi organizaţiile la dv.?

Calea de acces este liberă. Există un program de lucru cu publicul, de luni pînă joi, între orele 14.00–17.00. Publicul poate fi încurajat să vină, ca urmare a anunţurilor pe care le dăm în presă pentru programele de bursă, programele de finanţare precum şi cu orice solicitare care necesită un sprijin financiar. Nu finanţăm solicitări cu caracter umanitar (familii în nevoie, persoane în vîrstă sau copii abandonaţi), de care se ocupă organizaţii neguvernamentale specializate. Fundaţia noastră se adresează în principal proiectelor care îşi propun să promoveze la nivel profesional o anumită idee sau să stimuleze schimburi de idei cu organizaţii profesionale din străinătate (organizarea de conferinţe în ţară sau participări româneşti în străinătate). Fundaţia îşi mai aduce contribuţia financiară în cadrul proiectelor mari de reformă nu în sensul lor complet, ci în identificarea anumitor porţiuni care rămîn descoperite în marile proiecte ale Băncii Mondiale, ale Comunităţii Europene. Printr-o contribuţie financiară mult mai modestă, Fundaţia poate să îmbunătăţească eficienţa acestor programe de reformă.

Întrucît persistă ideea că sînteţi un organism ocult, la care ajung doar cîţiva privilegiaţi, cum se face, concret, o cerere către Fundaţie?

În fiecare dintre filialele Fundaţiei există un birou de lucru cu publicul, în care persoana care vine la Fundaţie formulează o anumită solicitare, care mai departe este canalizată pe un anume tip de program. Cererea poate fi încadrată proiectelor deja definite, cum ar fi: sprijinul de tipărire de carte, programul **Prolog** pentru proiecte de administraţie publică, sprijinul către organizaţiile neguvernamentale etc. Formularele de cereri de finanţare sînt diferite în cazul unei finanţări individuale sau al unei instituţii. Se solicită descrieri ale programului, eventuali parteneri implicaţi, costurile întregului program şi, în final, nivelul de finanţare solicitat. Atît cererile individuale cît şi cererile instituţionale trebuie însoţite de două scrisori de recomandare fie din partea a unor personalităţi în domeniu, fie din partea reprezentanţilor unor instituţii care recunosc importanţa proiectului. Aceste scrisori sînt o foarte bună referinţă pentru juriul care evaluează propunerile şi care ia deciziile finale.

Cîte jurii funcţionează în Fundaţia Soros?

Sînt în jur de 20 de jurii pe domenii foarte specifice, şi fiecare tip de cerere de finanţare, cu excepţia celor foarte generale, care nu pot fi încadrate într-un domeniu specific, este dirijat către un juriu. Cererile sînt evaluate de către juriile respective, care, suplimentar deciziilor de finanţare, monitorizează şi celelalte programe ale Fundaţiei în aceste domenii. Mai există două jurii: juriul pentru cereri de călătorie (bani de transport) şi un alt juriu, special pentru proiecte mai mari, în care intră orice fel de tip de cerere – care nu poate fi încadrată în unul dintre domeniile prioritare de programe ale Fundaţiei. Aceste jurii au în componenţă specialişti români, recunoscuţi în domeniile respective. Este o caracteristică foarte importantă a Fundaţiei Soros din România, precum şi a celorlalte fundaţii din reţeaua de fundaţii Soros, în care toate organismele de decizie, începînd cu Consiliul Naţional şi terminînd cu juriile pe programe, sînt formate din personalităţi locale, care sînt cele mai în măsură să evalueze propunerile în contextul misiunii (pe termen scurt şi pe termen lung) asumată de Fundaţie.

Care ar fi garanţia pentru un solicitant că, în cadrul unui juriu, obiectivitatea este asigurată?

Preocuparea noastră pentru această chestiune începe din momentul în care formulăm propuneri pentru Consiliul Naţional de validare a componenţei acestor jurii. Ne străduim ca juriile să aibă o componenţă cît mai complexă, atît în ceea ce priveşte acoperirea profesională a domeniului respectiv, precum şi a tipurilor de personalităţi care fac parte din jurii, astfel încît deciziile luate să fie cît mai în cunoştinţă de cauză şi cît mai obiective. Bineînţeles că aceste decizii, ca orice decizie, au un grad de relativitate. Am avut situaţii de contestare a deciziilor luate de jurii, pe care le tratez cu foarte mare atenţie, le reanalizăm şi, în caz extrem, le supunem atenţiei Consiliului Naţional.

Contestaţiile îmi parvin mie sau preşedintelui Fundaţiei, sub formă de scrisoare, mai puţin sub formă de apel telefonic. Împreună discutăm fiecare caz în parte şi fie găsim o soluţie, fără a fi nevoie să ajungem la Consiliul Naţional, fie, de cele mai multe ori – şi e preferabil, în urma evaluării fiecărei situaţii în parte –, confirmăm decizia luată de juriu. Ceea ce creează astfel de situaţii poate proveni din lipsa de explicaţii mai detaliate vizavi de motivul pentru care a fost refuzată cererea. Fiecare program de finanţare îşi are priorităţile sale, foarte clar definite. De-a lungul anilor, juriul a formulat nişte criterii foarte clare, şi aş vrea să le rezum: de exemplu, sînt încurajate deplasările pe durată mai lungă, care presupun burse (doctorate, masterate) obţinute în străinătate pe baze proprii; sînt programele de bursă ale Fundaţiei, pe domenii foarte largi, dar aceste domenii sînt şi ele într-o ordine de prioritate: primează domeniile ştiinţelor sociale, economice, iar ca ultim nivel de prioritate ar fi domeniile ingineriei. Urmează deplasările de durată medie şi de scurtă durată, cum ar fi: conferinţele, congresele, expoziţiile internaţionale. Aici este un complex de criterii privind distanţa. O conferinţă de două zile în Japonia este absolut defavorizată de o conferinţă la Paris, din pricina costurilor pe care le impune. Nu în ultimul rînd, contează domeniul în care această participare are loc. Încurajăm tinerii (deci intervine un criteriu de vîrstă), chiar în cadrul participărilor la conferinţe, unde sînt invitaţi de regulă cei mai cu experienţă şi cu rezultate profesionale notabile.

În toată această operaţiune, de strîngere a cererilor de finanţare şi de jurizare, a existat acuzaţia de birocraţie şi chiar de corupţie?

Nu pot să spun că a existat acuzaţia de birocraţie şi corupţie. În mod inevitabil, odată ce Fundaţia este supusă unor presiuni tot mai mari din afară privind volumul de cereri care ni se adresează, a trebuit să birocratizăm tot acest sistem; pe de o parte, ca să uşurăm munca aplicantului, pe de altă parte, pentru ca juriul să poată, pe baza informaţiilor oferite, să evalueze prin comparaţie mai multe cereri venite în acelaşi timp. Încercăm să formulăm o birocraţie cît mai flexibilă, dar care este absolut necesară pentru o activitate riguroasă.

Nu cred că a existat niciodată o învinuire vizavi de modul nostru de lucru şi de faptul că Fundaţia ar lucra într-un spirit corupt. Există însă cîteodată suspiciunea că o vorbă bună, pusă unui membru din juriu, sau o insistenţă vizavi de o cerere prezentată Fundaţiei ar ajuta pentru obţinerea unui răspuns afirmativ. De-asta sîntem în situaţia în care membrii de jurii au solicitat ca numele lor să nu fie făcut public, tocmai pentru a nu se confrunta cu aceste intervenţii, ceea ce vine în absolută contradicţie cu spiritul transparent şi deschis pe care Fundaţia ar dori să-l promoveze. Dorinţa noastră ar fi să putem să anunţăm componenţa acestor jurii, tocmai pentru că ele sînt o garanţie a nivelului de profesionalism al deciziilor luate. Încercăm, prin modul de lucru, să oferim un exemplu că aceste intervenţii nu numai că nu sînt binevenite, dar sînt descurajate şi că, în orice caz, ele nu ajută la obţinerea unui rezultat, altul decît pe baza criteriului de calitate.

Cam cîte cereri primiţi pe an?

Ne apropiem de un volum de 10.000 de cereri pe an, care sînt distribuite pe toate programele Fundaţiei.

Vă rugăm să ne vorbiţi pe scurt despre rapoartele anuale ale Fundaţiei.

Rapoartele anuale ale Fundaţiei sînt o oglindă şi o sinteză a activităţii de un an. Conform procedurilor internaţionale cunoscute, este absolut obligatoriu ca o organizaţie neguvernamentală să-şi publice astfel de rapoarte anuale. La începutul activităţii Fundaţiei, publicarea acestor rapoarte anuale a fost foarte şocantă pentru public. După tipărirea raportului anual, l-am distribuit la un număr cît mai larg de instituţii şi de persoane. Ulterior, informaţiile cuprinse în aceste rapoarte erau prezentate ca fiind obţinute cu greu, din nu ştiu ce surse confidenţiale. Tocmai pentru acest fapt, deocamdată, decizia noastră continuă să fie de a prezenta în aceste rapoarte anuale fiecare nume, fiecare persoană, fiecare instituţie care a primit o finanţare, oricît de mică, pentru a fi constanţi în ceea ce priveşte transparenţa Fundaţiei.

Burse pentru economişti, filosofi, sociologi, jurişti

Fundaţia Soros pentru o Societate Deschisă în colaborare cu **British Council** anunţă:

Burse de Master la Universitatea din Manchester, în domeniile: EUROPEAN POLITICS AND POLICY; POLITICAL DEVELOPMENT; POLITICAL THEORY; INTERNATIONAL POLITICAL ECONOMY; INTERNATIONAL RELATIONS. Programul durează un an de zile şi se desfăşoară începînd cu jumătatea lunii septembrie 1997.

Pot participa absolvenţi ai facultăţilor de Ştiinţe Politice, Istorie, Filosofie, Sociologie, Economie şi Drept. Candidaţii trebuie să cunoască bine limba engleză şi să nu depăşească 35 de ani, în momentul depunerii cererii.

Programul oferă pregătire generală în domeniul ştiinţelor politice (metodologie, organizarea cercetării, analiză de date şi de text etc.), precum şi cunoştinţe de specialitate în domeniul de studiu ales.

Dosarul trebuie să cuprindă formular tip completat, scrisori de recomandare, foaia matricolă tradusă şi legalizată şi copie după diplomă.

DATA LIMITĂ DE DEPUNERE A DOSARELOR: 4 martie 1997.

Puteţi obţine formulare şi informaţii suplimentare la unul din sediile Fundaţiei Soros:

Bucureşti: Calea Victoriei 155, Bl. D1, sc. 7, et.3; P.O. Box: 22-196; tel: (01) 659.07.20; 659.74.27; 659.13.21; fax: (01) 312.70.53 – Coordonator: **Laura Dragomir**;
Cluj: Str. Ţebei nr. 21, 3400 Cluj Napoca; tel: (064) 420.480; fax: (064) 420.470 – Coordonator: **Claudia Macaria**
Iaşi: Str. Moara de Foc nr. 35, et. 7, 6600 Iaşi; tel: (032) 252.920; 252.922; fax: (032) 252.926 – Coordonator: **Marilena Sârbu**
Timişoara: Str. Semenic 10, 1900 Timişoara; tel/fax: (056) 199.960; 130.189; 192.493 – Coordonator: **Monica Lala Popa**
Arad: B-dul Decebal 2–4, cam.110 B; tel: (057) 263.155.

Şcoala de Vară de la Paris/Sevres

(4 mai–1 iunie 1997)

Şcoala de vară va aborda tema „Transformări ale acţiunii publice în Europa".
Condiţii de participare:
– cunoaşterea limbii franceze;
– doctori sau doctoranzi în ştiinţe politice, economie, sociologie, drept, istorie sau antropologie;
– vîrstă maximă: 40 de ani.
Termen limită de depunere a dosarelor: 6 februarie 1997.
Coordonator program: Ionel David.

Relaţii suplimentare şi formulare se pot obţine de la filialele fundaţiei Soros:
Bucureşti: calea Victoriei 155, bloc D1, sc 7, et. 3; tel.: (01) 659.74.27, 659.13.21, 650.63.25;
Cluj: Str Ţebei 21; tel.: (064) 420.480;
Timişoara: Str. Semenic 10; tel: (056)199.960, 192.493;
Iaşi: Str. Moara de Foc 35, et 7.; tel.: (032) 252.920, 252.922;
Arad: Bd. Decebal 2–4, cam 110 B; tel.: (057) 263.155.

RODICA PALADE

Computere pentru şcoală

În curtea din spatele Liceului „Dimitrie Cantemir", într-o clădire bătrînească (altă dată locuinţa directorului, iar ulterior bibliotecă şi contabilitate), sînt instalate astăzi, în toate încăperile, computere. În faţa lor, adolescenţi de 15, 16, 17 ani, cîte doi–trei la un aparat, manevrează cu uşurinţă clapele şi *maus*–ul, în timp ce pe ecran se succed şiruri de semne de natură să complexeze o persoană matură, care şi-a făcut şcoala pe maculator şi cu creionul în mînă. Clădirea descrisă mai sus este Centrul de Informatică al Liceului „D. Cantemir" şi, dacă nimereşti acolo după cursuri, sîmbăta, duminica sau chiar în vacanţă, rămîi nedumerit de numărul mare de elevi care, nesupravegheaţi, lucrează la aparate. De multe ori, pe la 10 seara, unii părinţi sună la şcoală, interesîndu-se de ce nu le-au venit copiii acasă, alţii, resemnaţi, vin la faţa locului cu punga de sandviciuri.

În acest loc din Bucureşti, la 5 minute pe jos de Piaţa Romană, poţi asista la un experiment reuşit, de tranziţie încheiată: tinerii cantemirişti, care stăpînesc tainele informaticii şi comunică dezinvolt cu lumea pe Internet, sînt deja pregătiţi să evolueze performant într-o societate care întîrzie să se nască.

De ce „Dimitrie Cantemir"

Profesorul Radu Jugureanu are 36 de ani şi, doar prin încăpăţînarea lui, Liceul „D. Cantemir" a devenit azi un model. Vorbeşte însă puţin despre el şi mult despre tradiţia în informatică de 20 de ani a liceului, de vremea în care, el însuşi cantemirist, făcea informatica pe tablă, cu profesorul Gh. Rizescu. După terminarea facultăţii, face un stagiu în Vrancea şi, din 1987, devine profesor de informatică la „Cantemir". *„Pînă în '90* – spune profesorul Jugureanu – *preocuparea pentru informatică, socotită subversivă, era riscantă. Aveam în şcoală un HC (calculator primitiv de jucărie, care costă acum 100.000 lei), dar pe el am lucrat **Ghidul profesorului de informatică**, în două volume. Tipăream noaptea, pe o imprimantă matricială furată de la o fabrică. Vă amintiţi că, la acea vreme, maşinile de scris erau înregistrate la miliţie; ei bine, imprimantele, care nu aveau amprente relevante, erau blocate cu lacătul. În '89, la ultima sesiune de informatică la nivel naţional, Liceul «Cantemir» a obţinut locul întîi pentru un* Anuar de astronomie *editat pe calculator."*

În '90, ROMTELECOM dăruieşte liceului un IBM 286, cu monitor color. Este socotit o minune, şi cu el, botezat „bătrînul marinar", începe aventura informatică de la „Cantemir". Deşi în acelaşi an mai sosesc 20 de calculatoare HC, profesorul Jugureanu nu este mulţumit. Merge la Fundaţia Soros, de cîteva luni instalată în România, şi solicită calculatoare pentru liceu. *„Am fost trimis la plimbare cu zîmbetul pe buze"* – îşi aminteşte amuzat Radu Jugureanu. *„Fundaţia Soros se ocupa atunci de presă, ziarişti, avocaţi. Am încercat atunci la Simion Tatu de la Plumbuita, care era cu FSN-ul. Convenisem să se construiască acolo, pe un teren donat de mănăstire, un colegiu de performanţă. După ce am avut nenumărate discuţii (erau arhitecţi care imaginaseră piramide de sticlă etc.), am făcut planuri, totul a eşuat în nişte întîlniri bahice."*

Radu Jugureanu se reîntoarce la Fundaţia Soros şi insistă: doreşte computere pentru şcoală. Găseşte în sfîrşit o ureche care îl ascultă şi, prin Nicolai Sandu, obţine 5 IBM-uri. Tot 5 IBM-uri primeşte şi Colegiul „Sf. Sava" (unul pentru cabinetul directorului, unul încuiat în laboratorul de fizică, unul în subsol etc). După o lună de la această victorie, profesorul Jugureanu invită *staff*-ul Fundaţiei Soros la liceu să vadă ce fac copiii şi computerele. *„Nu aveam mobilier, calculatoarele erau puse pe jos, iar copiii, în fund, cu tastatura pe genunchi, lucrau frenetic. Cred că i-am uimit atunci"* – spune Radu Jugureanu.

Cu siguranţă, de vreme ce Fundaţia Soros începe să se implice serios în operaţiunea computere pentru „Cantemir": alocă fonduri şi angajează o firmă care renovează clădirea (fosta locuinţă a directorului), mută biblioteca şi amenajează un adevărat spaţiu pentru informatică. Totodată, profesorul Jugureanu este subiectul tuturor suspiciunilor. De cîte ori sună la un ziar pentru a comunica ce a realizat la Liceul „Cantemir", pronunţînd Fundaţia Soros, telefonul i se închide politicos. Adrian Păunescu, în *Dimineaţa*, lansează atacuri violente la adresa lui, că e ungur, evreu, trădător de ţară ş.c.l. Cînd Alexandru Mironov, la acea vreme consilier prezidenţial, intervine, atacurile din *Dimineaţa* încetează.

Radu Jugureanu ignoră suspiciunea şi atacurile deschise. Formulează noi cereri Fundaţiei Soros, primeşte avizul *board*-ului şi obţine o aparatură mai evoluată: 20 de computere cu copiator, *scanner* etc. L-am întrebat pe profesor care era, la acea vreme, atitudinea inspectoratului şcolar. Ezită. Adaugă apoi: *„din acest punct de vedere, «Cantemir» a fost stat în stat. În Bucureşti, inspectorii şcolari, puşi în faţa unui calculator, căutau* bits-*ii pe jos şi duceau* maus-*ul la ureche"*.

În noiembrie '93, George Soros vine la Liceul „Cantemir" şi rămîne foarte încîntat de copiii care lucrează pe computere, vorbesc şi îi explică în engleză şi franceză. Unul dintre ei îi arată lui George Soros cît a comunicat cu lumea prin *E-mail*. Urmarea: la sfîrşitul vizitei sale în România, în conferinţa de presă, George Soros anunţă că, în viitor, Fundaţia va sprijini comunicaţiile.

La ora actuală, în Liceul „Cantemir" poşta electronică (*E-mail*) este un lucru obişnuit, iar Internet-ul un fapt normal.

„Nu sîntem singurii" – precizează profesorul Jugureanu. *„Acum există în ţară 164 de unităţi şcolare cu computere donate de Fundaţia Soros."* Mulţi profesori din Bucureşti au ridicat întrebarea: de ce Liceul „Cantemir" are Centru de Informatică, în vreme ce un liceu specializat, ca cel de Informatică, nu are? Profesorul Jugureanu precizează răspicat: *„Pentru că noi am cerut Fundaţiei Soros"*.

„Un calculator există ca să fie stricat"

Liceul „Cantemir" are 9 clase de informatică. Programa prevede 4 ore de teorie şi 4 de practică. Cursurile se ţin în Centrul de Informatică dar elevii sînt liberi să lucreze oricînd, după program, sîmbăta, duminica şi în vacanţe. Nivelul a crescut foarte mult: dacă în '89 ultima medie la admitere era 2, în '91, 6, în '93, 8,50 iar în 96, 9. Elevii corigenţi la informatică în „Cantemir" au 10 în alte părţi. Chiar o fetiţă plecată în Germania, despre care profesorul Dragomirescu spune că era pe linia de plutire, are acolo 10. 80% din cantemirişti merg la secţiile de informatică din Politehnică şi ASE, unde trec examenul de admitere uşor. În ultimii ani, Liceul „Cantemir" nu a ratat la concursurile naţionale premiul I, iar la olimpiadele internaţionale a avut reprezentări marcante.

La 17 ani, Ionuţ Damian a devenit, în urma unui concurs, cel mai tînăr inginer din lume. Examenul a costat 500 USD (sumă suportată de Fundaţia Soros) şi s-a dat în faţa unor specialişti din străinătate. Diploma obţinută de Ionuţ este recunoscută pretutindeni în lume şi îi conferă dreptul de a fi angajat oriunde şi la orice firmă.

Deşi în afara orelor de informatică nimeni nu-i obligă pe copii să vină la Centru, clădirea este veşnic animată. Principiul profesorului Jugureanu, conform căruia **un calculator există ca să fie stricat,** este şocant. Apoi, după ce afli că aici au acces elevi din toată şcoala, dar şi din afară, că fără supraveghere şi fără constrîngere ei adîncesc singuri cunoştinţele, ajungînd uneori, pe cîte un domeniu, chiar mai departe decît profesorii, că îşi repară singuri aparatele şi singuri au grijă de ele, înţelegi de ce şi mai ales cum se strică un computer la „Cantemir". El cade, pur şi simplu, după o exploatare intensă. Atmosfera de libertate este însă reglată de cîteva reguli: în primul rînd, elevii nu au voie să utilizeze jocuri pe computer, întrucît pedeapsa de a li se tăia contul pe Internet este de nesuportat. În al doilea rînd, elevii semnează un contract cu liceul, care oferă servicii gratuite pe Internet şi le deschide un cont. Obligaţia fiecăruia este ca, în termen de 30 de zile de la semnarea contractului, să aibă propria pagină pe Internet. Ei învaţă astfel nu doar să caute, ci şi să creeze informaţie. *Eu România* este revista Liceului „Cantemir" pe Internet, în română şi engleză, singura de acest fel din Europa Centrală şi de Est. Ea este concepută în întregime, din punct de vedere al textelor, graficii şi paginării, de către elevi.

Dincolo de stăpînirea computerului, copiii au învăţat să se prezinte, să se arunce într-o competiţie, să-şi cunoască bine valoarea şi, în general, să ştie ce vor. Profesorul Jugureanu mărturiseşte că, dacă n-ar fi existat copiii şi computerele, *„rămîneam afară"*, deşi este conştient că informatica rămîne în România un lux. Se păstrează încă directiva de pe vremea lui Ceauşescu, prin care un elev poate da bacalaureatul la orice materie (inclusiv sport), dar nu la informatică.

Ce înseamnă pentru elevii de la „Cantemir" viaţa în faţa computerului? Bucuria de a fi bun şi foarte bun în relaţia cu maşina, fascinaţia lumii pe care o ai la picioare prin Internet, dar şi sacrificiu, baschet abandonat, dioptrii mărite, incertitudinea viitorului. Căci, din păcate, viitorul în România de azi nu este prea luminos. După absolvirea unei facultăţi de profil, doar puţini norocoşi se pot angaja la nişte firme de renume. Restul eşuează în cîte un centru de calcul al unei fabrici, unde, 8 ore pe zi, lucrează sub nivelul de pregătire.

Astăzi, într-o lume normală, nu există domeniu în care computerul să nu fie rege. Copiii de la „Cantemir" sînt gata să populeze, cu competenţa lor, această lume.

Profesorul Radu Jugureanu alături de *staff*-ul revistei *Eu România*

La Focşani şi în Vrancea

La Focşani, apariţia Centrului Interşcolar de Informatică a fost o surpriză. Impactul social al investiţiei iniţiale, de cca 40.000 dolari, a fost enorm. În instituţie au intrat şi intră zilnic, de luni pînă duminică, cca 180 de elevi şi profesori; multe firme, instituţii, organizaţii au căpătat de aici consultanţă, modele de organizare, idei de dotare tehnică. În acelaşi timp, proiectul dezvoltat de Fundaţia Soros s-a extins. Centrul Interşcolar de Informatică a început să ofere, pe măsura trecerii timpului, nu numai posibilitatea folosirii limbajelor, ci şi mediul propice tehnoredactării revistelor şcolare, al prelucrării imaginii şi sunetului, al exploatării unor programe didactice, ba chiar şi al creării de *software* utilitar sau educaţional. Centrul Interşcolar de Informatică Focşani a devenit şi un Centru multimedia fără egal pe teritoriul judeţului. Experienţa acumulată este împărtăşită prin tabere de vară de la Galaciuc, unde zeci de copii, elevi, tineri au cunoscut, poate pentru prima dată, lumea calculatorului.

În anii '94–'95 au urmat alte dotări de laboratoare, cu sprijinul Fundaţiei Soros sau din alte surse. Nişte mici „centre" de studiu au apărut la Şcolile nr. 9 şi nr. 10 Focşani, liceele „Al.I. Cuza" din Focşani, „Emil Botta" din Adjud, „Duiliu Zamfirescu" din Odobeşti, „Simion Mehedinţi" din Vidra. Noile laboratoare au fost şi sînt deschise şi pentru şcolile din jur, care nu au posibilităţi.

Predarea limbajului LOGO are o mare priză la învăţămîntul primar. Cinci şcoli din judeţ au beneficiat de un alt program, „Coach", care a făcut posibilă dotarea cu calculatoare IBM *second hand* a unor mici laboratore pentru elevii de gimnaziu de la Vrîncioaia şi Negreleşti (şcoli izolate, de munte), Clubul Copiilor Odobeşti, Şcolile nr.7 şi nr.5 din Focşani.

50–60 de profesori predau discipline de tehnica utilizării computerului şi informatică şi alţi peste 100 folosesc computerul în predare. Inspectoratul Şcolar Vrancea a făcut cheltuieli de dotare, începînd din 1993, de cca 30.000 dolari anual.

În 1994, Centrul Interşcolar de Informatică Focşani se conectează la Internet. Se dezvoltă reţeaua în 8 centre din şcoli şi licee, convingînd directorii, se dublează, triplează utilizatorii, iar acum laboratoarele sînt neîncăpătoare. Elevii şi-au creat pagini proprii de *www*, părinţii lor ne solicită pentru corespondenţă sau acces la informaţie.

(Datele au fost furnizate de prof. Emil Onea, Focşani)

Se poate învăţa şi altfel:

Universitatea americană din Blagoevgrad, Bulgaria

„Poate cel mai mult mi-a plăcut faptul că eşti liber să înveţi să-ţi dezvolţi propriile interese, într-un sistem de învăţămînt liberal“. Cuvintele aparţin unui tînăr, Alexandru Răzvan Neagoe, şi se referă la anii de învăţămînt petrecuţi la Universitatea Americană din Blagoevgrad, Bulgaria (AUBG).

Răzvan a ajuns aici prin intermediul Fundaţiei Soros, care a „construit“ în acest oraş al fostei nomenclaturi bulgare o universitate pe tipic american, care propune un sistem de învăţămînt centrat pe modelul *liberal arts education*. Fundaţia acoperă toate cheltuielile (pentru studiile propriu-zise, cumpărarea de cărţi şi cursuri, cazare, transport, bani de buzunar), ceea ce înseamnă vreo 8.000 de dolari pe an.

Cursurile, de nivel *undergraduate* (universitar), durează patru ani şi acoperă următoarele specializări, structurate pe departamente distincte: economie, *business administration*, ştiinţe politice şi relaţii internaţionale, istorie, studii est-europene, jurnalism şi comunicare în masă, informatică.

Profesorii care predau la AUBG sînt în majoritate americani, iar diploma oferită (BA – *Bachelor of Arts degree*) este recunoscută în Statele Unite şi Bulgaria. Pînă acum s-au purtat discuţii şi cu oficialităţile române, pentru recunoaşterea studiilor, iar acest lucru este foarte posibil să se întîmple în curînd. *„Oricum, aceasta nu este o problemă foarte importantă, deoarece majoritatea absolvenţilor AUBG vor şi reuşesc să se integreze într-un sistem concurenţial, în care contează în primul rînd ceea ce ştii să faci, şi nu diploma“*, spune R. Neagoe.

Cum se desfăşoară sistemul de învăţămînt la AUBG? După model american: fiecare student trebuie pentru început să urmeze cîte două cursuri la fiecare departament, apoi – după ce înţelege ceea ce doreşte să facă cu adevărat – putînd să participe la alte 10–12 cursuri într-o anumită specializare, principală (*major*). Se poate urma şi o specializare secundară (*minor*), ceea ce presupune alte minimum 6 cursuri. Spre exemplu, interlocutorul nostru are un *major* în ştiinţe politice şi un *minor* în jurnalistică.

Învăţămîntul de acest nivel (*undergraduate*) îşi propune în primul rînd să ofere studenţilor o pregătire cît mai complexă, la nivel general, fiind urmat de o pregătire de tip masterat. Un lucru aparent paradoxal, în Statele Unite, peste 85% dintre persoanele cu BA urmează un masterat într-un domeniu cu totul diferit faţă de studiile iniţiale.

Răzvan Neagoe, care în România a urmat timp de doi ani cursuri la Politehnică, a fost foarte plăcut impresionat de profesorii întîlniţi la AUBG. *„Relaţia student-profesor este aici foarte prietenească, iar acest lucru cred că îi ajută pe cei care predau să devină adevăraţi mentori“.*

Tinerii care vin la Blagoevgrad, cei mai mulţi din ţări sud-est europene, sînt învăţaţi în primul rînd cum să ştie să-şi descopere domeniile de interes, cum să-şi dezvolte abilităţile şi mult mai puţin sînt „încărcaţi“ cu un bagaj de cunoştinţe. *„Sistemul e atît de liberal, încît poţi, ca student, să-ţi creezi propriul curs. Să zicem că te interesează o temă, ei bine, nimeni nu te împiedică să ţi-o dezvolţi singur, profesorul doar te îndrumă şi-ţi spune ceea ce trebuie să citeşti. La sfîrşit prezinţi o lucrare.“* Răzvan a mai apreciat şi politica Universităţii de a facilita studenţilor slujbe *part-time* (*work study positions*), destul de bine remunerate, chiar în campus, de la – să zicem – bucătărie sau portar pînă la bibliotecar ori asistent al reţelei de calculatoare.

MARIAN CHIRIAC

AGORA, sau cînd tinerii au iniţiativă

În ianuarie 1996, Fundaţia Soros iniţia proiectul **Agora**, al cărui obiectiv este încurajarea iniţiativelor tinerilor de a se implica în probleme specifice generaţiei lor, dar şi în cele de interes public, pentru comunitate în general, la Bucureşti, Iaşi, Timişoara şi Cluj. Iniţial, la acest program au participat 80 de liceeni, cîte 20 în fiecare centru, care au urmat cursuri de pregătire în comunicarea interpersonală, educaţie civică, luare de decizii în grup şi planificare strategică. Prima iniţiativă majoră în cadrul programului Agora a fost „Prietenii Bucureştiului“, un proiect ecologist ce a constat în acţiuni de curăţire a oraşului şi de sensibilizare a opiniei publice faţă de problemele de mediu. *„Am adunat circa 200 de colegi de-ai noştri, din mai multe licee, dar şi din alte organizaţii şi, îmbrăcaţi în tricouri portocalii, am încercat să facem curăţenie în zona Piaţa Romană“*, spune Matei Florea, unul din sufletiştii acestei acţiuni. *„Era foarte interesant să vezi numeroşi tarabagii cum se apucă să strîngă mizeria din jur, atunci cînd ne-au văzut că facem acelaşi lucru.“*

Cei de la Agora au sărit şi în sprijinul celor aflaţi în suferinţă. De sărbătorile de iarnă au fost prezenţi la Orfelinatul nr. 7 din Bucureşti şi la un cămin de bătrîni, unde au dus diferite cadouri. *„Cu borcănaşul în mînă am reuşit să strîngem de la colegii noştri, prin chetă publică, 36 de mii de lei. Dar am colectat şi haine pentru copii“*, spune Gabi Turcoi, elevă la Liceul „Al. I. Cuza“. O parte din banii pentru dulciuri au fost obţinuţi de la Fundaţia Soros, *„dar copiii s-au bucurat mai mult cînd l-au văzut pe Moş Crăciun, care, la un moment dat, a început să le cînte la chitară“* (Roxana Şchiopu).

Tinerii de la Agora-Bucureşti se iau foarte în serios. Sînt interesaţi să afle cît mai multe despre educaţia civică (pentru asta au fost încurajaţi să participe la mai multe seminarii pe această temă) şi despre modul în care ar putea să-şi îndemne colegii sau prietenii să fie mai interesaţi de ceea ce se întîmplă în comunitate.

Fundaţia Soros a iniţiat şi susţinut acest program şi prin intermediul unor studenţi de la facultăţile de psihologie, sociologie şi jurnalism şi a finanţat parţial acţiunile grupurilor, inclusiv o tabără la Muncel, unde s-au întîlnit agoriştii din toate cele patru centre care participă pînă acum la acest program.

MARIAN CHIRIAC

Şcoala BBC de jurnalism

Şcoala BBC de jurnalism şi-a început activitatea în sălile Academiei de Teatru şi Film din Bucureşti, în octombrie 1992, cu un curs de radio. În mai 1994 a fost adăugat şi un curs pentru jurnaliştii de televiziune. Circa 200 de jurnalişti au absolvit pînă în prezent cursurile şi mulţi dintre ei lucrează la cele mai importante posturi de radio şi televiziune din întreaga ţară.

În fiecare an, şcoala organizează trei cursuri de radio şi trei de televiziune, de cîte trei luni fiecare. La un curs pot participa 10–12 jurnalişti. Cursanţii au la dispoziţie un studio de radio, unul de televiziune, o redacţie de ştiri dotată cu computere, acces la agenţia de ştiri Reuters, la Internet şi la satelit, două cabine de montaj, o sală pentru regie de emisie/playback. Ei au acces, de asemenea, la biblioteca Centrului pentru Jurnalism Independent, cu care sînt vecini în clădirea ATF. Cursurile sînt ţinute în limba engleză, de către jurnalişti de la departamentul de *training* al BBC World Service. Cîteva exemple de module de curs: etica jurnalismului; tehnici pentru realizarea reportajelor şi a interviurilor; obiectivitate şi echilibru în realizarea de reportaje; reportaje specializate; realizarea de documentare; sursele de ştiri; cunoştinţe tehnice de bază etc. Fiecare curs se încheie cu un modul de management şi marketing, predat de manageri de succes din Marea Britanie.

Şcoala BBC pune accentul pe practică. Pe parcursul şcolii, fiecare jurnalist lucrează, pe rînd, pe toate posturile dintr-o redacţie: reporter, comentator, şef de producţie, editor, redactor-şef, realizator de ştiri, crainic ş.a.m.d. Pe lîngă activitatea din studio, jurnalistul face multe exerciţii pe teren, unde abordează subiecte dintre cele mai variate. Reportajele şi emisiunile se realizează în limba română. Cei ce promovează examenul de la sfîrşitul cursului primesc o diplomă de la BBC World Service.

Cursurile sînt gratuite, şcoala fiind finanţată de Fondul „Know-How“ al guvernului britanic şi de Fundaţia Soros (coordonator de program Cristina Guseth). Selecţia participanţilor se face de către instructori, împreună cu un reprezentant al BBC World Service, pe baza unui interviu în limba engleză. Candidaţii trebuie să lucreze în radio sau în televiziune şi să fie absolvenţi ai unei instituţii de învăţămînt superior.

Mulţi dintre absolvenţii Şcolii BBC sînt redactori sau producători la cele mai importante posturi de radio şi televiziune naţionale şi locale: PRO TV, Antena 1, TVR, TELE 7abc, Amerom, TV Oradea şi TV Timişoara, BBC, Radio România, Radio Contact, Radio Uniplus, Radio Tinerama, Radio Deva, Radio Braşov, Radio Moldova Internaţional Chişinău etc.

OANA ARMEANU

Despre reforma învăţămîntului

Începînd cu vara anului 1996, învăţămîntul universitar a început să-şi restructureze sistemul de funcţionare. Acordul încheiat de Ministerul Învăţămîntului cu Banca Mondială urmează să asigure, cel puţin parţial, suportul financiar necesar acestui proces. Pare firesc, în aceste condiţii, ca unele proiecte sprijinite pînă acum de Fundaţie să fie preluate de instituţii abilitate să producă reforma. Ne referim la suportul acordat pentru cercetarea academică, management universitar, cursurile postuniversitare (masterat etc.). Nu este exclus însă ca, acolo unde se conturează proiecte de mare amploare, sprijinul acordat de Banca Mondială să fie asociat şi cu un sprijin din partea Fundaţiei Soros. Rămîne constant sprijinul pe care Fundaţia îl acordă profesorilor, cercetătorilor, studenţilor, în vederea participării lor la conferinţe, congrese, şcoli de vară.

Cele cinci categorii de programe pentru învăţămînt dezvoltate de Fundaţia Soros, cu grade de complexitate şi finalităţi diferite, sînt: HESP (pentru învăţămîntul universitar), burse şi şcoli de vară, limbi moderne, învăţămînt preşcolar, învăţămînt secundar.

Pentru a fi mai explicită, voi face referire la programele care se adresează celor două segmente – universitar şi preuniversitar.

În învăţămîntul preuniversitar, reforma a început cu mai mult timp în urmă. Grupe de lucru şi comisii specializate, constituite sub coordonarea Ministerului Învăţămîntului, au stabilit noile *curricula* (programe), făcînd posibilă iniţierea concursurilor pentru manualele alternative. Manualele alternative sînt folosite deja în primii ani de şcoală, urmînd ca numărul lor să crească de la an la an.

Se pune din nou problema cooperării dintre finanţatori, Fundaţia colaborînd cu Banca Mondială, pentru derularea unor aspecte ale reformei. Astfel, dacă Banca finanţează editarea manualelor alternative, Fundaţia sprijină pregătirea evaluatorilor unor asemenea manuale. Dacă Banca sprijină Consiliul Naţional pentru Componenta Management şi Finanţare, Fundaţia colaborează cu acest organism, pentru elaborarea şi concretizarea unora dintre proiectele lui. Dacă Banca sprijină elaborarea noilor *curricula*, Fundaţia dezvoltă proiecte ce se adresează profesorilor care urmează să le aplice: Colaborarea este constantă, circulaţia informaţiei este încurajată între „actorii“ reformei, beneficiile unei asemenea colaborări fiind uşor de sesizat. Mai mult, Fundaţia îşi propune să încurajeze imaginaţia pedagogică, să stimuleze creativitatea în domeniul învăţării. Printre proiectele sale, unul se referă la acordarea unor premii pentru ceea ce s-ar putea numi „profesorul anului“. Un juriu special va stabili criteriile de apreciere, urmînd ca acestea să fie publicate odată cu invitaţia către fiecare profesor de a participa la acest tip de competiţie, inedit pentru lumea şcolii şi foarte apreciat în alte domenii. Actualizarea, înnoirea şi extinderea pregătirii cadrelor didactice reprezintă un element esenţial al reformei învăţămîntului. Fundaţia nu-şi propune nicicum preluarea sarcinilor organismelor abilitate. Se doreşte doar ca, în colaborare cu centrele de formare continuă (specializare), să se sprijine procesul reformei, încurajîndu-se acţiunea simultană în domeniile necesar implicate – şi nu doar desfăşurarea unor acţiuni succesive, derulate în timp una după alta, din pricina caracterului deosebit de complex pe care un asemenea proces îl presupune.

Nu de mică importanţă sînt şi acele proiecte care contribuie la schimbare prin faptul că încurajează comportamente în domeniul cunoaşterii, absolut necesare împlinirii schimbărilor educaţionale şi nu numai, vizate de societatea românească. Realizarea unei societăţi democratice presupune ca necesare formarea abilităţilor participative, a competenţelor decizionale şi a capacităţilor de comunicare. Domeniul vast al educaţiei nu poate fi circumscris doar prin ariile curriculare stabilite prin procesul de reformă. Munca de educaţie continuă şi în afara orelor de curs, cu aceeaşi intensitate. Fundaţia sprijină şi aici munca de formare, desfăşurată de cadrele didactice, derulînd proiecte extracurriculare, care antrenează atît elevii, cît şi profesorii lor, doritori de noutate şi încîntaţi să experimenteze modalităţi de lucru inedite pentru învăţămîntul românesc.

DOINA OLGA ŞTEFĂNESCU

LAZĂR VLĂSCEANU
Preşedintele Fundaţiei Soros pentru o Societate Deschisă – România

1997 – un an în care testăm flexibilitatea Fundaţiei Soros

– Interviu realizat de RODICA PALADE –

Strategia Fundaţiei nu va trebui să aibă nici o conotaţie politică explicită

Domnule preşedinte Lazăr Vlăsceanu, Fundaţia Soros, care se ocupă cu promovarea unei societăţi deschise, şi-a schimbat strategia după rezultatul alegerilor din noiembrie '96?

Programul Fundaţiei nu este neapărat condiţionat, în conţinutul şi în liniile sale strategice, de rezultatele alegerilor care se desfăşoară într-un cadru democratic. În eventualitatea că s-ar schimba cadrul democratic într-o asemenea măsură, încît valorile societăţii deschise nu mai sînt coerente cu cele ale guvernanţilor, atunci într-adevăr programul Fundaţiei ar fi profund afectat de o astfel de situaţie.

Din punctul nostru de vedere, rezultatele recentelor alegeri probează că, într-adevăr, societatea deschisă în România are şanse de dezvoltare accelerată. Ca atare, rostul nostru este acela de a sprijini toate iniţiativele care converg cu valorile şi principiile societăţii deschise. Însă, aşa cum ştiţi, strategia Fundaţiei, activităţile pe care le desfăşoară nu ar trebui să aibă nici un fel de conotaţie politică explicită. Rolul Fundaţiei este acela de a ajuta cetăţenii să dea curs iniţiativelor lor în cadrul societăţii civile. Cît sînt sau nu de convergente iniţiativele Fundaţiei cu cele ale guvernului, aceasta este o problemă de politică generală, care nu se află direct sub controlul Fundaţiei. Opţiunea noastră, căreia sperăm să-i dăm curs în mod consecvent, este de a sprijini mai ales iniţiativele cetăţeanului, ca membru al cetăţii. De aceea vom căuta să sprijinim programele de genul *dezvoltare comunitară*, înţelegînd prin aceasta oferirea de suport financiar şi logistic acelor comunităţi care, în cadrul autonomiei pe care sperăm că actualii guvernanţi o vor promova cu mai multă consecvenţă, au iniţiative. De la iniţiative care se referă la mediul ambiant, creşterea gradului de civilizaţie în cadrul comunităţilor locale, rurale sau urbane, pînă la dezvoltarea tuturor serviciilor care se află la dispoziţia comunităţii. Vorbesc de servicii de educaţie, servicii culturale, servicii de comunicare.

Programe pentru o aderare conştientă la UE

Ce programe noi aveţi pentru acest an? Care este poziţia Fundaţiei Soros faţă de tema majoră care ne preocupă pe toţi, şi anume integrarea europeană?

Vom face investiţii substanţiale în noi mijloace tehnice de comunicare, centrate mai ales pe Internet, pe programe *Multimedia* (atît de producţie, cît şi de naturalizare, de adaptare a unor programe Multimedia, editate în alte ţări, la condiţiile noastre din ţară). Vom lansa diferite programe, care să ne ajute să ne înţelegem între noi mai bine, să comunicăm mai bine, să dialogăm, ieşind din starea dominantă de monologare. Această prioritate este concepută în contextul relaţiilor Fundaţiei cu dezvoltarea culturii şi a educaţiei. De aceea programul de Internet va fi promovat în mod activ de către Fundaţie, el însemnînd conectarea organizaţiilor neguvernamentale şi a şcolilor, a diferitelor centre academice, fie de cercetare, fie universitare la reţeaua de Internet.

M-aţi întrebat dacă în domeniul integrării europene a României noi avem vreo iniţiativă specială. Dar toate acţiunile, toate programele noastre vizează, în ultimă instanţă, integrarea. Societăţile care fac parte din Uniunea Europeană sînt societăţi deschise şi, ca atare, tot programul nostru este orientat, într-o formă mai mult sau mai puţin explicită, către crearea unei societăţi deschise. Totuşi, dat fiind faptul că, cel puţin după datele procentuale pe care le ştim cu toţii, peste 90% dintre români optează pentru integrare europeană, iniţiem în această privinţă un tip distinct de proiect. Vrem mai întîi să extindem planul de cunoaştere, de către cetăţeanul de rînd, mai mult sau mai puţin cultivat, cu privire la opţiunile majore ale Uniunii Europene. Nu exagerez dacă spun că, vorbindu-se despre integrare, avem de-a face cu un anumit gen de mitizare a Uniunii Europene. Aderăm la un mit...

Aceasta să fie explicaţia procentului atît de mare de români adepţi ai UE?

Este posibil, deşi s-ar putea să fie şi altfel. După o perioadă de izolare atît de lungă, românii vor neapărat să se deschidă către comunităţile mai largi. Dar cunoştinţele noastre despre mecanismele de funcţionare a Uniunii Europene sînt precare. Luaţi legislaţia europeană, modul de funcţionare a Uniunii Europene, modul cum sînt elaborate politicile în cadrul Uniunii Europene, de la politica monetară la politica vamală. Dacă se va face un test pe un eşantion reprezentativ din populaţia României, foarte puţini ar putea să se situeze la un nivel acceptabil de cunoştinţe. De aceea noi vrem să traducem lucrări despre Uniunea Europeană, despre modul ei de funcţionare şi organizare, să folosim ziarele, revistele, Televiziunea sau Radioul, care să difuzeze emisiuni, să lanseze un dialog între cei care cunosc mai mult şi cei care simt nevoia să cunoască. Vrem să demitizăm Uniunea Europeană, pentru că, în fond, avem de-a face cu o realitate politică, economică, socială care are propriile sale caracteristici şi pe care trebuie s-o cunoaştem. Trebuie să aderăm nu la ceva necunoscut, ci la ceva bine cunoscut, pentru a ne integra în ceva la care urmează să participăm, să elaborăm decizii. Acesta este un prim palier. Al doilea palier este acela de a sprijini iniţiativele şcolare, universitare care vor să dezvolte cursuri speciale de studii europene. S-a dezvoltat în ţările Uniunii Europene un sistem nou de formare a specialiştilor în problemele integrării europene. Sînt manuale speciale, care se adresează elevilor de ciclu secundar, în cazul nostru gimnaziul, şi o să încercăm să promovăm astfel de iniţiative şi în învăţămîntul nostru, astfel încît nu numai să ne naştem europeni, dar şi să fim persoane competente în a discuta despre noi în Europa şi despre Europa. Vrem totodată să dezvoltăm competenţele de analiză a politicilor promovate de către Uniunea Europeană. Şi probabil că vom sprijini, în măsura în care astfel de iniţiative vor exista, grupuri de reflexie specializate. De exemplu, care sînt politicile europene în domeniul energiei, în domeniul protecţiei mediului etc., astfel încît specialiştii din România să poată să dezvolte politici care sînt congruente cu cele din Uniunea Europeană, ba mai mult, care să contribue la dezvoltarea unor astfel de politici, sperînd că, într-adevăr, România va deveni membră a Uniunii Europene.

Specialiştii au şi ei nevoie de un bagaj de cunoştinţe pentru elaborarea unor astfel de politici.

Sigur. Fundaţia Soros a organizat, împreună cu reprezentanţa Uniunii Europene la Bucureşti, la sfîrşitul lui noiembrie '96, un seminar centrat pe studiile europene. Atunci am avut curiozitatea să explorez bibliografia existentă în domeniul integrării europene. Bibliografia, numai pentru chestiunile economice, de exemplu, abordate din perspectiva integrării europene, este enormă. Dacă luaţi şi alte sectoare, cum ar fi cel de politică socială sau politică educaţională sau politică ecologică, sigur că volumul creşte. Noi am cumpărat un prim set din cele mai recente cărţi pe această temă, pe care ne propunem să le traducem şi să le facem astfel disponibile specialiştilor. Din păcate, numărul specialiştilor existenţi în România la ora aceasta, după cunoştinţa mea, este foarte mic. Aş putea spune că şi accesul la literatură, dacă nu chiar interesul pentru o astfel de literatură nu are pondere foarte mare. Vrem să venim în întîmpinarea unor astfel de interese, ba mai mult, vrem să le stimulăm. Există deja un grup al Fundaţiei care încearcă să găsească cele mai bune căi de a aplica astfel de proiecte. Am găsit foarte multă înţelegere din partea universităţilor noastre, probabil că unele dintre ele vor dezvolta, începînd cu anul universitar următor, cursuri speciale pentru formarea de specialişti în astfel de domenii. Atît Fundaţia noastră, cît şi reprezentanţa Uniunii Europene la Bucureşti sînt gata să promoveze astfel de iniţiative. Cred că, într-un viitor apropiat, cei mai tineri, împreună cu cei mai vîrstnici, vor constitui o asociaţie pentru aprofundarea studiilor europene. Sperăm ca o infuzie de tinereţe, împreună cu stimularea intereselor, să ducă într-adevăr la consacrarea acestui domeniu. Informaţia despre Uniunea Europeană trebuie să ajungă la oricare dintre noi, cetăţenii acestei ţări, pentru că de nimic nu mă tem mai mult decît de aderarea la necunoscut. Revolta împotriva necunoscutului pe care îl descoperi odată ce ai aderat este inevitabilă. Va trebui preîntîmpinată o astfel de situaţie. Foarte mulţi dintre noi sîntem conştienţi de discuţiile care s-au dus în legătură cu strategia de pre-aderare la Uniunea Europeană. Mă întreb însă cîţi dintre noi, într-adevăr, au citit această strategie. De aceea, repet, nu am încredere în aderarea la necunoscut. Este o aderare sentimentală, o aderare care mai degrabă se bazează pe un anume gen de alienare. Nefiind profundă, este o mimare. Aş vrea ca acest lucru să fie evitat. Este raţiunea pentru care Fundaţia a lansat un astfel de set de proiecte şi va fi activă chiar în perioada care urmează. Speranţa mea este că numărul celor care se vor implica în aplicarea proiectelor va creşte.

Acum, să vă exprim o nemulţumire pe care am avut-o: noi şi anul trecut am avut un astfel de program la Fundaţie. Numărul cererilor, al solicitărilor de sprijinire a iniţiativelor în domeniul integrării europene a fost extrem de redus, tinzînd către nimic. S-ar putea ca Fundaţia să nu se fi dovedit suficient de activă în a anunţa că există un astfel de program al Fundaţiei. N-aş vrea să cred că este mult mai activă aderarea românilor la necunoscut decît aderarea la ceea ce este cunoscut.

Fundaţia dispune de un fond substanţial pentru sprijinul societăţii civile

Cum colaboraţi cu alte organizaţii nonguvernamentale, pe această temă?

Noi nu avem foarte multe organizaţii neguvernamentale care să se preocupe de integrarea europeană. Eu sînt conştient de una singură, EURISC, organizaţie care desfăşoară o activitate extrem de interesantă şi care mi s-a părut că este destul de activă în această direcţie, a promovării valorilor europene, a integrării europene. Celelalte organizaţii neguvernamentale par să fie mult mai preocupate de alte probleme (de care eu sînt conştient). Cred însă că întrebarea dumneavoastră are şi alte conotaţii, care se referă la măsura în care noi ne facem cunoscute programele cu suficientă transparenţă, ca într-adevăr diferite instanţe ale societăţii civile să se poată adresa deschis Fundaţiei Soros, pentru sprijinire. Şi trebuie să vă mărturisesc că este una dintre întrebările cu care se confruntă în permanenţă Consiliul Naţional al Fundaţiei. Noi am sprijinit înfiinţarea unui centru care să contribue la dezvoltarea organizaţiilor neguvernamentale împreună cu Fundaţia pentru dezvoltarea societăţii civile. Oferim sprijin direct organizaţiilor neguvernamentale, în condiţiile în care programele lor sînt convergente cu misiunea Fundaţiei Soros pentru o Societate Deschisă. Dar mai ales vrem să sprijinim şi persoane individuale.

Puteţi să ne daţi amănunte?

Pentru persoane individuale avem o paletă largă de posibilităţi, de la subvenţionarea călătoriilor de studii, publicaţii sau burse de studii pînă la realizarea de proiecte individuale, concrete. Aştept să văd în ce măsură cererea individuală ajunge la Fundaţie, iar Fundaţia nu dispune de capacitatea de a răspunde unor astfel de iniţiative. Există şi un mod de a percepe funcţionarea unei Fundaţii. O anumită reticenţă, care se bazează pe o pudoare pe care cu greu reuşesc să o înţeleg. Dacă te adresezi unei Fundaţii pentru a sprijini o iniţiativă, un proiect pe care tu îl consideri, ca persoană individuală, important, se consideră că ai face un fel de cerere umilitoare. E ca şi cum ai fi o persoană săracă, ce se adresează celui bogat cu umilinţă, cu o anumită bănuială, că el te va umili. Vreau să afirm răspicat că Fundaţia dispune de un fond substanţial pentru a sprijini gratuit dezvoltarea societăţii civile.

Dar Fundaţia îşi reproşează ceva?

Aţi formulat nemulţumirea că a existat o cerere scăzută faţă de oferta făcută de Fundaţie pentru programele de integrare europeană. Pe urmă mi-aţi vorbit de acest tip de reticenţă, a celor care ar putea să solicite spijinul Fundaţiei. Vă întreb: din punctul său de vedere, Fundaţia nu are să-şi reproşeze nimic? De exemplu, birocraţia?

Aţi folosit o expresie care în mod normal nu ar trebui să-şi aibă locul în raport cu Fundaţia: birocraţia Fundaţiei. Pentru că o Fundaţie care mizează pe dezvoltarea societăţii deschise ar trebui să fie puternic debirocratizată. În acelaşi timp, trebuie să recunosc că, în măsura în care este o organizaţie, ca orice altă organizaţie, are propriile sale mecanisme birocratice. Facem un efort foarte mare de a diminua la maximum mecanismele birocratice şi există în cadrul Fundaţiei noastre discuţii permanente despre modul în care să acţionăm, fără a lăsa impresia (dar nu numai impresia) că a impune anumite reguli care ţin de funcţionarea organizaţiilor înseamnă birocraţie. Deci, ne asumăm lipsurile de pînă acum, vom institui un mecanism special prin care beneficiarii sau nebeneficiarii să ni se adreseze, mai ales cu critici, pentru ca într-adevăr să reuşim să eliminăm orice piedici de natură birocratică. Transparenţa este un criteriu fundamental în activitatea Fundaţiei. Ca dovadă, suplimentul pe care-l publicăm, cu găzduirea generoasă a revistei dumneavoastră, este o astfel de încercare de a face transparente programele şi procedurile Fundaţiei. Este numai un început. În următoarele săptămîni probabil că această transparenţă va deveni... şi mai transparentă.

Un mod de funcţionare optim: trecerea de la zvon, rumoare, şoaptă la controversa deschisă

Ce alte proiecte mai aveţi?

Aş vrea mai întîi să vă vorbesc despre cel mai important proiect al Fundaţiei, la care ţin foarte mult, program care n-are nici un fel de denumire: este proiectul care e în rezervă şi care aşteaptă iniţiative din partea tuturor reprezentanţilor societăţii civile. Deci, dacă cineva gîndeşte asupra unui proiect, indiferent de amploarea lui, îl vom supune atenţiei celor care vor fi îndrituiţi să analizeze proiectul respectiv şi, cu certitudine, îl vom sprijini. Pe lîngă acest proiect deschis, care îşi aşteaptă autorii, finanţarea fiind disponibilă, în cadrul proiectului Fundaţiei, avem proiecte care să acopere cele mai diverse domenii ale societăţii civile, de la mass-media (privind funcţionarea mai bună a acestora), pînă la cristalizarea societăţii civile. Iar în cristalizarea societăţii civile, deşi am progresat, eu cred că sînt multe, foarte multe lucruri care-şi aşteaptă făptuitorii. Sigur că există un mecanism intern: s-au numit oameni care sînt membri ai juriilor şi ai comisiilor care judecă în ce măsură, din perspectiva lor, astfel de propuneri, de solicitări sînt în consonanţă cu criteriile şi cu valorile specifice societăţii deschise. Nu spun că nu poate să intervină subiectivismul, ar fi o lăudăroşenie seacă. Însă noi toţi sîntem afectaţi de o cunoaştere imperfectă, sîntem fiinţe umane, în principal subiective. În măsura în care vom avea cunoştinţă de astfel de manifestări (pentru că ne vor fi prezentate), pot să spun cu toată răspunderea că se vor bucura de maximă atenţie. Eu aş prefera să se treacă de la nivelul zvonurilor, al rumorii, al şoaptelor la formularea lor tranşantă către Fundaţie. Avem capacitatea de a analiza astfel de eventuale reproşuri care să ni se adreseze. Este răspunderea mea de a reacţiona la astfel de eventuale critici. Sper că vom face această trecere de la şoaptă, rumoare, la analiza, controversa deschisă, lucrînd cu presupoziţia că nici unul dintre noi nu avem dreptate de la început. Dreptatea s-ar putea să iasă din discuţia pe care putem s-o avem.

Responsabilizarea cetăţenilor

Vă rugăm să ne vorbiţi despre sprijinul pe care Fundaţia Soros îl va acorda comunităţilor.

Avem în vedere mai ales dezvoltarea comunitară. Pentru administraţia locală, pe de o parte, ne adresăm cu programe distincte celor care ar urma să dobîndească noi calificări, dat fiind faptul că sînt în administraţia locală. Lucrăm cu diferiţi parteneri, de exemplu, în urmă cu cîtva timp am avut o discuţie cu parteneri din Suedia, pentru a co-finanţa programe în două sau trei judeţe din ţară, în vederea sprijinirii administraţiei judeţene, municipale, comunale. Am sprijinit şi unele iniţiative ale administraţiei locale, pentru a atrage cetăţenii să participe la rezolvarea problemelor comunitare. Ceea ce intenţionăm acum e să oferim sprijinul celor care sînt angajaţi în administrare, să lansăm astfel de programe comunitare, pentru că, prea adesea, noi, cei din comunităţi, ne lovim de lipsa fondurilor şi de incapacitatea de a identifica cele mai bune căi de acţiune. Nu vrem să fim numai noi cei care sprijinim astfel de iniţiative, ci şi cetăţenii care aparţin acestei comunităţi să vină ei cu contribuţiile lor. Să fim co-responsabili. Nu să meargă Fundaţia să facă anumite investiţii, iar cetăţenii comunităţii respective să ne asiste.

GEORGE SOROS şi LAZĂR VLĂSCEANU

Cum vă gîndiţi să-i activaţi pe oamenii care încă nu ştiu că pot să se pună în mişcare în mod eficient?

Cred că vă aduceţi aminte de faimoasa expresie a „mobilizării maselor". Şi ştim unde a dus. Masele erau – chipurile – mobilizate de anumiţi activişti să realizeze, pe baze voluntare, obligaţi fiind totuşi, anumite bunuri care ar fi fost de utilitate publică. Ceea ce cred eu că putem face cel mai bine este să spunem că noi avem un astfel de proiect. Avem fonduri substanţiale, pe care le punem la dispoziţie, şi aşteptăm parteneri. Cei care vor manifesta iniţiative în acest sens vor beneficia de fondurile noastre, vor pune şi ei fondurile pe care eventual reuşesc să le adune. Eu cred că cea mai bună cale de difuziune a unui succes este existenţa succesului. Deocamdată, în planul dezvoltării comunitare avem prea puţine exemple de urmat. Sînt realizări punctuale, care ajung să fie înghiţite de masa generală a sărăciei care ne înconjoară. Am vrea să nu mai aşteptăm acea cristalizare care se produce foarte greoi. Vrem să vedem dacă nu cumva un grup de cetăţeni conştienţi de răspunderea lor faţă de mediul în care trăiesc îşi unesc eforturile cu fondurile Fundaţiei, reuşind să realizeze ceva acolo unde se află.

Fundaţia Soros finanţează nişte proiecte. Aveţi în vedere ca, finanţînd iniţial o acţiune, după aceea să se desfăşoare din propriile ei resurse?

Este o opţiune importantă a Fundaţiei. Nu vrem să creăm dependenţe în nici un fel. În general, Fundaţia noastră – care are un buget de peste 8 milioane dolari anual –, poate să finanţeze, de exemplu, o iniţiativă, în măsura în care ea presupune un impact social puternic, în următorii trei ani. Este una din opţiunile Fundaţiei, destul de importantă, de a da impuls fără a crea dependenţa de care vorbeam. Cu un asemenea buget poţi să creezi cîteva dependenţe foarte importante în anul acesta, iar la anul poate să nu te mai preocupe reelaborarea programelor, pentru că ai alocat pentru cei trei ani. Am conceput proiecte în care se vor acorda împrumuturi numai pentru anumite sectoare. De exemplu, ne-am gîndit să dezvoltăm o formă de micro-împrumuturi pentru dezvoltare rurală şi agricolă. După datele de care dispunem noi, există o concentrare a sărăciei nu numai în mediul urban, ci şi în mediul rural, iar stimulentele pentru dezvoltarea agricolă lipsesc la ora actuală, deşi politicienii ne-au spus pînă acum de nenumărate ori că agricultura este o prioritate în dezvoltarea economică a României. Împreună cu o bancă vom dezvolta în acest sector un sistem de micro-împrumuturi pentru fermieri.

Cum o să vă faceţi cunoscuţi cu astfel de proiecte, în mediul rural?

Există foarte multe posturi locale de radio şi televiziune, care ajung în zone rurale. Nu ştiu dacă aţi avut curiozitatea să vedeţi o hartă a României, în funcţie de distribuţia mass-media. Veţi vedea că sînt anumite pete albe, să nu le zic chiar albe, pentru că penetrează Televiziunea şi Radioul naţionale, pe cîtă vreme, în altă parte, densitatea posturilor private sau publice locale sau a ziarelor locale este destul de mare. Cum am putea să suplinim acest lucru este o întrebare la care nici noi încă nu am găsit răspunsul. Aşteptăm iniţiative în această privinţă, fie că este vorba de un post TV public sau unul privat. Pentru că este fundamentală comunicarea. N-am un răspuns imediat la îndemînă. Oricum, este clar că noi vom avea grijă să ajungă informaţia cît mai departe, asumîndu-ne criticile care se vor putea face oricînd la adresa Fundaţiei, că nu întotdeauna îşi difuzează eficient informaţia despre propriile programe.

1997 – un an crucial pentru toţi

Sînteţi optimist pentru anul '97, în legătură cu Fundaţia şi cu programele pe care le va iniţia?

Cred că anul 1997 este crucial pentru noi toţi, este crucial şi pentru ce se va întîmpla cu Fundaţia. Este anul în care testăm flexibilitatea Fundaţiei. Capacitatea de a se replia cu uşurinţă, în funcţie de nevoile care se ivesc. Românii se confruntă cu o situaţie economică rea, care duce la scăderea nivelului de trai, dar, sper eu, şi la o creştere a iniţiativelor. Este Fundaţia pregătită să răspundă unor astfel de iniţiative? Răspunsul meu este da. Pentru că noi nu numai că vrem să ne păstrăm ritmul de identificare şi aplicare a noi proiecte, dar vrem să devansăm ritmul societăţii noastre, al comunităţilor, de a se adapta la cerinţele cu care se confruntă. De aceea este un an crucial pentru Fundaţie, aşa cum este şi pentru ţară. Cred că trebuie să ne dorim nouă înşine înţelepciunea de a înţelege vremurile, de a ni le supune, pentru ca ele să fie în favoarea noastră nu astăzi sau mîine, ci în viitorul foarte apropiat. E o şansă unică, pe care o avem în '97. Dacă nici pe aceasta nu vom ştim cum să o cucerim, repercusiunile pe termen lung vor fi dintre cele mai de nedorit. Nu cred că avem alegeri prea multe de făcut. Acestea fiind zise, cel mai bun lucru ar fi să aplicăm principiul pe care cei din cibernetică l-au demonstrat: cînd te confrunţi cu o complexitate foarte mare de probleme, cel mai bun lucru este să cauţi un drum care să aibă flexibilitate, pentru a-ţi tăia calea prin complexitatea lui. Fără participarea noastră, a tuturor, la căutarea acestui drum, nu se va putea, pentru că nu coboară nimeni din transcendent, care să ne ajute să trecem aceste obstacole.

Program pentru sprijinirea publicaţiilor

Fundaţia Soros a iniţiat, începînd cu 1993, un program de sprijinire a publicaţiilor, care s-a dezvoltat pe două direcţii: sprijinire a editării de carte şi sprijinire a revistelor academice, profesionale şi culturale. Bugetul alocat anual a fost de 300.000 $ pentru fiecare din aceste două direcţii, buget care se păstrează şi în 1997.

Programul de carte a inclus traduceri din autori străini şi tipărirea autorilor români. Fundaţia Soros a sprijinit atît ediţiile de stat, cît şi pe cele private. Numărul titlurilor apărute în perioada 1993–1996 cu ajutorul Fundaţiei este de cca 400, valoarea totală a subvenţiilor ridicîndu-se la aproape un milion de dolari. Fundaţia a acoperit în medie 30% din costurile de producţie, cheltuielile de regie rămînînd în seama editurilor. Valoarea medie a subvenţiei pentru o carte a fost de 1 $/pagină, la un tiraj mediu de 3.000 exemplare.

Tot în cadrul acestui program, Fundaţia a sprijinit edituri româneşti să participe la tîrguri de carte, cum este de pildă cel de la Frankfurt, din 1996, unde, pe lîngă standul organizat de Ministerul Culturii, a existat un stand format de cinci edituri private: All, RAO, Nemira, Humanitas şi Institutul European, sponsorizat în proporţie de 50% de Fundaţie. El va rămîne în posesia celor cinci edituri timp de trei ani.

În cadrul programului pentru reviste, Fundaţia a sprijinit revistele Uniunii Scriitorilor, revistele profesionale ale diverselor asociaţii, de pildă Asociaţia Medicală Română, revistele pentru elevii de liceu – *Gazeta matematică* şi *Revista de fizică şi chimie*. În 1996, cca 50 de reviste au beneficiat de subvenţii variind între 2.000 şi 25.000 $ fiecare. Amintim cîteva dintre acestea: *România literară*, *Orizont* (Timişoara), *Cronica* (Iaşi), *Korunk* (Cluj), Revista *„22"*, *Revista de cercetări sociale*, *Secolul 20* etc. Subvenţiile au fost destinate în cea mai mare parte acoperirii costurilor de producţie (hîrtie, tipărire, distribuţie) şi, în mai mică măsură, pentru procurarea de echipament. De asemenea, unele reviste au primit grant-uri pentru promovarea lor în ţară şi în străinătate.

Program de traduceri

Pe lîngă programul de sprijinire a publicaţiilor, Fundaţia Soros, în colaborare cu Central European University Press (CEU Press) de la Budapesta, a iniţiat în 1995 un program de traducere în română a unor cărţi fundamentale din literatura occidentală. Datorită succesului avut, acest proiect-pilot s-a extins, începînd cu 1996, în 20 de ţări din Europa Centrală şi de Est.

Lista de titluri acoperă cîteva domenii: economie, istorie, ştiinţe sociale, ştiinţe politice, filosofie, sociologie, drept. Pe baza unei licitaţii, editurile româneşti primesc dreptul de traducere şi o subvenţie care acoperă, ca şi în cazul programului de *publishing*, cca 30% din costurile de producţie. Ritmul traducerilor este de aproximativ 15 titluri pe an. Bugetul programului este de 50.000 $ anual. Pînă acum s-au tradus deja 15 cărţi, între care: Karl Popper, ***Mizeria istoricismului*** (All); Immanuel Kant, ***Prolegomene*** (All); Isaiah Berlin, ***Patru eseuri despre libertate*** (Humanitas); Emil Durkheim, ***Formele elementare ale vieţii religioase*** (Polirom, Iaşi); Michel Foucault, ***Istoria nebuniei în epoca clasică*** (Humanitas); Paul Ricoeur, ***Istorie şi adevăr*** (Anastasia) ş.a.m.d.

Centrul de multimedia

Ca o continuare a iniţiativei pe care Fundaţia Soros a avut-o în 1995, cînd a participat la organizarea primului Salon internaţional de multimedia desfăşurat în România şi a fost coproducător al CD-ROM-ului „Bucureşti 2000", Fundaţia lansează pentru 1997 un proiect de înfiinţare la Bucureşti a unui Centru de multimedia (coordonator de program Marina Ghiţoc). Va fi un centru-pilot care, dacă va avea succes, va fi multiplicat în alte oraşe.

Scopul centrului de multimedia este de a găzdui laolaltă toate formele de artă, cultură şi noile tehnologii digitale, pentru a permite convergenţa dintre activităţile culturale şi programele de Internet, ca şi producerea de CD-ROM-uri. Centrul va încuraja realizarea unor materiale culturale şi educaţionale de înaltă calitate, sub îndrumarea unor specialişti în domeniile respective şi a unor experţi tehnici.

Centrul va furniza specialişti şi instructori pentru publicarea în format electronic a unor lucrări culturale, academice etc. Va fi dotat cu spaţii pentru expoziţii, conferinţe şi va oferi un forum de dezbatere asupra impactului tehnologiilor digitale asupra culturii, artei, publicisticii, învăţămîntului. Va servi activităţi ale scriitorilor, editorilor, ziariştilor, producătorilor de film, artiştilor plastici, tinerilor etc. Va fi deschis tuturor celor interesaţi.

Noile programe pentru cărţi şi reviste

– Interviu cu MARINA GHIŢOC, coordonatoarea programului pentru sprijinirea publicaţiilor –

Care sînt direcţiile noi în care se va dezvolta în 1997 programul de sprijinire a publicaţiilor?

Juriul programului de sprijinire a editării de carte a decis să extindă sprijinirea participării editurilor româneşti la tîrguri de carte din vestul Europei. În acest an vom sprijini participarea editurilor Polirom din Iaşi şi Babel din Bucureşti la Tîrgul de carte de la Paris (11–17 martie a.c.), a editurilor Humanitas şi Univers la Tîrgul de la Londra (16–18 martie a.c.) şi a editurilor RAO şi All din Bucureşti, Dacia din Cluj şi Amarcord din Timişoara la Tîrgul de la Ierusalim (6–11 aprilie a.c.). Fundaţia va acoperi cheltuielile de transport pentru un delegat din partea fiecărei edituri, cheltuielile de transport al cărţilor, precum şi plata integrală a standului. Credem că este una din cele mai bune modalităţi de a promova cultura română peste hotare, în special în Occident.

Începînd cu 1997 vom încerca, de asemenea, să lansăm împreună cu CEU Press de la Budapesta un program de împrumut acordat editurilor româneşti, în vederea extinderii şi diversificării activităţii sau pentru publicarea unor titluri sau serii. Editurile trebuie să prezinte proiecte coerente şi să ofere

garanţii de rambursare a împrumutului, cu o rată a dobînzii la jumătatea ratei comerciale. Programul va avea un buget de 200.000 $, din care jumătate asigurat de Fundaţia Soros şi jumătate de Regional Publishing Center de la Budapesta.

Un alt proiect nou poartă numele *Cărţi fundamentale ale culturii române*. Proiectul are în vedere publicarea unor serii de cărţi în domenii variate, la standarde profesionale ridicate, dar totodată larg accesibile, într-o încercare de a crea colecţii similare celor pe care le au marile culturi occidentale (cum sînt New American Library, Pleiade etc.). Ele se vor numi „Biblioteca de Literatură", „Biblioteca de Ştiinţă", „Biblioteca de Filosofie" etc. Design-ul va fi acelaşi pentru întreaga colecţie, fiecare serie avînd o altă culoare a coperţii. Bugetul de 100.000 $ pentru 1997 va permite editarea a cca 10 titluri.

Programul de sprijinire a revistelor academice, culturale şi profesionale are în 1997, ca şi în anii precedenţi, un buget de 300.000 $. În 1997 vom extinde acordarea de echipament, pentru a moderniza redacţiile acestor reviste. Vom încuraja nu numai producerea pe hîrtie a revistelor, ci şi *on-line*, pe Internet. *România literară* a beneficiat deja de această facilitate. Vrem să extindem şi la alte reviste, pentru că a fost un succes. Este o modalitate de a face cunoscute aceste reviste atît în ţară, cît şi în străinătate. Revistele selectate vor beneficia de acces gratuit la Internet timp de 3–6 luni, urmînd ca ulterior să-şi plătească singure abonamentul, mai ales că preţurile încep să scadă din ce în ce mai mult.

Programul-pilot de traduceri a fost un succes. Aveţi în vedere extinderea lui?

Da, în 1997 am lansat mai multe programe de traduceri. Programul de traduceri Vest-Est continuă şi în 1997, cu acelaşi buget de 50.000 $. În acelaşi timp colaborăm cu CEU Press la un nou program de traduceri, de data aceasta Est-Est. Acest program are ca scop promovarea literaturii ţărilor din Centrul şi Estul Europei în celelalte ţări din regiune. Spre deosebire de programul de traduceri Vest-Est, există acum o listă comună de cărţi, constituită din propunerile venite din partea fiecărei fundaţii. Fundaţia Soros din România, de pildă, propune 5–10 titluri ale unor autori români, care urmează să fie traduse, dacă există cerere în acest sens, în alte ţări din Europa Centrală şi de Est. Ne aşteptăm la o listă de cca 100 titluri. Vom organiza o licitaţie cu editorii români care vor dori să traducă.

Atît în programul de traduceri Vest-Est, cît şi în cel Est-Est, împărţim cheltuielile în mod egal cu Regional Publishing Center de la Budapesta. Partea Fundaţiei Soros este de 50.000 $ în programul Vest-Est şi de 20.000 $ în cel Est-Est. Noul program are un buget mai mic, pentru că nu ştim în ce măsură o să aibă succes.

Legat de programul de traduceri Est-Est există un program propus pentru 1997 de la Timişoara – *A treia Europă* –, care are în vedere înfiinţarea la Timişoara a unei Biblioteci Central Europene, care să cuprindă traduceri ale celor mai importante cărţi ale literaturii central-europene, elaborarea unui dicţionar al autorilor central-europeni, a unui dicţionar al romanului central-european, realizarea unor studii comparative între ţările din regiune etc.

Un alt program nou este cel de monitorizare a activităţii de traduceri, lansat la iniţiativa Universităţii „Al. I. Cuza" din Iaşi şi a editurii RAO din Bucureşti. Aceste două centre au desfăşurat pe cont propriu, încă din 1995, o activitate de monitorizare a traducerilor, dar lucrau fără o dotare adecvată. Fundaţia le-a asigurat computerele necesare şi conectarea la Internet.

Ce alte programe în domeniul editării de carte există în planul pe 1997 al Fundaţiei?

Există un program de sprijinire a creării unei reţele naţionale de distribuţie de carte. Aceasta va avea pentru început un depozit en-gros în Bucureşti şi cinci librării şi spaţii de expunere a cărţilor în Bucureşti, Cluj, Iaşi, Timişoara şi Braşov. Reţeaua se numeşte „Cardinal 2.000". Propunerea a venit din partea editurii All şi a tipografiei Metropol, Fundaţia Soros urmînd să fie partener şi co-finanţator, alături de alţi cîţiva editori care şi-au manifestat dorinţa de a se alătura. Fundaţia vrea ca această reţea să ajungă să stea pe picioarele ei în cca doi ani, timp în care sperăm că va ajunge să funcţioneze pe baze comerciale, după care noi ne vom retrage. Ideea este de a crea o reţea naţională de distribuţie a cărţii, care să ajute toate editurile să-şi îmbunătăţească distribuţia. Participarea Fundaţiei la acest proiect va fi de 200.000 $.

Alte două programe vizează *trainingul* editorilor de carte. Încă din 1994, Fundaţia Soros, împreună cu International Book Development, a oferit o serie de programe de pregătire pentru editori, pe diverse teme: management, marketing, copy-right şi distribuţie. *Trainingul* a fost oferit de consultanţi străini. Fundaţia ar dori ca în 1997 să extindă programul în domeniul *electronic-publishing*, în special publicaţii pe Internet. Tot pentru 1997, Fundaţia Soros lansează un program de burse în Anglia pentru editorii români, care se va desfăşura tot în colaborare cu International Book Development. Fiecare bursă va fi în valoare de 12.000 $. Costurile vor fi împărţite egal între Fundaţie şi edituri. Fiecare editor va trebui să plătească cca 6.000 $. Pentru 1997 există trei burse. Cei trei editori vor face un stagiu de trei luni în Marea Britanie, din care două luni vor studia la o universitate, şi o lună vor face practică la o editură de prestigiu. La sfîrşit vor primi un certificat valabil atît în Europa, cît şi în SUA. Noi sperăm ca în viitor să reuşim să înfiinţăm chiar în România un centru de pregătire a editorilor, eventual afiliat unei universităţi.

Pagină realizată de OANA ARMEANU

Absolvenţi plasaţi prin consultanţă

Fundaţia Absolvenţi Plasaţi prin Consultanţă (APC) este unul din cele patru centre înfiinţate de Fundaţia Soros pentru a ajuta studenţii şi absolvenţii de învăţămînt superior să-şi găsească un loc de muncă. APC şi-a început activitatea în 1993, în Bucureşti, sub forma unui program al Fundaţiei Soros, pe parcurs însă şi-a dobîndit independenţa, ca urmare a dezvoltării activităţii sale şi a diversificării surselor de finanţare. Activitatea APC constă în a pregăti tinerii pentru concurenţa de pe piaţa muncii şi a-i pune în contact cu patronii şi firmele care oferă locuri de muncă. APC funcţionează în strînsă legătură cu universităţile din Bucureşti.

Centrele de consultanţă pentru învăţămînt din Timişoara şi Cluj, ca şi Centrul de orientare şi plasament din Iaşi, formate în anii 1993–1994, urmăresc să stabilească o compatibilitate eficientă între cererea şi oferta de locuri de muncă ţinînd cont, în primul rînd, de valenţele profesionale dobîndite prin studii, de însuşirile şi interesele personale şi de perspectivele de integrare pe care le oferă locul de muncă.

Ele oferă asistenţă atît studenţilor sau absolvenţilor de învăţămînt superior, cît şi firmelor interesate să angajeze oameni cît mai potriviţi. În acest scop organizează anual, în colaborare cu asociaţiile studenţeşti şi universităţi, tîrguri de locuri de muncă (tîrguri de job-uri), la care sînt invitate firmele şi companiile ofertante. În cadrul tîrgurilor, sau chiar în afara lor, se organizează seminarii de pregătire, pe de o parte pentru candidaţi, pe de altă parte pentru patronat, manageri, instituţii. Sînt seminarii la care candidaţii învaţă cum să se prezinte în modul cel mai potrivit la interviuri, cum să-şi alcătuiască un CV şi alte aspecte legate de procesul de selecţie pentru ocuparea unui post, iar ofertantul învaţă elemente de tehnica intervievării, metode de evaluare a candidaţilor etc. Ele utilizează propriile bănci de date şi teste de specialitate pentru a selecţiona candidaţii în funcţie de calităţile personale, aptitudini şi personalitate.

La Cluj şi Timişoara activitatea de îndrumare este orientată mai ales către posibilităţile de studii în afara graniţelor ţării. Există aici un bogat material informativ (cataloage, cărţi, casete video, broşuri) referitor la universităţile şi colegiile din întreaga lume (cu precădere din Statele Unite), la actele şi testele necesare pentru admitere precum şi demersurile care trebuie făcute pentru obţinerea unei burse sau sponsorizări. Publicul are la dispoziţie buletinele informative, formularele de înscriere şi manualele de pregătire pentru diferite teste de limba engleză sau de alte specialităţi (TOEFL, GRE, GMAT, SAT, USMLE).

***APC**-Bucureşti a fost primită ca membră a Forumului European de Orientare Academică (Forum européen de l'orientation académique – FEDORA), iar centrul clujean face parte din trei asociaţii internaţionale din domeniu: **Asociaţia europeană pentru învăţămînt superior** (EAIE), **Asociatia americană a consilierilor pentru studenţi străini** (NAFSA) şi **Reţeaua europeană pentru învăţămînt la distanţă** (EDEN), ceea ce, evident, este o recunoaştere internaţională a valabilităţii acestor activităţi în România. Mai mult, la Cluj se lucrează la alcătuirea unui catalog al institutelor de cercetare din România care va fi publicat la editura germană RAABE, în cadrul seriei EUROMECUM (catalogul institutelor de cercetare şi universităţilor din Europa).*

*– În 1993, la activităţile **APC** au luat parte 135 de firme care au oferit locuri de muncă.*

– Cu ajutorul centrelor din Cluj şi Timişoara, au obţinut burse integrale sau parţiale peste 50 de studenţi.

*– Peste 9.000 de studenţi şi absolvenţi s-au înscris în banca de date a **APC**.*

Aceste centre încearcă să pună în acord, pe piaţa forţei de muncă, cererea şi oferta, prin metode şi un instrumentar adecvate lumii de astăzi.

Sprijin pentru găsirea unui loc de muncă

Tinerii care apelează la **APC** beneficiază de pregătire în vederea căutării unui loc de muncă adecvat dorinţelor şi calificării lor şi a susţinerii unui interviu. Ei au, de asemenea, acces la o listă cu posturi vacante, reactualizată în permanenţă de **APC**. Numărul locurilor de pe listă este însă întotdeauna cu mult mai mic decît cel al solicitanţilor. Există, în schimb, multe locuri de muncă neanunţate de patroni, care preferă să-şi aleagă angajaţii din cercul cunoştinţelor, şi nu apelează la Oficiile de muncă sau la centrele private de angajare. Numărul locurilor disponibile, dar care nu sînt anunţate public, se ridică, conform unei statistici a **APC**, la cca 80% din totalul locurilor de muncă vacante. De aceea, ideea **APC** este nu atît să ofere nişte locuri de muncă pe tavă, cît să pregătească tinerii pentru a-şi găsi singuri un loc de muncă.

Pregătirea începe printr-un interviu şi un test psihologic, care au scopul de a ajuta tînărul să se autoevalueze. În funcţie de rezultat, tînărul este îndrumat fie să consulte materialele informative ale **APC**, care pentru mulţi sînt suficiente, fie spre grupurile de *training*. Materialele informative oferă date despre structura pieţei locurilor de muncă, despre tehnicile de căutare a unui loc de muncă, despre alcătuirea unui curriculum vitae, a unei scrisori de adresare sau de mulţumire către directorii de firme etc.

Grupurile de *training* se organizează de două ori pe săptămînă la sediul **APC**. Pot participa pînă la 10 tineri şi sînt conduse de un trainer al **APC**. Adesea, la aceste grupuri participă voluntar un tînăr care a reuşit deja să-şi găsească un loc de muncă, pentru a le explica celorlalţi cum a reuşit, de ce dificultăţi s-a izbit, la ce întrebări a trebuit să răspundă etc. Tinerii sînt puşi în faţa unei situaţii neaşteptate, trebuie să găsească soluţii, discută între ei, ajung să se cunoască, să vadă cum sînt priviţi de către ceilalţi şi să-şi formeze o părere corectă despre ei înşişi.

APC lucrează în acelaşi timp şi cu patronii. Din păcate, prea puţini sînt receptivi la această colaborare. **APC** îi poate selecta din baza sa de date pe tinerii care corespund cerinţelor firmei care angajează. Apoi, specialiştii **APC** realizează cu cei selectaţi interviuri structurate pe postul respectiv, pentru a vedea care dintre ei este interesat de acel post. În final, tinerii se întîlnesc cu patronii pentru un interviu de angajare. Acest procedeu scuteşte foarte mult timp patronilor, pentru că nu mai trebuie să facă faţă zecilor de interviuri cu persoane nepotrivite pentru postul respectiv. Avantajul pentru tineri este că procentul de angajări rezultate în urma interviurilor structurate pe post este mult mai mare decît în urma interviurilor la întîmplare. **APC** încearcă, de asemenea, să convingă patronii să investească în pregătirea unor tineri, pe care apoi să-i angajeze la firmele respective. Unele firme, mai ales dintre cele străine, au acceptat, pentru că astfel îşi formează personal calificat special pentru nevoile firmei.

Pentru a pune în legătură directă cît mai mulţi studenţi şi absolvenţi cu patronii, **APC** organizează de două ori pe an tîrguri de joburi. Pînă în prezent au avut loc trei tîrguri. La primul dintre ele 16 firme au oferit 144 locuri de muncă, la cel de-al doilea 42 de firme au oferit 150 locuri de muncă, iar la ultimul au participat 35 de firme, care au oferit 230 locuri de muncă. A urmat organizarea în decembrie 1996 a unui salon de joburi, la care 42 de firme au oferit 250 locuri de muncă.

Din experienţa de trei ani a fundaţiei **APC**, Manuela Brusalis, director executiv, spune că şansele cele mai mari de obţinere a unui loc de muncă, aşa cum şi-l doresc, le au absolvenţii de învăţămînt superior care cunosc limbi străine – în special engleză şi germană, pe locul trei franceză –, care ştiu să lucreze cu computerul şi au carnet de conducere.

În baza de date a **APC** se află în prezent cca 9.000 de tineri, dintre care jumătate studenţi. Aproximativ 1.000 din cei înregistraţi la **APC** şi-au găsit deja de lucru. Şi absolvenţii de liceu sînt primiţi la **APC**, dar ofertele pentru ei sînt mult mai puţine. Deoarece cele mai multe angajări s-au realizat cu ocazia tîrgurilor de joburi, **APC** preconizează ca în viitor să organizeze lunar asemenea manifestări, de mică amploare.

OANA ARMEANU

Titluri finanţate de Fundaţia Soros (1993–1996)

- Adrian Marino: ***Biografia ideii de literatură*** (vol.III)) (ed. Dacia)
- Ion Negoiţescu: ***Scriitori contemporani*** (ed. Dacia)
- F. Aderca: ***Oameni excepţionali. Jurnal Intim*** (ed. Dacia)
- Adrian Marino: ***Biografia ideii de literatură*** (vol. IV) (ed. Dacia)
- Claude Kamoouh: ***Consensuri şi disensiuni în România lui Ceauşescu*** (ed. Delta Press)
- Nicolae Breban: ***Amfitrion – vol. 1 – Demonii mărunţi*** (ed. Du-Style)
- Nicolae Breban: ***Amfitrion – vol. 2 – Procuratorii*** (ed. Du-Style)
- Nicolae Breban: ***Amfitrion – vol. 3 – Alberta*** (ed. Du-Style)
- Al. Paleologu, Stelian Tănase: ***Sfidarea memoriei*** (ed. Du-Style)
- Paul Goma: ***Patru dialoguri*** (ed. Echinox)
- Marian Papahagi: ***Concordanţele Bacovia*** (ed. Echinox)
- Alexandru Indrieş: ***Un sertar intredeschis*** (Editura de Vest)
- Gheorghe Onişoru: ***Alianţe şi confruntări între partidele politice 1944–1947*** (ed. Fundaţia Academia Civică)

Fundaţia Absolvenţi Plasaţi prin Consultanţă anunţă apariţia la sfîrşitul lunii martie a.c. a ***Ghidului în carieră al absolventului de învăţămînt superior.*** Ghidul va putea fi obţinut gratuit la sediul APC, str. Virgiliu nr. 61, et. 2, ap. 5, Bucureşti.

Programul de sprijin al administraţiei locale (PROLOG)

PROLOG susţine financiar proiectele care vizează îmbunătăţirea rezultatelor activităţii administraţiilor publice locale.

1. Training pentru aleşi şi funcţionari locali ai Administraţiei Publice Locale

Obiective: 1) creşterea calităţii activităţii administraţiei publice locale prin pregătirea adecvată a funcţionarilor publici; 2) cooperarea între autorităţile alese şi funcţionarii publici pentru fundamentarea corectă a deciziilor privind existenţa şi dezvoltarea comunităţii.

2. Comunicarea şi colaborarea între autorităţile Administraţiei Publice Locale şi societatea civilă pe Internet

Obiective: 1) realizarea unei colecţii documentare de acte normative şi de acte de administrare care să se constituie din contribuţiile benevole ale partenerilor. Colecţia va fi publică şi accesibilă pentru marele public; 2) extinderea sferei de acoperire cu informaţii prin atragerea în reţeaua de informare mutuală şi publică a tuturor municipiilor reşedinţe de judeţ pe măsura conectării lor la reţeaua Internet.

3. Identificarea unor căi de comunicare între Administraţia Publică Locală şi cetăţean

Obiective: proiectarea şi implementarea unor acţiuni, măsuri, programe care au ca efect îmbunătăţirea şi continuitatea comunicării între administratori şi administraţi.

4. Asistenţă şi proiect pilot de evaluare a activităţii în Administraţia Publică Locală

Obiective: prezentarea şi implementarea unor tehnici şi metode de evaluare şi autoevaluare a administraţiei publice locale în raport cu aşteptările comunităţilor administrate.

5. Agenda 21 la nivel local

Obiectiv: localizarea politicilor de protecţie a mediului şi de dezvoltare durabilă în spiritul Agendei 21.

Informaţii suplimentare puteţi obţine la sediile Fundaţiei Soros, program de lucru cu publicul de luni pînă joi, între orele 14.00 – 17.00.

Adresele filialelor Fundaţiei Soros:

- **BUCUREŞTI**: Calea Victoriei nr.155, bl. D1, sc. 7, et. 3; C.P. 22-196; tel.: (01) 659.74.27, 659.13.21, 650.63.25; fax: (01) 312.70.53.
- **CLUJ**: Str. Ţebei nr. 21; tel.: (064) 420.480; fax: (064) 420.470.
- **TIMIŞOARA**: Str. Semenic nr. 10; tel./fax: (056) 199.960, 192.493.
- **IAŞI**: Str. Moara de Foc nr. 35, et.7; tel.: (032) 252.920, 252.922; fax: (032) 252.926.
- **ARAD**: B-dul Decebal nr. 2–4, camera 110 B; tel.: (057) 263.155.

Centrul Medical Soros

Fundaţia Soros pentru o Societate Deschisă a hotărît să sprijine iniţiativa de reformă a sistemului medical românesc, prin programe privind:

– afluxul de informaţie de specialitate, prin sistemul Internet;

– programe de instruire/specializare a medicilor şi cadrelor medicale medii (burse, deplasări, sejururi);

– sponsorizarea unor publicaţii de profil;

– sponsorizarea cu echipament medical, modernizarea unor secţii în cadrul spitalelor.

Sumele alocate fiecăruia din aceste programe variază între 10.000 $ şi 364.500 $.

Modernizarea Clinicii universitare de obstetrică-ginecologie „Dominic Stanca" din Cluj este un exemplu concludent despre implicarea Fundaţiei Soros pentru o Societate Deschisă. Iată ce ne declară dr. **Tudor Simionescu**, coordonator programe medicale al Fundaţiei – filiala Cluj: *„Dotarea cu aparatură medicală modernă şi instruirea în străinătate (SUA – «Albany Medical Center», Polonia – Spitalul «Sfînta Sofia») a 22 de medici şi cadre medii – sînt susţinute de Fundaţia Soros. Preconizăm ca centrul astfel format aici, la Cluj (renovarea clădirii în sine se realizează cu fonduri de la Primărie), să aibă un impact deosebit în domeniul obstetricii, datorită accentului pus pe programele de educare sanitară a populaţiei («Şcoala Mamei») şi a unor premiere, cum sînt: diagnosticul genetic prenatal într-un laborator adecvat, aspecte de nutriţie specifice, modificarea radicală a relaţiei personal medical-gravidă (prin modificarea circuitului gravidei în spital şi confortul superior asigurat acesteia). De asemenea, am dori ca această unitate spitalicească să devină centru medical Soros, prin implicarea sa în toate programele medicale regionale (conectare la Internet, organizarea de conferinţe în colaborare cu «Albert Schweizer Institute for Health»), antrenarea, aici, a altor medici din Europa Centrală şi de Est. Contribuţia Fundaţiei Soros la modernizarea clinicii este de 120.000 dolari, la care se adaugă 34.000 dolari pentru achiziţionarea unui ecograf performant cu* doppler *color"*.

Clinica „Dominic Stanca" a fost aleasă de Fundaţia Soros pentru a deveni **centru medical Soros**, în urma unui concurs de programe, dar şi pentru că aici au avut loc două premiere: folosirea ecografiei în diagnosticul prenatal şi practicarea chirurgiei video-laparoscopice. Video-laparoscopul a fost donat clinicii tot de Fundaţia Soros, în 1993.

Un alt program medical în care s-a implicat Fundaţia Soros este cel al cursurilor de pe lîngă „Centrul de Anestezie şi Terapie Intensivă (ATI) şi Serviciul Mobil ATI" din Tîrgu Mureş. Acest serviciu, condus de dr. **Raed Arafat** (şi tutelat de Clinica de ATI din cadrul UMF – Tîrgu Mureş), a început să funcţioneze din anul 1994. El a luat fiinţă ca urmare a unui program scoţian, care se ocupă de refolosirea clădirilor dezafectate. Astfel, la Tîrgu Mureş a fost adus, încărcat în 17 camioane-tir, un bloc operator dezasamblat şi aparatura aferentă, însoţite de 40 de muncitori care l-au reconstruit din temelii pe teritoriul românesc. Serviciul astfel creat dispune de 3 încăperi: prima, dotată cu aparate de reanimare performante, unde se acordă ajutor de urgenţă; cea de a doua, cu paturi mobile, tip tărgi, unde sînt ţinuţi sub observaţie bolnavii scoşi din starea de şoc sau care nu necesită reanimare; a treia, cu paturi fixe, unde bolnavii rămîn 24–42 ore, pînă la spitalizarea lor efectivă. Serviciul este deservit 24 de ore din 24 de 11 medici şi 20–25 cadre medii, care lucrează aici benevol (rezidenţi de la Urgenţă şi ATI îşi fac aici stagiul, iar studenţii îşi fac practica în cadrul programului obligatoriu). Partea a II-a a sistemului – serviciul mobil – dispune de 4 ambulanţe şi este gîndită după modelul german: o cooperare între personalul medical şi Grupul de Pompieri Militari din Tîrgu Mureş. Avînd în vedere performanţele reale înregistrate de acest serviciu, Fundaţia Soros, prin departamentul de Programe Medicale, s-a ocupat de organizarea unor stagii intensive de o lună, cu profilul medicină de urgenţă. Participanţii – medici, asistenţi şi studenţi în medicină (anii V–VI) – sînt instruiţi teoretic şi practic şi au acces la datele de ultimă oră, prin sistemul Internet, precum şi la lucrările de specialitate de care dispune serviciul. Fundaţia Soros îi susţine material şi logistic pe timpul stagiului.

DIANA TURCONI

Dintre programele anului 1997

• Dezvoltare comunitară

Programul doreşte să promoveze proiecte de dezvoltare comunitară, inclusiv în plan economic, în regiunile rurale şi urbane, să instruiască persoanele implicate în dezvoltarea comunitară. Se oferă asistenţă financiară şi profesională pentru proiectele selecţionate. Coordonatori program: Anca Ciobanu (Bucureşti), Liviu Matei (Cluj), Maria Scripa (Iaşi), Corina Timiş (Timişoara).

• Dezvoltarea de lungă durată a unor regiuni periclitate din punct de vedere ecologic

Se vor identifica cinci regiuni ecologice de mică întindere, pentru dezvoltarea cărora se vor coopta organizaţii ecologice, instituţii de stat, autorităţile locale, sectorul privat şi, cel mai important, populaţia locală. În cadrul programului se vor desfăşura activităţi precum: *stabilirea şi marcarea traseelor turistice, curăţirea zonelor turistice poluate, înfiinţarea unor centre permanente de informare şi orientare pentru localnici şi turişti, organizarea de tabere pentru elevi şi studenţi pe tot parcursul sezonului turistic, crearea unui sistem informaţional pentru turişti (hărţi şi broşuri cu detalii despre micro-regiune şi proiectul de dezvoltare).* Coordonatori program: Cătălin Petrişor (Bucureşti), Emod Farkas (Cluj), Marilena Sîrbu (Iaşi), Corina Timiş (Timişoara).

• Programe de integrare a rromilor

Programele se desfăşoară atît în mediul urban (Bucureşti, Iaşi, Cluj, Timişoara), cît şi în sate şi comune din judeţele Cluj, Sălaj, Bistriţa. Se asigură asistenţă socială sau/şi juridică în cadrul comunităţilor cu rromi. Programele au o importantă componentă educaţională avînd în vedere, pe de o parte, introducerea în şcoli a unor noi metode şi strategii de predare-învăţare, iar pe de altă parte, noi conţinuturi care urmăresc o educaţie interculturală. Coordonatori program: Simona Botea (Bucureşti), Liviu Matei (Cluj).

• Mass-media şi sondajele de opinie publică

În cadrul seminarului, care se va desfăşura pe parcursul a două zile, în luna martie, se vor dezbate probleme legate de modul de interpretare a sondajelor de opinie publică de către jurnaliştii din presa scrisă şi audiovizuală. Se prevede participarea a aproximativ 50 de ziarişti, iar instruirea va fi asigurată, în principal, de sociologi de la institute de sondare a opiniei publice. Seminarul este prilejuit de apariţia primului sondaj de opinie al Barometrului din acest an. Coordonator program: Ionel David.

PROGRAME RURALE

Repopularea satelor româneşti

Proiectul are drept scop repopularea unor zone rurale din judeţul Sibiu, pentru a le reintegra într-un circuit normal de existenţă. A fost iniţiat cu intenţia de a sprijini o categorie de cetăţeni de la oraşe care au de suferit în perioada de tranziţie în care ne aflăm, cît şi pentru a compensa situaţia dramatică a satelor părăsite de vechii locuitori – mai ales saşi, dar şi români – şi devastate de colectivizare.

A demarat în iunie 1996, cu ajutorul Fundaţiei Soros. Centrul-pilot al programului a fost organizat în comuna Bruiu. Într-o primă fază, au fost evaluate 22 de localităţi rurale din triunghiul Sibiu-Agnita-Mediaş, s-au identificat colaboratori, finanţatori, proiectul a fost mediatizat intens, pentru a sensibiliza potenţialii candidaţi. În august 1996, din cele 178 de dosare de amatori pentru a se stabili la ţară, au fost reţinute 143, iar în octombrie s-a definitivat lista celor admişi pentru repopularea Bruiului. Din cauza lucrărilor de reparaţie, mutarea se va realiza pînă în luna septembrie 1997. Şase dintre viitorii fermieri se şi află la Bruiu, pentru a se implica în efortul de reconstrucţie.

Cererea este considerabil mai mare decît posibilităţile actuale ale proiectului, atît în sensul spaţiului locativ, cît şi al resurselor materiale ale programului. De aceea, coordonatorii sînt în căutare de noi sponsori şi de noi spaţii, în alte sate, pentru a rezolva dosarele selectate chiar din prima etapă.

În cursul acestui an se vor face noi selecţii, se vor căuta noi disponibilităţi, pentru a extinde acest program cu şanse deosebite de succes.

Iniţiat de Asociaţia **ACTA** din Cluj şi desfăşurat cu ajutorul Fundaţiei Soros-Filiala din acelaşi oraş, proiectul are acum o serie de parteneri din regiune (Sibiu, Cluj, Făgăraş, Avrig) şi din Germania.

Program pentru instruirea fermierilor

Implicaţi din 1988 în **Opération Villages Roumains**, pentru salvarea satelor româneşti, fermierii elveţieni, cunoscători ai problemelor rurale din România, au iniţiat în 1990 un proiect pentru a sprijini în România crearea şi funcţionarea unor ferme individuale rentabile – proiect pus în aplicare prin participarea şi co-finanţarea Filialei Cluj a Fundaţiei Soros. Programul a fost lansat în anul 1993, în judeţele Bistriţa-Năsăud şi Hunedoara, ca program de instruire agricolă.

S-a constatat că în România nu există pregătire agricolă de bază, şcoli profesionale pentru agricultori, pămîntul fiind lucrat după tradiţie (acolo unde nu s-a pierdut) sau după ştiinţa fiecăruia. În Elveţia, la Institutul Agricol Jura, agricultorilor români participanţi la program li s-au oferit cursuri agricole de bază, pe o durată de patru luni (aprilie–august, un ciclu aproape complet al recoltei), după o programă adaptată la specificul agriculturii româneşti. Cursurile teoretice se îmbină cu lecţiile practice, cu ucenicia în ferme din Cantonul Jura. La cursurile de specialitate se adaugă materii, cum ar fi educaţie civică şi personală, lecţii de contabilitate şi drept. Se sprijină în acelaşi timp transferul de tehnologie socială (asociaţii lucrative, sindicate, organizaţii non-profit ale agricultorilor). Participanţii sînt selecţionaţi pe baza unor dosare în care îşi descriu activitatea, gospodăria şi proiectul de viitor; o comisie verifică datele, vizitează gospodăria, candidaţii au o întrevedere cu un juriu de selecţie elveţiano-român. La program participă anual, în medie, 30 de agricultori. La întoarcerea în ţară, ei îi sprijină pe specialiştii Centrului de Consultanţă pentru Agricultură la instruirea în timpul iernii a altor agricultori din sat.

Sub egida aceluiaşi program a fost deschis la Bistriţa un Centru de Consultanţă pentru Agricultură, cu patru angajaţi români şi unul elveţian, unde se pot face şi cererile de participare la program – un alt centru de consultanţă, Fundaţia Profodar, avînd mai ales rolul de a coordona proiectele de dezvoltare şi ajutoarele date satelor din regiune.

Programul se preocupă şi de mobilizarea unor resurse materiale în ajutorul agricultorilor. Anual s-au colectat în mod voluntar, din Elveţia şi chiar din zone ale Franţei, tractoare şi maşini agricole pentru participanţii români. În 1996, de exemplu, fermierii au primit 18 vagoane cu maşini şi utilaje agricole. Ei optimizează utilizarea acestor resurse materiale, organizînd grupe de folosinţă în comun.

Programul este susţinut prin colaborarea dintre **Fundaţia Soros-România**, organizaţia de consultanţă a ţăranilor din Cantonul Jura, **Asociaţia grupurilor de studii în agricultură şi economie familială** (AGEFA) şi **Direcţia de cooperare cu ţările Europei Centrale şi de Est a guvernului Confederaţiei Helvetice**, la care se adaugă şi contribuţia altor organizaţii.

*

În octombrie 1996, pe programul Est-Est (de colaborare între fostele ţări europene comuniste) al Fundaţiei Soros s-a organizat la Cluj conferinţa **„Probleme ale fermierilor din Europa Centrală şi de Est"**. Au participat fermieri, reprezentanţi ai unor organizaţii agricole, oficiali ai Ministerelor Agriculturii din mai multe ţări. Au fost vizitate mai multe ferme care au beneficiat de programul mai sus descris şi Centrul de Consultanţă Agricolă din Bistriţa.

LUCINIA BAL

Centrul Soros pentru Artă Contemporană (CSAC)

Centrul Soros pentru Artă Contemporană (**CSAC**), centru de arte multidisciplinar, a fost întemeiat la Bucureşti, în 1993. El îşi propune să amplifice schimburile interculturale, să stimuleze demersurile creatoare ale artiştilor români de azi, să contribuie la identificarea, conservarea, cunoaşterea artei româneşti clasice şi contemporane, să colaboreze cu instituţii de artă şi de învăţământ artistic. **CSAC** joacă totodată un rol tot mai important, de centru de informare şi documentare în domeniul artelor.

CSAC s-a remarcat prin marile expoziţiile anuale, organizate cu scopul de a stimula alternativele novatoare în artele româneşti. Selecţia proiectului pentru expoziţie se face de către un juriu internaţional, iar expoziţia şi toate evenimentele din jurul acesteia (spectacole, conferinţe etc.) se desfăşoară toamna. Expoziţia anului 1997 va prilejui un simpozion, cu participarea unor artişti şi critici din întreaga lume. Expoziţia „1996, EXPERIMENT, interferenţe şi prospecţiuni în arta românească, anii '60–'90" – cosponsorizată de Oficiul Naţional pentru Documentare şi Expoziţii de Artă, de UAP şi de Muzeul Naţional de Artă, a reunit mai bine de 150 de artişti din ţară, reprezentînd nu numai domeniul artelor vizuale, ci şi literatură, muzică, dans, teatru, arhitectură, film. Catalogul EXPERIMENT, o tratare monografică, aprofundată a temei, va fi curînd dat publicităţii.

În egală măsură se va repeta, în 1997, **Atelierul deschis INTERARTeast** de la Tîrgu-Mureş (septembrie), pentru stimularea colaborării artistice în aria noastră, şi **Gata**, festivalul absolvenţilor academiilor de artă (iulie).

Noutăţile programului **CSAC 1997** cuprind, printre altele, cursurile mu cale de vară de la Tescani (în colaborare cu Filarmonica din Bacău şi Universitatea din Illinois) şi Braşov (în colaborare cu **Jeunesses Musicales**), precum şi stagii pentru tineri artişti români la centrele culturale româneşti din Veneţia, Roma, New York şi Londra (în colaborare cu Ministerul de Externe şi UAP).

Centrul are o bibliotecă de artă cu reviste de specialitate, cataloage, publicaţii, care informează despre oportunităţile ce se oferă artiştilor, o colecţie de artă video, înregistrări de spectacole, documentare privind artişti români. În 1996 au fost completate documentări complexe privind 12 artişti români de azi şi s-a întemeiat o colecţie de 100 video-casete de artă, teatru şi dans. Transferul pe Internet şi CD-ROM a materiei de documentare va crea o accesibilitate internaţională fără precedent pentru arta românească.

FILIALELE FUNDAŢIEI SOROS-ROMÂNIA:

FILIALA CLUJ – director **Levente Salat**
FILIALA TIMIŞOARA – director **Ilona Mihăieş**
FILIALA IAŞI – director **Maria Scripa**

Dezbatere

Dezbaterea, dialogul structurat pe teme date, joc intelectual, confruntarea constructivă de idei, argumentarea şi exerciţiul retoric în susţinerea unui punct de vedere, al punctului tău de vedere faţă de un punct de vedere diferit şi, poate, opus. În importante ţări democratice, aceasta este o materie de studiu, mai ales pentru studenţii în drept, studii politice, jurnalism şi alte domenii care presupun implicarea în viaţa publică. Se urmăreşte formarea deprinderilor de expresie, a gîndirii logice şi critice, organizarea ideilor, încredere în sine, capacitatea de a lucra în echipă (prin exerciţiul lucrului în echipe de dezbatere), empatia şi toleranţa faţă de idei diferite de ale tale.

În România, programul a început în anul 1994, prin organizarea a două seminarii de iniţiere, unul pentru profesori şi un altul pentru elevi. De la început, am împărţit teritoriul ţării în patru regiuni – Moldova, Transilvania, Banatul şi Ţara Românească –, adică cele patru regiuni istorice, avînd coordonatori din cele patru filiale ale Fundaţiei Soros. De atunci, în fiecare an au mai fost organizate cîte două seminarii naţionale de instruire în tehnica dezbaterii, pentru profesori şi elevi, iar în 1996 programul a fost extins şi la nivel universitar, pentru studenţi.

În acest moment, există 60 de cluburi de dezbatere în 25 de oraşe ale ţării, iar programele au implicat activitatea a 80 de profesori, 60 de instructori la cluburile menţionate, aproximativ 4.000 de elevi şi studenţi. Dintre aceştia, 2.000 au participat la competiţii locale, regionale şi naţionale. Fundaţia Soros-România pregăteşte pentru acest an 4 seminarii, cu participanţi – elevi, studenţi, profesori – din toată ţara.

În luna iulie 1997, Institutul pentru o Societate Deschisă (OSI) va organiza din nou Tabăra şi Competiţia Internaţională de dezbatere – cu participarea a 200 de persoane din 24 de ţări.

CEZAR DUMITRIU

Programul pentru preşcolari

PREMII SOROS: pentru olimpici şi scriitori

1996 a fost cel de-al patrulea an în care Fundaţia Soros pentru o Societate Deschisă din România a acordat premii elevilor medaliaţi la Olimpiadele Internaţionale de informatică, matematică, fizică, chimie şi latină. Dintre cei 20 de elevi olimpici ai anului, 7 au obţinut medalia de aur, 10 de argint şi 3 de bronz, iar premiile Soros pe care le-au primit, ca o răsplată în plus pentru succesul lor internaţional, au fost de 1.100 $ pentru medalie de aur, 900 $ pentru medalie de argint şi 700 $ pentru medalie de bronz.

Premiile pentru literatură ale Fundaţiei Soros-România şi Uniunii Scriitorilor au fost acordate, în decembrie 1996, lui Nichita Danilov pentru poezie, Liviu Ciocârlie – proză – şi Laurenţiu Ulici – critică şi istorie literară.

ACEST SUPLIMENT A APĂRUT CU SPRIJINUL FUNDAŢIEI SOROS-ROMÂNIA

Dintre programele anului 1997

Programul de schimburi universitare

În cadrul acestui program, universităţile sînt sprijinite pentru a putea avea ca invitaţi profesori universitari din străinătate. Catedrele doritoare trebuie să depună la Fundaţie o cerere prin care solicită acoperirea cheltuielilor de transport şi diurnă, în timp ce ele se obligă să asigure cazarea invitaţilor (februarie, pentru semestrul I, şi septembrie pentru cel de-al doilea).

Sprijin pentru învăţământul postuniversitar

Acest proiect are două componente prin care sprijină programele de studii postuniversitare desfăşurate pe teritoriul ţării: instituţională – prin care facultăţile şi catedrele pot primi sprijin pentru lansarea sau dezvoltarea de programe de masterat; individuală – pentru doctoranzii care au ajuns în etapa elaborării tezei de doctorat (iunie 1997 pentru programele de masterat, aprilie şi octombrie 1997 pentru cele doctorale).

Şcoala globală

Programul urmăreşte să creeze posibilităţi de extindere a reţelei Internet de şcoli din România, prin furnizarea tehnologiei necesare pentru facilitarea circulaţiei de informaţii şi distribuţia lor pe servere avînd conţinut educaţional. Instrumentele cu care se va lucra sînt: poşta electronică, *news group*, WWW.

Cursuri pentru profesori de la liceele pedagogice

Aceste cursuri de patru săptămîni se desfăşoară la University College of Ripon and York St. John, Marea Britanie, şi oferă profesorilor români posibilitatea de a intra în contact direct cu sistemul britanic de învăţămînt pedagogic (februarie 1997).

Universitatea Americană din Bulgaria

Programul oferă burse de studii la Universitatea Americană din Bulgaria, care a fost creată şi operează sub tutela Universităţii Maine din Statele Unite. Cursurile duc la obţinerea titlului de BA în specializări precum: ştiinţe economice şi politice, istorie, limba engleză, jurnalism, administrarea afacerilor, ştiinţele comunicării, informatică (octombrie 1997).

Programul de tineret, cereri deschise

Elevii de liceu pot beneficia de sprijin pentru proiecte iniţiate fie de ei, fie de profesori, în numele unui grup de studenţi. Astfel de proiecte includ: cluburi ştiinţifice şi de dezbateri pe teme politice, sociale şi literare, cluburi şi proiecte ecologice, activităţi de voluntariat în interesul comunităţii, invitarea unor profesori pentru a ţine prelegeri, ziare ale liceenilor, grupuri de teatru şi producţii dramatice etc. (ianuarie, martie, iunie, septembrie 1997).

Centrul pentru Cercetare Economică şi Învăţămînt Superior, Praga (CERGE)

Oferă burse de doctorat în domeniul economiei teoretice şi aplicate. Cursurile se desfăşoară la Praga, timp de doi ani şi sînt urmate de alcătuirea tezei propriu-zise, în următorii doi ani. Doctoranzii se pot specializa în teoria modernă a microeconomiei, macroeconomiei şi statisticii. Limba de predare este engleza. Termenul limită pentru depunerea dosarelor este 15 martie, 1997.

Coordonatori program: Dana Lup (Bucureşti), Magda Szekely (Cluj), Alina Tacu (Iaşi), Monica Lala Popa (Timişoara).

*

Automatizarea şi interconectarea bibliotecilor

Scopul acestui program este de a promova cooperarea între biblioteci prin crearea unor bănci de date accesibile la nivel local, naţional şi internaţional. Programul se adresează, cu deosebire, bibliotecilor mari care pot fi furnizoarele şi distribuitoarele unor cantităţi mari de informaţii (februarie, aprilie, septembrie, noiembrie).

Sprijin pentru achiziţie de carte

Programul urmăreşte să îmbogăţească zestrea bibliotecilor prin donaţii de cărţi publicate în străinătate şi prin mijlocirea contactului dintre bibliotecile româneşti şi editurile sau distribuitorii de carte din străinătate. De donaţii pot beneficia marile biblioteci publice şi universitare (februarie, aprilie, iunie).

Cursuri de pregătire şi specializare pentru bibliotecari

Se oferă cursuri de pregătire predate de specialişti străini, burse de studiu în Statele Unite şi Marea Britanie, cursuri pe diverse teme, organizate în ţară şi în străinătate.

Programul de conectare la Internet – cereri deschise

Conectarea la Internet are scopul de a oferi accesul liber la informaţie şi de a facilita schimburile culturale, ştiinţifice, educaţionale prin intermediul reţelei mondiale Internet. Programul doreşte, totodată, să familiarizeze un public cît mai larg cu mijloacele de comunicare de înaltă tehnologie. Beneficiarii pot fi: organizaţii neguvernamentale, instituţii de învăţămînt de toate gradele, personalităţi din viaţa culturală, ştiinţifică, socială, bursieri, invitaţi şi parteneri ai Fundaţiei Soros. Pe lîngă accesul la resursele Internet, programul oferă instruire şi asistenţă tehnică pentru ca beneficiarii să poată furniza, la rîndul lor, informaţii pentru cei peste patruzeci de milioane de utilizatori ai reţelei.

Coordonatori program: Ana Toderean (Cluj), Narcis Bărbării (Iaşi), Eva Szabo (Timişoara).

Opinii despre activitatea Fundaţiei Soros – România

1) Cum apreciaţi activitatea Fundaţiei Soros în România?
2) Aveţi de făcut recomandări sau reproşuri acestei Fundaţii?

ALEXANDRU PALEOLOGU
(critic literar, om politic)

1, 2) Nu sînt decît un observator de la distanţă. Privind în jur – şi, de fapt, oricine ar privi în jur ar putea constata aceleaşi lucruri –, am văzut doar lucruri foarte bune, lucruri importante înfăptuite de această Fundaţie şi care nu pot fi decît lăudate. Sînt edituri care, fără sprijinul Fundaţiei Soros, n-ar fi putut edita cărţi de referinţă. Din acest punct de vedere, remarc activitatea pozitivă a Fundaţiei şi prezenţa ei salutară în spaţiul cultural românesc.

PAUL CORNEA
(istoric literar)

1) În ultimii ani Fundaţia Soros a desfăşurat o muncă extrem de importantă, şi cu rezultate exemplare. Mă gîndesc, de pildă, la marele număr de burse pe care le-a acordat şi care au permis atîtor tineri să studieze în străinătate. A ajutat apoi o serie întreagă de tineri cercetători să efectueze stagii de cercetare în instituţii internaţionale de prestigiu. Sistemul pe care l-a aplicat, acela de a oferi sprijin o singură dată, împiedică formarea unor monopoluri. Un alt fapt de luat în seamă este impulsul pe care Fundaţia l-a dat apariţiei unor reviste şi publicaţii. Fără sprijinul Fundaţiei Soros, publicaţii cum ar fi, de pildă, cea a Societăţii de Ştiinţe Filologice, *Limbă şi Literatură*, n-ar fi putut apărea, ceea ce ar fi însemnat pentru noi o pagubă imensă. Într-o perioadă în care toate aceste publicaţii au trebuit să facă experienţa dură a economiei de piaţă, ca să se poată menţine, a fost nevoie de un oarecare mecenat. Or, Fundaţia Soros l-a asigurat. Cred că şi juriile Fundaţiei au fost făcute cu băgare de seamă, astfel că nu am sentimentul că s-au comis nedreptăţi mari. Şi apoi, oricine îşi poate da seama de acest lucru, după cărţile subvenţionate, cele care poartă menţiunea: *„Volumul a fost subvenţionat de Fundaţia Soros"*. Alegerile de oameni, de publicaţii, de cărţi mi se par avînd toate justificările.

2) Văd Fundaţia din afară. Dacă aş vedea-o dinlăuntru, aş avea de făcut nu o propunere, ci mai multe. Un lucru pe care l-aş amenda, totuşi, priveşte o oarecare lipsă de transparenţă. Ar trebui, de pildă, ca bilanţurile lor să fie făcute publice, anual ar trebui să se dea amănunte asupra structurilor pe care Fundaţia le are. Mai e o problemă: de ce juriile sînt ţinute confidenţial? Care este sistemul folosit? Este vorba de un sistem de cooptare sau un sistem de numire? Toate aceste lucruri ar trebui cunoscute. Dar, în general, sentimentul meu este că Fundaţia Soros este o instituţie care a fost şi este foarte benefică, mai ales în această perioadă grea a tranziţiei.

LAURENŢIU ULICI
(critic literar,
preşedintele Uniunii Scriitorilor)

1, 2) Fundaţia Soros a ţinut în aceşti ani locul Ministerului Culturii. Tot ce ar fi trebuit să facă statul şi nu a făcut sau nu a putut să facă, şi anume să sponsorizeze produsul cultural, a făcut această Fundaţie. Numai nouă, Uniunii Scriitorilor, ne-a sponsorizat 3–4 reviste. Cît despre ce-a de-a doua întrebare, „cred că ea ar trebui reformulată. Ce ai putea reproşa cuiva care îţi dă întotdeauna bani şi nu-ţi cere niciodată nimic?

ADRIAN MARINO
(teoretician al culturii)

1) Fundaţia Soros a jucat şi joacă în continuare un rol esenţial în formarea şi consolidarea societăţii deschise în România şi în integrarea ţării noastre în sistemul de instituţii, relaţii şi referinţe culturale internaţionale. Prin numeroasele finanţări de lucrări ştiinţifice, publicaţii, participări la congrese internaţionale, burse de diferite categorii, dotări cu materiale de comunicaţie şi multe altele, Fundaţia a contribuit, adesea în mod decisiv, la ieşirea din izolarea totalitară a culturii române. Din acest motiv, Fundaţia Soros a jucat un rol subsidiar extrem de important, suplinind lipsa de mijloace a statului, în domeniul cultural, după 1989. Nu ezit să recunosc un anumit rol „istoric" al acestei prezenţe atît de constructive şi activităţi salutare în România postdecembristă.

2) Aş sugera totuşi ca programul de burse şi de finanţare a unor proiecte ştiinţifice, de cercetare şi literare, de stagii în străinătate etc. să fie mai bine organizat şi mai strict controlat. Unele burse n-au dat randamentul aşteptat. Unele proiecte n-au fost finalizate satisfăcător. Personal, chiar regret unele „recomandări" care n-au confirmat aşteptările, creditul ştiinţifico-literar acordat mult prea generos. Îmi propun să nu mai repet această eroare. Bursele Soros nu sînt nici sinecure, nici ajutoare caritabile. Este necesar ca, în viitor, trierea să fie mult mai severă, proiectele controlate mai strict şi sustrase, mai ales, oricăror influenţe relaţioniste.

MIRCEA MARTIN
(critic literar, directorul Editurii Univers)

1, 2) Am avut tangenţă cu Fundaţia numai în calitate de director al editurii Univers şi, ca atare, nu mă pot pronunţa decît asupra programului Fundaţiei de sponsorizare a editurilor. Fără această iniţiativă a domnului George Soros, cultura, literatura română, toate produsele culturale din ţările de Est ar fi avut de suferit. Mai exact, consider această iniţiativă – programul de sponsorizare a unor opere – ca fiind una providenţială. Şi nu sponsorizare pentru orice fel de opere, ci chiar pentru cele de semnificaţie naţională. Un program făcut fără discriminări, pe criterii stricte, de valoare şi de semnificaţie culturală. Editura Univers a beneficiat din plin de aceste subvenţii, fără nici un fel de intervenţii de culise, neprincipiale. Noi am prezentat o listă de titluri şi am fost susţinuţi pe baza acestei liste. Pe de altă parte, îmi amintesc că am scris sute de recomandări pentru foştii şi actualii mei studenţi, care, pe baza acestor recomandări, au beneficiat de burse de studiu. La fel s-a întîmplat cu mulţi colegi scriitori, care au beneficiat de burse de creaţie sau de călătorii de studiu. Ceea ce iarăşi este un lucru extrem de important şi demonstrează existenţa unui evantai de preocupări, a unui program coerent de construcţie culturală. Fără acest eşafodaj – şi nu cred că exagerez spunînd asta – am fi înregistrat un colaps al literaturii şi chiar al culturii naţionale. În acest moment al discuţiei mi s-ar părea puţin exagerat să facem reproşuri. Rolul pozitiv al acestei Fundaţii este atît de evident, de covîrşitor, încît a face reproşuri în acest moment este doar o chestiune de imaginaţie, un fel de a căuta nod în papură.

ADRIANA IRIMIA
(director editorial, Editura Humanitas)

1) Apreciem activitatea Fundaţiei Soros în România în ultimii 7 ani ca deosebit de utilă pentru promovarea culturii prin carte. Fundaţia a îndeplinit practic rolul pe care în condiţii normale ar fi trebuit să-l joace Ministerul Naţional al Culturii. Considerăm că implicarea Fundaţiei în domeniul editorial a făcut posibil accesul cititorilor români la lucrări fundamentale ale ştiinţei şi culturii universale. Pe lîngă subvenţiile acordate pentru anumite cărţi, deosebit de utile au fost cursurile de pregărire în domeniul editorial, organizate de Fundaţie şi sponsorizate de aceasta; o iniţiativă remarcabilă a fost şi sprijinul acordat unor edituri româneşti pentru participarea la Tîrgul Internaţional de carte (Tîrgul de carte Frankfurt 1996, cu un stand de care au beneficiat 5 edituri: Humanitas, RAO, ALL, Nemira şi Institutul European).

2) În stabilirea titlurilor pe care Fundaţia le sponsorizează să existe mai multă rigoare, ţinîndu-se seama, în primul rînd, de importanţa cărţii respective şi de necesitatea ei pe piaţa românească de carte.

IOAN T. MORAR
(Academia Caţavencu)

1, 2) Rolul jucat de Fundaţia Soros în aceşti ultimi ani este unul de o importanţă majoră în promovarea culturii. Nu vreau să-mi imaginez ce ne-am fi făcut fără această Fundaţie. Numai simplul fapt că, de exemplu, *Academia Caţavencu* şi multe alte publicaţii au acces la Internet datorită Fundaţiei Soros spune foarte mult. Nu cred că se poate reproşa ceva acestei Fundaţii. Singurul meu regret este că nu mai avem, nu una, ci 40 de astfel de fundaţii.

CRISTINA RUŞEŢCHI
(reporter PRO TV)

1, 2) Informaţiile pe care le am despre Fundaţie provin în primul rînd din presă, din anunţurile pe care le publică, din cînd în cînd, referitoare la bursele pe care le acordă. Mai toate anunţurile se referă însă la domenii precum economie, istorie, cercetări de istorie est-europeană şi foarte puţine privesc domeniile artei – care m-ar interesa pe mine, de pildă. Nu spun că nu încurajează tinerii artişti, ci că, în comparaţie cu alte domenii, o face foarte puţin, după părerea mea. Ultimul lucru pe care l-am aflat despre Fundaţia Soros este că pregăteşte o bancă de date pentru artişti, ceea ce ar fi un lucru foarte util.

CRISTIAN C.
(reporter PRO TV)

1, 2) Ştiu destul de puţine lucruri despre Fundaţia Soros. Cînd, anul trecut, fratele meu a plecat la o bursă în Statele Unite, a încercat să obţină bani pentru transport de la această Fundaţie. Numai că analiza dosarului a durat foarte mult, mai mult de 2 luni, timp în care el, neputînd să mai aştepte, a trebuit să-şi achite singur biletul de avion. Această întîrziere în analiza unui dosar este, cred, în măsură să obstrucţioneze şi să facă într-o oarecare măsură ineficientă activitatea Fundaţiei.

Anchetă realizată de IULIAN ANGHEL

Titluri finanţate de Fundaţia Soros (1993–1996)

- Mihai Zamfir: *Experienţa libertăţii* (ed. Albatros)
- Ghiţă Ionescu: *Leadership in an Interdependent World* (ed. All)
- Ghiţă Ionescu: *The Politics and the Pursuit of Happiness* (ed. All)
- Virgil Nemoianu: *Arhipelag interior* (ed. Amarcord)
- Cornel Ungureanu: *Introducere în literatura exilului* (ed. Amarcord)
- Daniel Vighi: *Valahia de mucava* (ed. Amarcord)
- Livius Ciocârlie: *Comentariul perpetuu* (ed. Amarcord)
- Ioan Buduca: *Răspuns lui Mircea Eliade. Tragicomedia culturii române* (ed. Amarcord)
- Vlad Georgescu: *Istoria românilor* (ed. Asociaţiei Culturale Haaz Reszo)
- Andrei Codrescu: *The Hole in the flag* (*Gaura din steag*) (ed. Athena P&P SRL)

ANTET Manuale

MIRCEA FLORIAN
LOGICĂ ŞI EPISTEMOLOGIE

Logică generală
LOGICĂ ŞI EPISTEMOLOGIE
de Mircea Florian
(cursuri ţinute între 1940-1946 la Facultatea de Filosofie din Bucureşti)

La admitere dar şi în programa unor facultăţi precum: Dreptul, Filosofia, Psihologia, *Logica* devine un obiect de studiu tot mai important.

Cine nu şi-ar dori să înveţe *Logica* din cursurile predate de Mircea Florian?

Astăzi acest lucru este posibil!

Elevii şi studenţii au un **Manual de Logică**. *Logica generală*, *Epistemologia* sunt explicate de un mare profesor, pe înţelesul tuturor.

În alegerea dumneavoastră pentru un anumit curs de logică trebuie să ţineţi seama de faptul că acest curs, al marelui profesor Mircea Florian, stă la baza tuturor celorlalte metode şi dezvoltări în logică, constituind punctul de pornire cât şi strictul necesar înţelegerii depline a logicii.

Recomandăm insistent acest curs candidaţilor şi studenţilor care studiază *Logica*.

Editura ANTET
Pentru difuzare: str. Miron Costin nr. 9A, sector 1, Bucureşti; Tel: 6175332
Comenzi cartea prin poştă: C.P. 22-285, Bucureşti

MARIUS OPREA

Arhivele Naţionale şi secretizarea istoriei

Înainte de 1989, Arhiva Naţională a României era protejată de către Direcţia Generală a Arhivelor Statului din cadrul Ministerului de Interne. Situaţia a rămas neschimbată pînă în prezent. După 1989, criteriile de transparenţă impuse noilor autorităţi de afişarea unui comportament democratic nu au funcţionat din păcate în cazul instituţiilor care au trecut la gestionarea arhivelor comunismului. Mai întîi, arhivele Comitetului Central al PCR, preluate iniţial sub imperiul protejării lor de către Ministerul Apărării Naţionale, au rămas astfel vreme de cinci ani, fiind clasificate ca documente secrete. În privinţa arhivelor fostei Securităţi, după ce în primele luni din 1990 acestea au fost utilizate intens în regizarea unei campanii de compromitere a opoziţiei, ele au fost încredinţate prin lege Serviciului Român de Informaţii. Dacă, începînd din 1993, această instituţie a permis cercetătorilor posibilitatea de a studia documentele socotite ca neaducînd prejudicii prezentei siguranţe naţionale (mai vechi de 30 de ani şi privind organizarea acţiunilor represive ale fostei Securităţi), Ministerul Apărării Naţionale a rămas neînduplecat în faţa solicitărilor istoricilor şi a refuzat multă vreme orice formă de acces la documentele din arhiva fostului CC al PCR. Decizia nu poate fi doar o urmare a unei obtuzităţi birocratice, ea putînd fi socotită, prin conotaţiile ei, drept urmare a respectării unor ordine superioare izvorîte din raţiuni politice. Situaţia părea să se schimbe tot în 1993, cînd între Arhivele Statului şi Ministerul Apărării s-a semnat un protocol prin care armata a cedat arhiva fostului Consiliu de Miniştri comunist, pînă atunci depozitată într-o unitate militară la Piteşti. Din nefericire, nu s-a întîmplat şi cu arhiva partidului comunist.

S-a invocat multă vreme absenţa unei legi care să permită accesul la arhivele aflate fie la SRI, fie la MApN, condiţii în care alcătuirea unor lucrări privind istoria comunismului în România a rămas imposibilă.

Iată însă că în 29 aprilie 1993 Senatul aproba fără obiecţii proiectul Legii Arhivelor Naţionale, iar ulterior acest proiect a fost aprobat într-o formă finală la Camera Deputaţilor. Din nefericire, şi această lege face parte tot din acelaşi complex de măsuri care urmăresc secretizarea istoriei comunismului, prin ea reglementîndu-se mai degrabă imposibilitatea accesului la arhivele rămase de pe urma fostului regim. Să analizăm cîteva din prevederile acestei legi, tratată cu o condamnabilă uşurinţă în dezbaterile parlamentare. La articolul 1 al legii se defineşte fondul arhivistic naţional, alcătuit din totalitatea documentelor create de organele de stat, organismele publice sau private economice, sociale, culturale, militare şi religioase, precum şi de persoanele fizice de-a lungul timpului. De administrarea acestui imens capital documentar se va ocupa, potrivit legii, Departamentul Arhivelor Naţionale – ca unitate bugetară în cadrul Ministerului de Interne. Prin articolul 18 al aceluiaşi proiect de lege se creează cadrul legal de preluare a arhivei fostului PCR, dar capitolul 4 stipulează că nici un document emis la o dată mai recentă de cel puţin 30 de ani (pentru unele categorii de documente termenul fiind chiar mai lung) să nu poată fi cercetat. Alte fonduri documentare nu se dau la cercetare decît cu acordul unităţii deţinătoare, fără a putea fi publicate. Iar acest acord îl dau (a se citi **refuză**) funcţionari ai Ministerului de Interne. Acelaşi acord este necesar în cazul solicitării unor documente mai noi de 30 de ani. În aceste condiţii, numai conducerea Arhivelor Naţionale, Direcţie din cadrul Ministerului de Interne, decide cine este abilitat să scrie istoria comunismului în România şi dacă această istorie, care în viziunea proiectului de lege citat se încheie în 1965, va putea fi publicată – pentru că, oricum, scrierea ei în totalitate este imposibilă mai devreme de 30 de ani de acum încolo.

O altă anomalie prezentă în acest proiect de lege: după controlul asupra istoriei, prin această Direcţie a Arhivelor Naţionale, Ministerul de Interne tinde să controleze fondurile arhivistice existente peste tot în România: de la cele particulare sau religioase, pînă la arhivele serviciilor de informaţii sau cele ale armatei. Deşi se prevede că SRI, SPP, SIE şi MApN au dreptul să păstreze documente mai vechi de 30 de ani, care altfel ar trebui predate Arhivelor Naţionale, aceste instituţii sînt obligate prin articolul 17 să depună la Departamentul Arhivelor Naţionale sau la direcţiile sale teritoriale cîte un exemplar al inventarelor documentelor permanente pe care le deţin,

la expirarea termenului lor de depunere (30 de ani). Dacă Arhivele Naţionale ar fi o instituţie publică independentă şi nu subordonată Internelor, o astfel de prevedere ar fi salutară, ca semn al controlului public asupra serviciilor secrete. În situaţia existentă, acest Departament oferă însă Ministerului de Interne pîrghii de control asupra unor servicii şi instituţii cu care, după afirmaţiile presei, s-a aflat nu de puţine ori într-o oarecare rivalitate în domeniul activităţii de obţinere şi protejare a informaţiei.

Cît despre cercetătorul dornic să scrie istoria comunismului sau a evenimentelor din decembrie 1989, dacă pînă în prezent i s-a răspuns „nu puteţi consulta aceste documente pentru că nu avem o lege în acest sens", de acum încolo i se spune: „da, vă putem ajuta; reveniţi peste 30 de ani". Sau, altfel spus, atunci cînd în România va muri ultimul comunist.

Rectificare

Cu acordul redacţiei, doresc să corectez cîteva greşeli de tipar mai sîcîitoare, care s-au „strecurat", cum se spune, în textul meu, *„Naţional-comunism şi politică"* (nu „politica") *evreiască"* din *„22"* nr.3, din 21–27 ianuarie:

Revista Cultului Mozaic a apărut în 1956, nu 1965; la p. 17, prima coloană, paragraful al treilea: *excesivele gesturi şi* (nu „de") *declaraţii de suport*; în primul rînd din ultima coloană: *Judenrein*, fireşte, şi nu *„Jundenrein"*.

Mai adaug, pentru cei interesaţi, că pasajele citate sînt traduse din versiunea engleză a autobiografiei Rabinului Moses Rosen, ***Dangers, Tests and Miracles*** (Londra, 1990). Ele nu apar în versiunea românească publicată la Bucureşti.

LEON VOLOVICI

Cîteva argumente pentru o schimbare la Arhivele Naţionale şi pentru modificarea legislaţiei în domeniu

I. O problemă de imagine a României în lume

În momentul de faţă, funcţionarea Arhivelor Naţionale este defectuoasă, fapt care a generat nemulţumiri ale cercetătorilor români şi străini, exprimate prin memorii trimise autorităţilor sau prin luări de poziţie frecvente (practic, la fiecare simpozion sau sesiune de comunicări) împotriva restricţiilor şi a sistemului birocratic pe care instituţia le-a promovat din 1989 şi pînă în prezent. Restricţiile au privit în special accesul la documente de istorie contemporană a României. Nemulţumirile istoricilor provin din faptul că ţara noastră este **singura** din fostul bloc sovietic (incluzînd aici Rusia şi Albania!) în care nu se permite, sub diferite pretexte, accesul la arhiva fostului partid comunist. Izvorîtă, pînă în noiembrie 1996, din dorinţa fostei conduceri a ţării de a camufla un trecut incomod, această secretizare a fost cauţionată de Arhivele Naţionale şi ea continuă şi în prezent. Trebuie de urgenţă, cu concursul Arhivelor Naţionale, să fie recuperat acest handicap, care a făcut ca în România să nu se poată realiza, la şapte ani de la Revoluţie, studii privind istoria comunismului. Acest fapt a provocat stupefacţie, nu o dată, la congresele internaţionale de istorie la care cercetătorii români au participat, prejudiciind serios imaginea României în comunitatea ştiinţifică mondială. Refuzînd să realizeze acest fapt, la Arhivele Naţionale a fost conceput un sistem de acces la documente mult mai restricitiv chiar decît inainte de 1989, încălcînd grav „dreptul de a primi şi de a căuta informaţii şi idei", statuat de „Declaraţia universală a drepturilor omului" a Organizaţiei Naţiunilor Unite, din 1948.

II. Legalizarea unui comportament nedemocratic

Pînă în 1989, accesul la arhive s-a făcut în baza *Decretului 472*/1971, articolele 30–34, singurele limite impuse fiind termenul de trecere a 30 de ani şi dispoziţiile legale care reglementau secretul de stat. Prin *Legea Arhivelor Naţionale*, din aprilie 1996, restricţiile sînt lărgite, fiind menţionate în anexele legii. Această lărgire a interdicţiilor de acces a fost determinată de problema moştenirii arhivelor fostului PCR şi a altor instituţii centrale din vremea regimului comunist. Preluată iniţial de armată sub pretextul „protejării" ei, arhiva fostului partid comunist a fost predată Arhivelor Naţionale abia după ce acest complex de măsuri restrictive a fost legalizat, prin adoptarea de către Parlament a propunerii legislative concepută de echipa care conduce Arhivele Naţionale. Anterior acestei legiferări, din dorinţa fostei puteri de a camufla trecutul comunist, desfiinţarea PCR nu a fost niciodată legiferată, pentru a nu se pune public problema succesiunii şi a celor abilitaţi să gestioneze această succesiune. În patrimoniul fostului partid comunist, arhivele ocupă un loc deosebit de important, prin capitalul lor de informaţii. Tocmai de aceea, odată intrate, din ianuarie 1990, în stăpînirea MApN, ele au fost arhivate în cadrul Biroului Documente Secrete. Cît priveşte arhiva fostului DSS, aflată în prezent, în urma dispoziţiilor *Legii de organizare şi funcţionare a SRI*, în custodia acestei instituţii, ea a fost mult mai accesibilă cercetătorilor decît arhiva fostului PCR, deţinută de Arhivele Naţionale, deşi aceasta din urmă este, prin definiţie, o instituţie publică.

III. O problemă de imagine a Ministerului de Interne

Funcţionarea Arhivelor Naţionale în cadrul Ministerului de Interne este, în momentul de faţă, receptată drept un handicap de către cei care se adresează acestei instituţii. Conservatorismul, lipsa de receptivitate faţă de solicitări, lipsa totală de transparenţă şi chiar aroganţa funcţionarilor de aici au pus într-o lumină nefavorabilă Ministerul de Interne, nu odată cercetătorii afirmînd că acest comportament al personalului Arhivelor derivă din apartenenţa instituţiei la MI De asemenea, acordarea unui acces la documente discriminatoriu sau utilizarea lor în folos personal (editare de documente în nume propriu) a aruncat nu o dată o lumină nefastă şi asupra Ministerului de Interne.

IV. Concluzie

În contextul necesităţii demilitarizării unor structuri din Ministerul de Interne, „demilitarizarea" stilului de activitate al Arhivelor Naţionale este reclamată cu prioritate de nemulţumirile manifestate în legătură cu funcţionarea instituţiei. O primă măsură care se impune este înlocuirea echipei de conducere, urmată de o acţiune menită să schimbe mentalitatea personalului instituţiei. În al doilea rînd, este necesară revizuirea şi întregirea *Legii Arhivelor Naţionale*, cu prevederi care să facă posibil accesul (cu respectarea dispoziţiilor legale privind apărarea siguranţei naţionale) la toate categoriile de fonduri arhivistice ale fostului DSS, ca şi ale structurilor contrainformative ale acestuia, aflate în prezent în cadrul Ministerului Apărării Naţionale şi al Ministerului Justiţiei.

De asemenea, în condiţiile rămînerii instituţiei la Ministerul de Interne, se impune crearea prin lege a unui Consiliu Ştiinţific care să gireze şi să garanteze accesul cercetătorilor la documente. Această măsură este de natură să confere încredere în voinţa de schimbare reală la nivelul conducerii Ministerului de Interne şi în asumarea unui comportament democratic, prin manifestarea transparenţei şi instituirea unui control al societăţii civile asupra unei **instituţii publice**, cum trebuie să devină Arhivele Naţionale.

POLIROM NOUTĂŢI

Vladimir Tismăneanu – Reinventarea politicului
Europa Răsăriteană de la Stalin la Havel
Traducere de Alexandru Vlad
Studiu introductiv de Dan Pavel

Michel de Certeau – Fabula mistică
Traducere şi prefaţă de Magda Jeanrenaud

Thierry de Montbrial – Memoria timpului prezent
Traducere de Mihaela Lungu

Adrian Neculau, Gilles Ferréol (ed.) – Minoritari, marginali, excluşi

Comenzi la CP266, 6600, Iaşi Tel.&Fax: (032)-214.100; (032)-214.111
Internet: www.nordest.ro/shopping/books/polirom/polirom.htm
E-mail: polirom@mail.cccis.ro
Plural

N.C. MUNTEANU

Epurările şi sfînta neruşinare neocomunistă

Actuala putere a greşit, greşeşte, va mai greşi. Din neştiinţă, din nepricepere, din neputinţă. Se mai greşeşte la Cotroceni, se calcă alături la Guvern, se calcă în strâchini la nivel local. Coaliţia care asigura majoritatea şi-a armonizat greu programele, nu toţi membrii care o alcătuiesc şi-au sincronizat paşii, unii nu şi-au rezolvat chiar toate problemele proprii, mai există ezitări asupra drumului ales, chiar şi a direcţiei de mers. Clişeul invocat cel mai adesea – opoziţia revine la putere după decenii multe. Nici unul dintre oamenii aflaţi astăzi la putere, nici măcar cei mai în vîrstă dintre ei, nu are vreo experienţă în exercitarea puterii, nu-i cunoaşte mecanismele, codurile de semne, protocolul, rutina.

Plătim cu toţii susţinerea afectivă, nediferenţiată, şi deloc critică, a celor care timp de şapte ani au fost în opoziţie. Deşi socotiţi peste poate de răbdători, românii suferă de o nerăbdare acută din 1989 încoace. Vrem schimbări imediate, azi, acum. Şi toate în bine, fără să plătim preţul pe care alţii l-au plătit de mult. Credem în minuni şi aşteptăm minuni. De la o zi la alta. Cum bine zicea Andrei Pleşu, am votat pentru „desăvîrşire", fără să ţinem seama că cei pe care i-am învestit cu schimbarea în bine, „neapărat" în bine, sînt şi ei oameni, cu metehne şi ei, afectaţi şi ei, ca noi toţi, de reflexe condiţionate ale trecutului mai mult sau mai puţin îndepărtat, plus atît de multele păcate ale locului.

Evident, presa este, trebuie să fie cîinele de pază al democraţiei, atentă însă la tot ce fac cei de la putere, dar şi cei din opoziţie. Altfel riscăm doar să plimbăm lanţul de colo pînă colo. Absolutizarea conceptului de a patra putere, numai aşa ca să ne aflăm în treabă şi să arătăm cît de independenţi sîntem noi, ne transformă în aliaţi obiectivi ai celor pe care i-am criticat pînă ieri şi care au o mare parte de vină pentru mizeria în care ne zbatem astăzi. Fără a acorda măcar perioada de graţie de o sută de zile, de care noii veniţi la putere se bucură oriunde, chiar şi în democraţii ceva mai încăpute decît cea în care trăim.

Actualii opozanţi au descoperit deliciile opoziţiei. Cei mai acerbi critici sînt cei din PDSR, plus tovarăşii lor de drum şi de idei. Pînă la un punct, de înţeles, desigur. Chiar asta e regula alternanţei la putere şi a jocului democratic. Ce ne facem, însă, cu idioţii utili, inevitabili în epocile tulburi, care vorbesc de „dictatură" şi chiar „totalitarism". Sînt oameni care nu numai că n-au crîcnit împotriva dictaturii şi a totalitarismului, ale căror consecinţe le trăim şi astăzi, dar au şi cultivat-o, au trăit în ea ca viermele în brînză.

PDSR însă sare binişor peste cal şi face din ţînţar armăsar în problema „epurărilor" aşa-zis politice. Semn că partidul celor trei trandafiri ofiliţi nu doar că se adaptează greu la schimbare, dar nici măcar nu e capabil să înţeleagă că românii au votat, totuşi, schimbarea. A fost invocat profesionalismul „epuraţilor", deşi ei nu şi-au prea dat măsura profesionalismului cît s-au aflat în pîine, dacă profesionalismul nu cumva se confundă cu obedienţa. A vorbi de epurări politice e ca şi cum ai recunoaşte că „numirea" sau „rămînerea" profesioniştilor, de dragul continuităţii, a avut un caracter eminamente politic, că ei au făcut, cu perdea şi fără, politica PDSR. Şi atunci? Unde-i problema? Nu trebuiau schimbaţi? Ducînd raţionamentul la absurd, nici Nicolae Ceauşescu şi echipa n-ar fi trebuit să fie schimbaţi, profesionişti erau, experienţă aveau! Sau atunci a fost doar o rotaţie a cadrelor cu împuşcături? Atunci, cu atît mai necesară schimbarea!

Mai apoi, la televizor şi la o oră de vîrf, un tartor cam adormit al PDSR a invocat stabilitatea funcţionarului public. I s-a explicat, dar omul nu părea a înţelege, că e vorba de şefi, că nimeni nu s-a născut şef şi că, oricum, nimeni n-a rămas pe drumuri. Întrebarea e cîţi din aceşti funcţionari publici îşi fac cu adevărat munca pentru care sînt plătiţi, pentru a fi în serviciul cetăţeanului, şi nu invers. Pentru că aici birocraţia face ravagii, aici e cuibarul indolenţei, insolenţei şi corupţiei sub formă de găinărie măruntă.

După ce au ameninţat că se vor plînge la forurile europene, au sesizat în ceasul al 12-lea ridicolul situaţiei şi din varii motive au renunţat, evident, şi pentru bunul nume al democraţiei noastre. Au înmînat doar documentele raportorului Gunnar Janson. Trecut prin ciurul democraţiei originale, raportorul a anunţat că, înainte să se pronunţe, trebuie să vadă dacă e vorba de abuzuri sau despre *„schimbări fireşti, ca urmare a alternanţei la guvernare"*. Însă cînd ne amintim de pedeserizarea forţată a administraţiei de stat, centrale şi locale şi despre destituirile de primari ai fostei opoziţii, s-ar putea să constate, împreună cu noi, că nu e vorba decît de bine cunoscuta neruşinare comunistă. Mă rog, neocomunistă.

Din numerele viitoare

● *Interviuri cu **Victor Babiuc**, ministrul Apărării Naţionale şi **Traian Băsescu**, ministrul Transporturilor* ● *ASPRO: Propuneri pentru optimizarea sistemului naţional de difuzare a informaţiei şi a culturii scrise* ● *Interviu cu Leon Volovici, cercetător la Universitatea Ebraică din Ierusalim* ● ***Rodica Palade:** Corespondenţă specială pentru „22" de la întîlnirile preşedintelui Emil Constantinescu la Davos, Bruxelles, Paris* ● ***Ioan Bogdan Lefter:** „Democraţia – procesualitate şi transparenţă"* ● ***Andrei Oişteanu:** Interviu cu Lya Benjamin* ● ***Magda Cârneci:** „Idei pentru o nouă strategie culturală în străinătate"* ● ***Fey László:** „Două civilizaţii?"* ● ***Victor Ivanovici:** „O explicaţie datorată şi cîteva neînţelegeri de risipit"* ● ***Pavel Câmpeanu:** „Proiect pentru elaborarea unei istorii a TVR"* ● ***Virgil Nemoianu** şi **Mircea Martin:** „Despre imaginea României în lume"* ● ***Vladimir Tismăneanu:** „Mit, ideologie, utopie în lumea postcomunistă"* ● ***Gheorghe Mocuţa:** „Document: Timişoara, decembrie 1989"* ● ***Adina Popescu:** „Viaţă de liceu" (anchetă)* ●

NOILE TARIFE ALE ABONAMENTELOR CU REDUCERE LA REDACŢIA „22"

Foarte avantajos pentru cadre didactice, elevi, studenţi, pensionari, foşti deţinuţi politici şi veterani de război:
- Numai **6.000 lei** pe 3 luni, cu expediere la domiciliu (reducere 49%);
- Numai **5.000 lei** pe 3 luni, cu ridicare de la redacţie (reducere 57%).

PRACTIC JUMĂTATE DIN EXEMPLARELE PRIMITE SÎNT GRATUITE.

Pentru celelalte categorii de cititori abonamentele sînt, de asemenea, cu reducere:
- **7.500 lei** pe 3 luni (reducere **36%**), cu expediere la domiciliu;
- **6.500 lei** pe 3 luni (reducere **44%**), cu ridicare de la redacţie.

Cei interesaţi sînt rugaţi să achite la sediul redacţiei (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat poştal suma corespunzătoare, pe adresa: *Revista "22", cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei 155, Bloc D1, Bucureşti,* **Adeverinţele (talon de pensie, adeverinţe şcolare etc.) valabile un an se expediază pe adresa:** *Revista "22" Calea Victoriei 120, sector 1, Bucureşti,* **cu specificarea pentru** *Serviciul de Difuzare*.

FUNDAŢIA SOROS PENTRU O SOCIETATE DESCHISĂ împreună cu CENTRUL PENTRU CERCETARE ECONOMICĂ ŞI ÎNVĂŢĂMÎNT SUPERIOR DIN PRAGA

Oferă burse pentru doctorat în domeniul economiei teoretice şi aplicate. Programul constă în doi ani de cursuri la Praga şi alcătuirea tezei propriu-zise în următorii doi ani. Limba de predare a cursurilor este limba engleză.

Candidaţii se pot specializa în teoria modernă a microeconomiei şi a macroeconomiei, econometriei şi statisticii.

Criterii de eligibilitate a candidaţilor:
- absolvent al unui institut de învăţămînt superior;
- buna cunoaştere a limbii engleze;
- buna cunoaştere a algebrei şi analizei matematice;
- experienţa în economie teoretică este preferată, dar nu absolut necesară.

Dosarul de înscriere trebuie să conţină:
- formularul tip;
- curriculum vitae;
- un eseu de o pagină conţinînd motivaţia înscrierii la doctorat;
- copie după diploma de absolvire a facultăţii;
- foaia matricolă tradusă în limba engleză, legalizată la notariat;
- 2 scrisori de recomandare de la persoane care cunosc activitatea universitară a candidatului.

Termenul limită pentru depunerea dosarelor este: 15 martie 1997.

Pentru informaţii suplimentare vă rugăm să vă adresaţi coordonatorilor de la unul din sediile Fundaţiei Soros, din:

- **BUCUREŞTI**: Calea Victoriei nr.155, bl. D1, sc. 7, et. 3; C.P. 22-196; tel.: (01) 659.74.27, 659.13.21, 650.63.25; fax: (01) 312.70.53.
- **CLUJ**: Str. Ţebei nr. 21; tel.: (064) 420.480; fax: (064) 420.470.
- **TIMIŞOARA**: Str. Semenic nr. 10; tel./fax: (056) 199.960, 192.493.
- **IAŞI**: Str. Moara de Foc nr. 35, et.7; tel.: (032) 252.920, 252.922; fax: (032) 252.926.
- **ARAD**: B-dul Decebal nr. 2–4, camera 110 B; tel.: (057) 263.155.

CRONICĂ DE CARTE

DAN C. MIHĂILESCU

II

Adeverirea unui mit

MIHAIL SEBASTIAN, „Jurnal. 1935–1944", ed. Humanitas, text îngrijit de Gabriela Omăt, prefaţă şi note de Leon Volovici, 562 pp.

Trei etaje, sau mai ales subsolul?

Cum bine observă Leon Volovici, partitura ***Jurnalului*** are trei registre: un jurnal intim, *„al stărilor interioare, al experienţelor sentimentale"*, un *„jurnal de creaţie"* şi *„jurnalul intelectual şi politic"*. Acesta din urmă este centrul de greutate al cărţii. Nu atît eul în sine reprezintă coeficientul de interes, insolit şi atractie, cît imaginea celorlalţi, jocul de răsfrîngeri, cu sau fără mască, ale mediului în oglinda povestitorului. În ciuda voinţei autorului, ***Jurnalul*** (plănuit cu autoexpresivitate şi autenticitate **literară**) ajunge să capteze preponderent prin **relaţiile** psiho-sociale, prin ceea ce se află **în afara** Personajului-narator.

Este un paradox şi e, desigur, o nedreptate ca într-un jurnal să interesezi prin ceea ce notezi despre alţii şi nu prin ceea ce deconspiri despre propria-ţi fiinţă. Cîtă lume citeşte ***Jurnalul*** lui Mihail Sebastian, în primul rînd pentru Mihail Sebastian? Dar – s-ar putea ricana pe bună dreptate –, în ce măsură ne mai preocupă **literatura** lui Mihail Sebastian, ca să fim preocupaţi, în consecinţă, de imaginea eului din ***Jurnal***? Relaţia este direct proporţională. Cei mai mulţi citesc ***Jurnalul*** cu dorinţa de a înţelege „cît mai pe viu" cum s-a petrecut „rinocerizarea" vîrfurilor spirituale ale generaţiei '27 (vor fi dezamăgiţi profund: procesul, devenirea, nu există; există doar efectele propriu-zise, în deplina lor nuditate). Alţii caută în special relaţia lui Mihail Sebastian cu Nae Ionescu sau cu cercurile evreieşti. Cineva mi-a mărturisit că spera să afle aici dovada relaţiilor lui Mihail Sebastian cu... **Intelligence Service** (*„că nu degeaba l-au călcat ruşii cu camionul ăla în 1945!"*). Altcineva opinează că ar lipsi din ***Jurnal*** perioada 1930–1935: *„cum să explici începutul brusc, fără obişnuitele formule incoative, mai ales în cazul cuiva care şi-a publicat fragmente de Jurnal încă din 1929?!"* (De ce şi cine să fi distrus caietele cu pricina?) În sfîrşit, la o tarabă cu cărţi, vizavi de Spitalul Municipal, am văzut ***Jurnalul*** lui Mihail Sebastian (exemplarul oferit spre consultare cumpărătorului potenţial) canonit şi hărtănit, exact la paginile lunii ianuarie 1941, semn că aşteptările vizează numaidecît zonele de scandal istoric. N-o fi drept, însă este o realitate.

Şi totuşi, cuvine-se eului biletul de favoare! Săptămîna trecută mi-am încheiat pripit articolul: nu cu „labirintul de figuri" vom începe, ci cu însăşi imaginea autorului.

„Superstiţia sincerităţii"

Un psihanalist grăbit şi (cum altfel de nu) reducţionist va decreta fascinaţia exercitată de „demonicul" Nae Ionescu şi tumultuosul Mircea Eliade asupra lui Mihail Sebastian drept indicii ale unui deficit de personalitate. Mai corect, un exces de *anima*, în febrilă căutare de *animus*. Dacă adăugăm atît de adînca familiarizare a lui Mihail Sebastian cu proza lui Proust, estetizarea melomană a existenţei şi frecventarea asiduă (în compensaţie) a literaturii lui Balzac, rezultă un tip feminoid, de mare combustie artistică, un melancolic bovaric şi cu accent narcisiac, sorbit de mirajul virilităţii. *„Citesc Balzac"*, scrie el în 14 ian. 1943: *„uneori mă irită stilul, anumit sentimentalism melodramatic, anumită grandilocvenţă – dar pînă la urmă vigoarea creaţiei biruie"*. Sau în 30 iul. 1942: Dreiser, ***The Financier***, *„puternic, solid, larg"*.

Nu ar fi, evident, o viziune fără temei, dar cu siguranţă că a ne opri aici ar fi o greşeală. Adevărul e că omul Mihail Sebastian stă bine la mijloc de drum, la mijloc de *animus* şi *anima*. Are o intuiţie, sensibilitate încordată şi puseuri melodramatice, dar şi logică, impetuozitate şi apetit donjuanic; citeşte senzual realitatea, dar o înscrie în tipare de o luciditate fără cruţare. Iar de bovarizat bovarizează în special pe coordonatele creatoare, într-un soi de **virilitate estetică** pentru care „superstiţia sincerităţii", cum foarte nimerit i-a spus cineva, reprezintă deopotrivă un crez şi o patimă.

De exemplu, cîţi autori şi-ar conferi atît de onest, fie şi în **Jurnal**, satisfacţia secretă faţă de un act de cenzură la adresa altcuiva (în speţă, un neprieten)? Iată cît de iute şi natural (aproape cu candoare infantilă) notează Mihail Sebastian *„prima măsură luată de Cacaprostea* (Caracostea, n.n.) *la Fundaţie: scoaterea capitolelor privitoare la scriitorii evrei din* ***Istoria*** *lui Călinescu, care se afla sub tipar. Nu m-am gîndit mai de aproape şi n-am încercat să-mi analizez ciudatul sentiment de satisfacţie cu care am primit acestea. Fapt e că am rîs sincer şi că – fără să ştiu de ce – am considerat că mi se face un serviciu"* (28 mai 1941).

Interesant este aliajul de impulsuri narcisiace (ale **scriitorului**) cu lehamitea de sine a **omului**. Cel dintîi îşi reciteşte în mai 1936 romanul din 1934: *„cu excepţia cîtorva pasaje, care au un prea accentuat aer evreu, restul mi se pare excepţional"*. Şi din nou în aprilie 1939: *„am citit astăzi prima parte din* ***De două mii de ani*** *şi mi s-a părut foarte frumos"*. Sau în aprilie 1942: *„recitit aseară* ***Oraşul cu salcîmi****. Cartea m-a încîntat. Ce tînără e"*. În fine, în iulie 1941: *„Am terminat aseară* ***Război şi pace*** (...) *Ce ridicolă a fost încercarea mea de a face în* ***De două mii de ani*** *o cronică a unor drame care erau încă la începutul lor. Mă va lăsa viaţa să-mi iau cîndva, mai tîrziu, revanşa?"*

Omul, în schimb, se autoflagelează adesea: *„arta de a-mi complica la maxim viaţa asta nefericită"* (30 dec. 1935); *„încă o dată a trebuit să deplor temperamentul meu alarmist"* (4 apr. 1937); *„E oare posibil să am uşurinţa, frivolitatea, lipsa de scrupul de a mă duce la un concert nemţesc în zilele astea amare! Mii de evrei sînt în lagăre de muncă, în fiecare zi, în fiecare ceas alte orori, alte umilinţi ne înconvoaie, ne doboară – iar eu mă duc la Filarmonică!"* (19 oct. 1941). A se vedea şi lamentările (*„suntem – din partea Hechter-ilor – o familie care are gustul lamentaţiei"*) frecvente pe tema timpului de creaţie irosit ori a hedonismului autodistructiv (pp. 155, 249, 252, 426 ş.a.)

O situare dramatică

Dincolo de omul Mihail Sebastian în sine, ***Jurnalul*** reliefează **categoria** umană – atît de captivantă socio-psihologic – a intelectualului dilematic. Ezitînd între antipozi, el este mereu ispitit de contrariul propriei voinţe, atras de tot ce va să zică excepţie, abatere de la normă, erezie. Mihail Sebastian nu se sfieşte să-şi prefigureze ecorseul.

Drama situării lui în lumea ideilor politice şi literare din România anilor treizeci se întemeiază pe o serie de polarităţi pe care nu mai e cazul să le înşirăm. Destul e să ne amintim că a fost demolat deopotrivă de Nicolae Roşu şi I. Ludo şi să evocăm încă o dată scena întîlnirii dintre Mişu Polihroniade şi Belu Silber sub ochii unui intelectual parizian, relatată în ***Cum am devenit huligan***, acea *„frăţie între doi oameni pe care, teoretic, ar fi trebuit să-i despartă zece lumi"*. Această situare dramatică a lui Mihail Sebastian se poate citi laconic şi limpede în notaţia din ***Jurnal*** de la 17 sept. 1939: *„Ieri ruşii au încheiat un acord cu Japonia* (...) *Fericiţi oamenii cu idee fixă! Pentru comunişti, chiar pentru aştia de la noi, lucrurile sunt încă în ordine şi «revoluţia în mers». Orice ar face Sovietele, bine fac. Pentru legionari victoria germană e acum asigurată şi la umbra ei se poate trăi perfect. Dar eu? Eu care nu cred nici într-unii, nici într-alţii şi încerc să judec nu cu premise ci cu fapte? Nu trebuie să-ţi pierzi minţile? Nu trebuie să dispari? Nu eşti obligat să-ţi spui că de aici încolo într-adevăr totul, totul e pierdut?"* Sînt rînduri absolut memorabile pentru orice încercare de analiză a raportului politică-intelectualitate în spaţiul interbelic.

Aici se deschide filonul profund, pe cît de dureros omeneşte, pe atîta de revelator spiritual, acea zonă tulbure, chinuitoare şi totuşi irepresibil fecundă, a neputinţei de a opta odată şi definitiv pentru o unică **situare**. *„Din momentul în care renunţi să fii singur, totul e pierdut"*, exclamă Mihail Sebastian (7 apr. 1935) – cuvinte cu valoare de autocondamnare.

Apropo de eterna, proverbiala adaptabilitate evreiască, în septembrie 1941, invariabilul inadaptabil notează: *„În jurul meu sunt atîţia oameni (Ficu Pascal, Willy Şeianu, Nene Zaharia, Nene Moritz, Manolovici, Ficu Cahane, Iosi Rosen...) care sub aceleaşi adversităţi, cu aceleaşi piedici, reuşesc totuşi să-şi facă loc, să cîştige bani, să trăiască. Eu singur mă dau la fund, dezarmat, învins, resemnat, incapabil de un gest, de o sforţare. De prea multă scîrbă, de prea multă silă, ca să uit, ca să rabd, ca să mă ameţesc mă refugiez în tot felul de ridicule visuri, pe care le urmăresc zile întregi cu ochii deschişi"*. Pentru ca, la 9 decembrie 1942, pe fondul legislaţiei antiiudaice, al războiului, sărăciei şi umilinţelor de tot felul, spectrul eşecului (temă arhifamiliară... vitaliştilor generaţiei!) să se contureze simplu şi pregnant: *„Niciodată poate n-am simţit mai acut, şi în acelaşi timp, sentimentul că sunt un om sfîrşit şi dorinţa deznădăjduită de a reveni la viaţă. Erau în mine – sunt încă în mine – aptitudini de fericire – un anumit elan, nu ştiu ce lirism, o mare încredere în lumină, în senînătate, în viaţă, o anumită căldură, o nesfîrşită putere de a iubi... şi toate, toate au fost înăbuşite, ruinate, pierdute. E un blestem care mă urmăreşte de departe. Războiul e o catastrofă care uneori copleşeşte – şi mă face să le uit – nefericirile mele vechi, dar alteori le adînceşte, le subliniază, le menţine treze, ca pe nişte răni mereu sîngerînde"*.

Fixat inexorabil între hotare, Mihail Sebastian deploră atrocităţile soldaţilor ruşi în Bucureştii lui septembrie 1944, însă exclamă cumplit, ca un lahveh răzbunător: *„Nu pot lua prea în tragic toate incidentele sau accidentele. Mi se par normale. Chiar juste. Nu e drept ca România să scape prea uşor. La urma urmelor, Bucureştiul ăsta îmbelşugat, frivol, e o provocare pentru o armată care vine dintr-o ţară pustiită. (...) Ruşii sunt , în definitiv, în dreptul lor. Dezgustători sunt localnicii – evrei şi români deavalma"*. Pe de altă parte, intuieşte bine că *„în tabăra lor* (a legionarilor, n.n.) *este mai multă orbire decît farsă şi poate mai multă bună-credinţă decît impostură"*, iar în septembrie 1939, după executarea a peste 250 de legionari ca represalii pentru asasinarea lui Armand Călinescu, notează aiurit: *„Nu pot judeca politic drama asta. Sunt omeneşte îngrozit. Ştiu bine că toţi oamenii ăştia, toţi laolaltă şi fiecare în parte, ar fi asistat nepăsători la o teroare legionară şi ne-ar fi ucis cu cea mai mare nepăsare. Totuşi, totuşi, mă simt trist, bătut, cuprins de un dezgust amar"*. Însă acelaşi om ajunge să exclame înfiorător, la 8 septembrie 1944, cu tonul imprecaţiilor profeţilor biblici, o grozăvie precum aceasta: *„Numai exterminarea totală a Germaniei ar putea răscumpăra – pe o balanţă ideală a justiţiei – tot, sau măcar o parte din ce s-a întîmplat"*. Ai zice că ai în faţă un Cioran în plină ieremiadă, pledînd însă pentru un absolut pe invers...

Alte piste

Înainte de-a ne livra cu voluptate cazuisticii repertoriate în ***Jurnal***, sîntem datori a semnala încă o direcţie fertilă a acestuia. Ea vizează – în ciuda accentului pur **existenţial** – tensiunea **literară** ce caracterizează paginile strict evreieşti şi pe cele integral dedicate mersului războiului (mai ales analizele geo-politice).

Toată acea înşiruire de măsuri antiiudaice, făcută cu sufletul la gură sub obsesia deportării, a lagărului, a morţii (toţi evreii la curăţatul zăpezii, încă un tren cu deportaţi, evreii nu au voie să angajeze servitori, sînt obligaţi să plătească atîtea miliarde despăgubire, să-şi predea schiurile pentru vînătorii de munte etc. etc.), ca şi „jurnalul de front imaginat", ca să-i zic aşa, compun un fel de carte în carte, de foarte amară expresivitate. Legată de acesta din urmă este pista analistului politic Mihail Sebastian. Cine doreşte poate să vadă (şi) aici influenţa stilului Nae Ionescu, dar nu e neapărată nevoie să ne angajăm în comparaţii. Doar două exemple pentru a dovedi sagacitatea comentatorului: nota de la 23 aug. 1939, pactul Hitler-Stalin (*„Dacă partida europeană care se joacă acum ar fi o piesă de teatru, intriga ar fi excelent condusă. Ruşii plătesc un an mai tîrziu lovitura de la München – şi o plătesc cu reversul monedei. Totul e de o simetrie perfectă. În septembrie 1938 Anglia şi Franţa se înţelegeau cu Hitler peste capul Rusiei şi împotriva ei. În august 1939 se înţelege Rusia cu Hitler peste capul Franţei şi Angliei. În septembrie 1938 preţul imediat pe care-l încasa Hitler era Cehoslovacia. Acum e Danzigul ...")* – şi cea din 13 apr. 1941 (citez doar finalul: *„La Moscova, două fapte interesante, mai mult cu semnificaţie ascunsă decît prin ele însele: protest oficial împotriva intervenţiei maghiare în Iugoslavia şi pact de neutralitate cu japonezii. Un război germano-rus devine posibil"*).

În sfîrşit, istoricul literar va extrage proiectele literare eşuate ale autorului (un volum despre ***Romanul românesc***, v. pp. 52 şi 169, ***Culise***, p. 62, piesa de teatru ***Libertate***, pp. 321, 328, un „mare roman" care să cuprindă viaţa socială românească din 1927 în 1941, v. p. 419, ori un eseu „Shakespeare", v. p. 531), după cum istoricul propriu-zis va regreta laconismul de la 23 august 1944: *„noaptea de miercuri spre joi – petrecută cu Pătrăşcanu, Belu şi atîţia alţii, imediat după lovitura de stat, în casa din Strada Armenească («casa istorică») – a fost noaptea de delir"*. Dar va şi închide un ochi, cu duioasă tristeţe, citind la 19 nov. 1944: *„Azi dimineaţă am trecut cam 10 minute prin expoziţia lui Siegfried. Lemnaru, Comarnescu, Muşatescu, Argintescu! Vorbeau despre tot felul de «chestii» de redacţie, de culise. E un balcanism grotesc. E o lume care nici măcar nu mă amuză. Nu, nu, nu, nu. Trebuie altceva, altceva, cu totul şi cu totul altceva"*. (Din păcate, avea să aibă dreptate, o dată mai mult.)

GABRIELA ADAMEŞTEANU

Bătălia pentru NATO

De la Reuniunea Forumului Mondial Economic de la Davos (1–3 februarie 1997), comunicatele de presă aduc ştiri pe de o parte despre prezentarea programului de reformă al guvernului, făcută de preşedintele Constantinescu, şi a oportunităţilor oferite de România investitorilor străini, pe de alta, despre întîlniri cu personalităţi ale lumii politice şi financiare (preşedintele Ungariei, Árpád Göncz, invitat în România la începutul lui iulie 1997, preşedintele Băncii Mondiale, James Wolfensohn, care a promis cu această ocazie participarea concretă a instituţiei sale la programul de protecţie socială al guvernului Ciorbea, speakerul Camerei Reprezentanţilor din Congresul SUA, Newt Gingrich, preşedintele BERD, Jacques de la Rosière). Preşedintele României le-a prezentat totodată *„argumentele şi strategia de integrare a României în NATO"*.

Pledoaria aceasta pentru sprijin economic şi intrare în NATO a continuat şi la Bruxelles, în întîlnirea cu Jacques Santer, preşedintele Comisiei Europene, şi va continua şi la Paris. Ea este doar o verigă a unui lanţ cu care de bună voie s-a legat noul preşedinte, chiar din primele zile ale intrării sale în funcţie. În cursul recentei întrevederi la Cotroceni, politologul Vladimir Tismăneanu (care deocamdată nu dă României mai mult de 50% şanse de intrare în structurile euro-atlantice, după cum, în interviul din *Adevărul*, o spune explicit) a observat că preşedintele Constantinescu nu face publică şi o strategie pentru cazul că România ar pierde trenul NATO din această vară, la *summit*-ul din iulie de la Madrid, cînd se aşteaptă nominalizarea ţărilor din „primul val". Cu alte cuvinte, că nu-şi ia nici o măsură de siguranţă pentru un caz de eşec, deşi este evident că eşecul nu s-ar datora actualei echipe aflată la conducere, ci celei anterioare. Disperata bătălie a României pentru NATO, atitudinea preşedintelui, care nu arată, deocamdată, să ia în calcul alternativa unui posibil eşec, poate apărea unora drept lipsită de realism politic. Cu atît mai mult cu cît, în condiţiile de severă austeritate prin care va trece ţara în următoarele 18 luni (voci autorizate cam la atît evaluează perioada cea mai dureroasă pentru populaţie a reformei), nenominalizarea României pentru NATO riscă să crească în plus nemulţumirea populaţiei exasperate. Fără a mai avea răbdarea de a stabili responsabilităţile trecutului regim Iliescu (cel care, şi în privinţa politicii economice interne, şi în privinţa politicii externe, a împins România într-o situaţie de mare risc, ţinînd însă discursuri triumfaliste despre apropiata integrare în structurile europene şi euro-atlantice), populaţia poate transfera toată vinovăţia asupra actualilor guvernanţi.

Este Emil Constantinescu, cu agenda sa extrem de încărcată (Malcolm Rifkind, secretar de stat al afacerilor externe din Marea Britanie, Michel Barnier, ministrul francez al afacerilor europene, Rudolf Seiters, colaborator politic apropiat al lui Helmuth Kohl, Johan Ole Norrback, ministrul pentru afaceri europene şi comerţ exterior al Finlandei, Tom Lantos, membru al Comitetului pentru Relaţii Internaţionale în Congresul American, John Kornblum, asistent al secretarului de stat american pentru relaţiile cu Europa şi Canada, sînt doar cîţiva dintre emisarii lumii vestice ai ultimei luni), un Don Quijote, înversunat în a se lupta cu morile de vînt ale Alianţei Nord-Atlantice?

După surpriza făcută în alegeri tuturor celor ce-l taxaseră astfel vreme de patru ani Emil Constantinescu (cel puţin deocamdată) nu mai riscă în presa românească de astăzi o astfel de imagine. La întîlnirile electorale televizate cu fostul preşedinte Iliescu, el a făcut ziariştilor şi electoratului demonstraţia că au în faţă un politician decis, abil, pragmatic, bine intenţionat, care ştie ce vrea. Impresia a fost întărită de evoluţiile ulterioare pe scena întîlnirilor internaţionale: la reuniunea OSCE de la Lisabona şi la cea a Consiliului European de la Dublin, unde România a fost reprezentată de un alt tip de discurs ca pînă atunci. Un discurs evidenţiind succesul real al alegerilor democratice, formula inedită a guvernului de coaliţie la care participă şi reprezentanţii minorităţii maghiare, stabilitatea politică, etnică şi religioasă într-o regiune cu tensiuni politice continue. Din păcate, însă, imaginea României ca pol de stabilitate, deşi reală la această

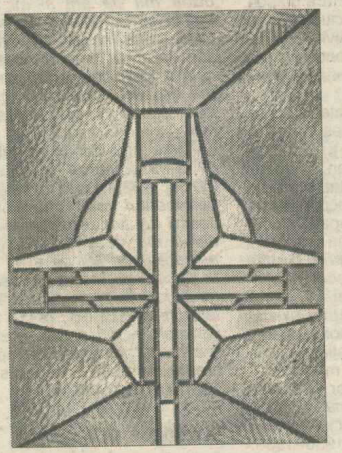

oră, nu a fost încă adoptată de presa internaţională, în bună parte şi pentru că este o imagine prea nouă, prea şocantă. Ani de zile regimul Iliescu a prezentat România ca pe o ţară continuu tensionată, iar după ambiguităţile revoluţiei române (opera aceluiaşi regim Iliescu), reacţia generală de suspiciune este greu de învins.

Mai convingător a fost discursul preşedintelui Constantinescu în privinţa îmbunătăţirii relaţiilor cu ţările vecine, a creării unor legături speciale regionale, ca un prim pas spre Europa şi spre NATO. Prima sa vizită, în Polonia, mişcare reciprocă de apropiere, a avut rezultatele scontate. *„Am reafirmat că pentru România unica alternativă pe termen mediu şi lung este intrarea în Uniunea Europeană şi în NATO. Nu trebuie să existe ţări de categoria 1 şi a 2-a, iar primirea trebuie să se facă într-un singur val. Aceasta nu garantează bineînţeles intrarea celor care nu au îndeplinit condiţiile"*, a declarat preşedintele Constantinescu acum două luni, la o conferinţă de presă de la Dublin.

Lungul turneu diplomatic pe care îl efectuează acum în Elveţia, Belgia şi Franţa este de altfel urmarea unor invitaţii primite de la conducătorii NATO şi UE cu ocazia celor două întîlniri anterioare – la Lisabona şi Dublin –, aşadar, unei bune impresii.

Privind în urmă evoluţia actualului preşedinte, nu ai cum să nu observi tenacitatea, perseverenţa într-o cauză în general considerată pierdută: acesta pare a fi *„challenge"*-ul său. De altminteri, înainte chiar de a deveni preşedinte, în interviul pe care l-a dat revistei *„22"* (17 octombrie 1996), el s-a oprit îndelung asupra acestui subiect, evaluînd lucid marile dezavantaje ale României datorate politicii regimului Iliescu. *„Ţările care acced în NATO trebuie să aibă economii sănătoase, capabile să facă faţă unui regim concurenţial deschis, unei economii globale contemporane... În ciuda unor argumente serioase, cum sînt cele privind pregătirea excelentă a cadrelor militare, ca şi în ciuda celui mai înalt indice favorabil intrării în NATO al populaţiei, România nu va putea trece acest prag, dacă nu se vor lua măsuri hotărîte pentru o reformă reală. Dar mai avem şansa unui scurt răgaz."*

Bătălia pentru NATO a preşedintelui şi a echipei sale de politică externă (ministrul de Externe, Adrian Severin, ministrul pentru Integrare Europeană, Alexandru Herlea) mai are în faţă cîteva luni. Dacă nu cumva, cînd termenul din vară va fi foarte aproape, o posibilă criză în Federaţia Rusă are să-l îndepărteze iar. Dacă reforma se va aplica în România şi stabilitatea se va menţine, un asemenea răgaz ar fi însă încă o şansă.

Declaraţia „pietonilor profesionişti"

Am primit această declaraţie prin poştă, de la istoricul de artă Irina Subotic, **o distinsă specialistă în avangarda iugoslavă. Ea mă roagă s-o fac publică, dacă se poate, în presa românească, în virtutea unei firesti şi necesare solidarităţi umane şi intelectuale cu drama politică de proporţii ce se desfăşoară la vecinii noştri, de mai bine de două luni.**

(MAGDA CÂRNECI)

Noi – medici, profesori universitari şi profesori de şcoală; jurişti, judecători, avocaţi pledanţi şi ingineri; arhitecţi, constructori, economişti şi politologi; critici de literatură, film, teatru, artă; jurnalişti, actori de teatru şi film; designeri, pictori şi sculptori; istorici şi istorici de artă, scriitori, traducători şi interpreţi; sociologi şi psihologi; filosofi şi educatori; arheologi, muzicieni şi muzicologi; curatori de muzee şi de galerii de artă, redactori şi editori; etnologi şi antropologi; matematicieni şi biologi; fizicieni şi chimişti şi toţi cetăţenii gata să-şi apere profesia, drepturile de vot şi libertatea –, noi am stîrnit conştiinţa Belgradului, mărşăluind neobosit şi necontenit manifestînd, fluierînd şi sunînd din cele mai diverse obiecte, aprinzînd lumînări şi lămpi care să ilumineze şi pieţele oraşelor sîrbeşti, pentru mai mult de o lună. Acest act de rezistenţă civilă este alegerea noastră. De ce?

*Pentru că vrem să trăim în pace şi libertate, într-un stat democratic şi parlamentar, guvernat de lege, şi nu de haos şi de fărădelege, într-un regim primitiv, totalitar şi dictatorial; pentru că noi refuzăm să permitem ca viaţile noastre, banii noştri şi voturile noastre să fie violent manipulate, iar legile şi toate cererile noastre să fie ignorate; pentru că ne sînt arestaţi şi bătuţi copiii; pentru că posibilităţile civilizatorii ale mediilor electronice şi de alte feluri sînt degradate la condiţia de instrumente de susţinere a unui regim totalitar – ultimul de acest fel din Europa. Guvernul arogant şi autist conspiră împotriva principalilor lor duşmani: **adevărul şi raţiunea** – condiţii esenţiale pentru o societate liberă, pentru democraţie şi o viaţă civilizată.*

Protestăm pentru că acest guvern e responsabil de izolarea noastră prelungită faţă de restul lumii, de pierderea drepturilor şi de umilirea noastră. Dorim să trăim într-o ţară europeană cultivată, în care toate drepturile omului şi toate cîştigurile societăţii civile să fie respectate şi fiecare om să aibă o şansă să-şi manifeste vocaţia creativă. Dorim să ne unim cu comunitatea restului lumii, liberi de povara vinei, aruncată forţat asupra noastră din cauza unui asemenea guvern.

Vrem să trăim ca toate celelalte popoare. Credem că aceasta e o dorinţă legitimă şi că restul lumii nu ne va impune sancţiuni pentru aceasta, pentru că sancţiunile afectează mai puţin guvernul şi mai mult pe cetăţenii de rînd.

Cîteva sute de eminenţi intelectuali belgrădeni au semnat această declaraţie pînă la data trimiterii ei.

Redacţia: GABRIELA ADAMEŞTEANU (redactor-şef); RODICA PALADE (redactor-şef adjunct); ANDREI CORNEA (publicist comentator); OANA ARMEANU (şef secţie social); MARIAN CHIRIAC (politic); IULIAN ANGHEL (politic, social); DAN PERJOVSCHI (grafician); LUCIAN PIUCĂ (tehnoredactor); RADU DOBÂNDĂ, RODICA TOADER, MARA ŞTEFAN (corectori); MIRCEA IONESCU (şef serviciu difuzare); CONSTANTIN SATALLA, ALEXANDRU PETREA (difuzare); MIHAELA CUCU (publicitate); ALINA CORBU (contabil-şef); IULIANA FLOREA (casier); ADRIANA BOBEICĂ (secretariat); LIDIA CRISTESCU (procesare text, abonamente); CONSTANTIN VĂDUVA (fotoreporter).
Responsabil de număr: GABRIELA ADAMEŞTEANU

Rubrici permanente: ŞERBAN ORESCU, TIA ŞERBĂNESCU, EMIL HUREZEANU, N.C. MUNTEANU, CRISTIAN PREDA, RADU CĂLIN CRISTEA (comentariu politic), ILIE ŞERBĂNESCU (comentariu economic), H.-R. PATAPIEVICI (eseu), CEZAR BĂLTAG (istoria religiilor), MAGDA CÂRNECI (cultură), DAN C. MIHĂILESCU (cronică literară), ERWIN KESSLER (cronică plastică), DIANA TURCONI (reportaj, anchete).

Corespondenţi: IOAN MUŞLEA (Cluj), DANIEL VIGHI (Timişoara)

Consiliul 22: MONICA LOVINESCU, VIRGIL IERUNCA, MIHAI ŞORA, ŞERBAN PAPACOSTEA, VIRGIL NEMOIANU, SORIN ALEXANDRESCU, MIRCEA MARTIN, MIHNEA BERINDEI, EMIL HUREZEANU, VLADIMIR TISMĂNEANU, GABRIEL ANDREESCU, SORIN ANTOHI, H.-R. PATAPIEVICI.

Tipărit la FED. Tehnoredactare computerizată: „22".
Redacţia şi administraţia: Bucureşti, Calea Victoriei 120.
Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08, 614.17.76
e-mail: r22@r22.sfos.ro, http://www.sfos.ro/culture/22/

Manuscrisele nepublicate nu se restituie

ISSN-1220-5761